

ЕКСПЕРТНА ДУМКА

наукове видання

EXPERT OPINION

scientific publication

№ 1

✉ isst970@gmail.com

🌐 expert-opinion.pp.ua

SCIENTIFIC PUBLICATION

SCIENTIFIC PUBLICATION

«EXPERT OPINION»

The scientific publication is containing scientific articles by Doctors and Candidates of Sciences, Doctors of Philosophy and Arts, postgraduate students, applicants for higher (professional pre-higher) education, student researchers and practical worker from European and other countries. The articles contain research that reflects current processes and trends in the development of world science.

Recommended for printing and publication on the Internet
(Decision № 13-2025/1)
www.expert-opinion.pp.ua

Published by Staten House LLC

©Text Copyright 2025 by the International Center for Science and Social Transformation (www.expert-opinion.pp.ua) and authors.

©Cover art: International Center for Science and Social Transformation (www.expert-opinion.pp.ua).

©All rights reserved. Printed in the United States of America. No part of this publication may be reproduced, distributed, or transmitted, in any form or by any means, or stored in a data base or retrieval system, without the prior written permission of the publisher. When using and borrowing materials, reference to the publication is required.

Reviewers: Olena ARSHA, Maksym KAISTRO

The texts of scientific materials are published in the author's version with minor corrections (without changing the meaning). The authors and their supervisors are responsible for the accuracy of the information provided.

UDC 001.1

ISBN – 979-8-89965-344-5

The materials are approved by the scientific and metrological base:

ISBN 979-8-89965-344-5

9 798899 653445

TABLE OF CONTENT

КОНКРЕТИЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ РЕКЛАМНОЇ Е-КОМПАНІЇ: РЕКЛАМНА ІДЕЯ ТА ТВОРЧА СТРАТЕГІЯ	6
STRATEGIC APPROACHES TO ENHANCING ORGANIZATIONAL PERFORMANCE IN PROFESSIONAL SERVICE FIRMS: A CASE OF PWC LVIV SDC	13
ЦИФРОВІЗАЦІЯ І СТАЛИЙ РОЗВИТОК ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ	21
УПРАВЛІННЯ ВНУТРІШНІМ СЕРЕДОВИЩЕМ СТАРТАПУ	28
ОСОБЛИВОСТІ ДОТРИМАННЯ НОТАРІАЛЬНОЇ ТАЄМНИЦІ В УКРАЇНІ	38
ОКРЕМІ АСПЕКТИ НЕЦІЛЬОВОГО ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ.....	44
СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН.....	48
ПРОТИДІЯ ТІНЬОВІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ	54
ФІНАНСОВЕ ПРАВО УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	60
COMPARATIVE CHARACTERISTICS OF NOTARIAL AUTHORITIES IN GERMANY AND UKRAINE	63
РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЩОДО ВЗАЄМОДІЇ З ОБ'ЄДНАННЯМИ ГРОМАДЯН: ПРОЄКТНИЙ ПІДХІД.....	68
ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО: МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.....	74
ОСОБЛИВОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ВАРІАТИВНОСТІ БРИТАНСЬКОГО ВАРІАНТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	78
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ВИКОРИСТАННЯ АДАПТИВНОЇ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ЯК СКЛАДОВОЇ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ В УМОВАХ НУШ.....	81
ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН У ЗАКЛАДАХ МВС: ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ	86
ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО ЯК СИМБІОЗ ЕСТЕТИКИ І ФУНКЦІОНАЛЬНОСТІ В СУЧАСНОМУ ДИЗАЙНІ.....	89
РЕНОВАЦІЯ АРХІТЕКТУРНИХ ОБ'ЄКТІВ УКРАЇНСЬКОГО МОДЕРНІЗМУ 1955-1991 РОКІВ: КОНЦЕПТ-ДИЗАЙН ТА АНАЛІЗ ДОСВІДУ	95
FEATURES OF MODERN USE AND APPLICATION OF ASPECTS OF BLOCKCHAIN TECHNOLOGY	102

TECHNICAL ASPECTS OF USING VPN TECHNOLOGY TO ENSURE SECURITY OF DATA AND INFORMATION TRANSMISSION.....	108
ЗАСТОСУВАННЯ ПАКЕТУ MICROCAP ДЛЯ МОДЕЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНИХ ПРИСТРОЇВ НА ПРИКЛАДІ ОДНОНАПІВПЕРІОДНОГО ВИПРЯМЛЯЧА	118
ВІРТУАЛЬНИЙ ІНТЕГРОВАННИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР УНІВЕРСИТЕТУ: ВИЗНАЧЕННЯ, СТРУКТУРА, РЕАЛІЗАЦІЯ	127
THE STATE AND PROSPECTS OF TOURISM STARTUP DEVELOPMENT IN THE WORLD	136
ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ МАЙБУТНІХ СПІВРОБІТНИКІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОХОРОНИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ.....	148
РОЛЬ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В КОНТЕКСТІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ.....	151
СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА В КОНТЕКСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ МВС УКРАЇНИ.....	155
ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ...158	
ВПЛИВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ НА РОБОТУ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	161
ПРОФІЛАКТИКА ТРАВМАТИЗМУ ПІД ЧАС СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	165
ФІЗИЧНА ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ ЯК ЧИННИК ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ КУРСАНТІВ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ДО МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	169
РОЗВИТОК ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТОЛОГІЧНИХ СТУДІЙ.....	173
ЗВ'ЯЗОК ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ З РОЗВИТКОМ ДЕОНТОЛОГІЧНИХ КОМПЕТЕНТЕСТЕЙ	177
ОКРЕМІ НАПРЯМКИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	181
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКУ КУРСАНТІВ.....	185
СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЯК ФАКТОР ОСОБИСТІСНОЇ БЕЗПЕКИ	189
НАУКОВЕ ОБҐРУНТУВАННЯ РОЛІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ	192

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ**К. В. Трухачова**

кандидат економічних наук,

доцент кафедри менеджменту, маркетингу та
інформаційних технологійХерсонський державний аграрно-економічний
Університет, Україна**КОНКРЕТИЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ РЕКЛАМНОЇ Е-КОМПАНІЇ:
РЕКЛАМНА ІДЕЯ ТА ТВОРЧА СТРАТЕГІЯ**

Анотація. Дослідження присвячене питанням конкретизації стратегії рекламної електронної компанії через виділення основних моментів планування креативної стратегії, формування та просування рекламної ідеї у соціальних медіа і мережі Інтернет.

Ключові слова: стратегія рекламної е-компанії, рекламна ідея, творча стратегія, планування реклами, цифрові комунікації.

Рекламна стратегія – план оптимальної форми, змісту, часу та шляху доставки рекламної ідеї до визначеної аудиторії та спонукання до цільової поведінки¹.

Загалом, «Ідеєю» можна назвати концепцію, що покладена в основу цілеспрямованого перетворення дійсності, через об'єктивне розуміння закономірностей розвитку навколишнього світу.

Що стосується ідентифікації рекламної ідеї, за основу доцільно взяти цікаве визначення із авторською інтерпретацією: «Рекламна ідея» - аргументи і факти упаковані у рекламне повідомлення, що втілено в креативній формі у

---

¹ Рекламна ідея та стратегія, як основи рекламної кампанії. Портал «StudFiles». URL: <https://studfile.net/preview/8936723/page:2/>.

дописі, відео, фото і викликає у споживача відчуття зацікавленості та потреби володіння товаром чи послугою конкретного бренду².

Відповідно до представлених визначень рекламною ідеєю – є ніщо інше, як об'єктивний задум, заснований на перетворенні суб'єктивної мети рекламодавця продати товар/послугу, бренд споживачу, через переконання останнього, що саме цей товар/послуга, бренд як найкраще задовільнить його потреби.

Будь яку ідею, в тому числі і рекламну, щоб вона не залишилася у формі задуму, треба поступово розвивати через втілення плану. Тобто, втілювати план – крок а кроком реалізовувати завдання творчої стратегії (табл. 1).

Конкретизації стратегії рекламної е-компанії здійснюється через виділення основних моментів:

1. Визначення типу рекламної стратегії³:

- рекламні стратегії за географією;
- рекламні стратегії за плейсментом;
- рекламні стратегії за розміром цільової аудиторії;
- рекламні стратегії за метою;
- рекламні стратегії за періодичністю.

2. Конкретизація складових рекламної стратегії:

- аудиторія (холодна, тепла, гаряча);
- цілі з декомпозицією на задачі через бізнес та маркетинг;
- план розміщення з уточненням бюджетних витрат;
- КРІ на основі цілей і задач бізнесу та маркетингу із врахуванням факторів впливу на ефективність РК.

3. Планування, формування та просування рекламного повідомлення у соціальних медіа і мережі Інтернет. Саме на цьому моменті сконцентруємо нашу увагу.

---

² Рекламна ідея та стратегія, як основи рекламної кампанії. Портал «StudFiles». URL: <https://studfile.net/preview/8936723/page:2/>.

³ Роман І., Синявський А. Рекламна стратегія в Інтернеті. Портал «elitweb». URL: <https://elitweb.ua/ua/blog/reklamnaya-strategiya-v-internete> (дата звернення 23.12. 2022).

Отже, найактуальнішим при плануванні, формуванні та просуванні рекламного повідомлення є^{4/5/6}:

1) Робити акцент на сучасних трендах. Передбачати майбутні модні, соціокультурні та політичні тенденції та креативно використовувати їх у технічній реалізації рекламного повідомлення (наприклад: модні кольори сезону, визначені інститутом Pantone, використовувати у барвах фото та відео реклами; мода на вінтаж та еkleктику).

Таблиця 1. Елементи плану реалізації рекламної ідеї*

Характеристики і атрибути творчої стратегії	Характеристики і атрибути рекламної ідеї						
	Новизна			Естетичність		Ефективність	
Завдання творчої стратегії	досягати мети рекламної кампанії	використовувати найбільш ефективний творчий підхід, що дозволяє впливати на цільовий ринок	підвищувати імідж товару/послуги, бренду	висловити і логічно обґрунтувати вибір емоційного і психологічного заклику, творчого підходу	пояснення, чому є впевненість, що саме такий підхід і реалізація ідеї дадуть кращі результати	зважити можливості реалізації рекламної ідеї різними способами, на різних носіях	оцінити, чи відповідають рекламні ідеї іміджу товару/послуги, бренду
Етапи генерації креативу	орієнтація (виявлення проблеми і визначення конкретної мети)	підготовка (збір інформації, необхідної для вирішення проблеми)	аналіз (обробка інформації і пошук способу вирішення проблем)	інкубація (тимчасова пауза, що активізує осяяння)	синтез (об'єднання фрагментів в мозаїку)	фільтрація (відбір оптимальних ідей);	оцінка (критичний аналіз розроблених ідей)
Критерії оцінки креативу	- актуальність і соціальна значущість	- успішне застосування новітніх інформаційних і	- новий зміст, поєднання традиційн	- репрезентативність; - перспекти	- опрацьованість і комплексність;	- можливість реалізації і спадкоємність	- висока результативність і ефективність

⁴ Гармаш І. Маркетинг у метавесвіті: можливості, перспективи, ризики. Портал «Ringostat». URL: <https://blog.ringostat.com/uk/marketynh-u-metavsesviti-mozhlyvosti-perspektyvy-ryzyku/> (дата звернення 15.12.2023).

⁵ Кращі рекламні стратегії для e-commerce: 9 універсальних ідей. Портал «Genius.Space». URL: <https://genius.space/lab/krashhi-reklamni-strategiyi-dlya-e-commerce-9-universalnih-idej/> (дата звернення 10.09.2024).

⁶ Hranovska Viktoriia, Trukhachova Kateryna, Givi Bedianashvili. Food Security as a Global Trend: From Challenge to Business. Balancing Water-Energy-Food Security in the Era of Environmental Change: collective monograph / general edition by Lyudmyla Kuzmych. etc. Hershey, Pennsylvania: IGI Global Scientific Publishing, 2025. Pp. 1-2. DOI: 10.4018/979-8-3693-5693-7.ch001.

	- оригінальність;	мультимедійних технологій;	их, інноваційних і інтерактивних методів, форм, засобів соціально-культурної діяльності	вність (ідея має перспективу розвитку і застосування на практиці)	- виразність і відповідність досягненням сучасної науки і техніки;	(можливість творчого застосування іншими фахівцями в різних соціокультурних організаціях і установах)	здійснення ідеї: оцінка ідеї з точки зору співвідношення результатів роботи і фінансових, тимчасових, кадрових витрат на ці результати
<i>Брифування ідеї</i>	<i>objectives</i> («Який результат має бути досягнутий при реалізації проекту?»)	<i>background</i> (раціональні та унікальні переваги продукту; аналіз ситуації на ринку)	<i>target audience</i> (опис цільової аудиторії: пол, вік, дохід, сімейний стан, стиль життя, поведінка в точках продажів)	<i>insight</i> (усвідомлене або неусвідомлене незадоволене бажання споживачів)	<i>budget</i> (замовник має уявляти, за які гроші він хоче отримати рекламний проект)	<i>period</i> (чіткі часові рамки реалізації рекламного проекту)	
<i>Творча діяльність</i>	чітко розуміти і уявляти, що саме хоче клієнт	доведення ідеї і побажань клієнта до усієї творчої групи (працівників і зайняті реалізацією ідеї)	аналіз усіх способів реалізації ідеї;	вибір одного або декількох прийнятних рішень	пропозиція проекту замовникові, з чітким відображенням технічних можливостей і прийомів втілення креативних задумок		

* складено автором на основі^{7/8/9/10}

2) Використовувати у якості акторів співробітників підприємства.

Такий підхід дає можливість зіграти на природній цікавості людини - «заглянути

⁷ Кобаль Й. Чому важливо мати ідею та вміти пояснити її в рекламі? Портал «CASES». URL: <https://cases.media/en/article/chomu-vazhливо-mati-ideyu-ta-vmiti-poyasniti-yiyi-v-reklamii?srsid=AfmBOopV4HTwQntLTRYrMOBYoAhfBQcPIMi8ad0MPKVBywiWDCIbM4my> (дата звернення 03.03.2021).

⁸ Рекламна ідея та стратегія, як основи рекламної кампанії. Портал «StudFiles». URL: <https://studfile.net/preview/8936723/page:2/>.

⁹ Роман І., Синявський А. Рекламна стратегія в Інтернеті. Портал «elitweb». URL: <https://elitweb.ua/ua/blog/reklamnaya-strategiya-v-internete> (дата звернення 23.12. 2022).

¹⁰ Теорія і методика рекламної та PR-творчості : навч.-метод. посіб. для здобувачів вищої освіти денної і заочної форм навчання у галузі знань 06 «Журналістика», спец. 061 «Журналістика», освітньої програми «Реклама і зв'язки з громадськістю» / упоряд. Ю. А. Грушевська; Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2023. – 53 с.

за куліси», піднявши частку завіси внутрішніх процесів діяльності, демонструючи відкритість підприємства до споживача.

3) Зігрівати аудиторію за допомогою холодної реклами. Підхід заснований на розподілі споживачів на: холодних – споживачі, що не є прихильниками підприємства, або взагалі не чули про нього; теплих – споживачі, що чули про підприємство, але не виявляють особливої зацікавленості, і гарячих – споживачі що є прихильниками і постійною аудиторією підприємства. Підприємства сьогодні все більше здійснюють активностей у бік залучення холодної та теплої аудиторії, оскільки «гарячі» самостійно доходять до покупки товару/послуги. Активація зацікавленості передбачається через ознайомлення із брендом, представлення цінностей та особливостей товару/послуги, які відрізняють їх від конкурентної маси.

4) Активно впроваджувати ШІ у бізнес-процеси. Саме 2025 рік стає проривним у використанні технологій ШІ у автоматизації великої кількості бізнес-процесів взаємодії із споживачем (чат-боти та системи генеративного пошуку) у тому числі формування контенту у соціальних медіа.

5) Просувати товари/послуги, бренд за допомогою метавсесвіту. Новий рівень реальності дає можливості підприємству використовувати цифрові технології у неочікуваному форматі, тим самим давати плюс-фору для власного просування та залучення нових споживачів за допомогою:

6) Продажів цифрових продуктів, що мають аналог у офлайн на ігрових платформах.

7) Створювати брендові аватари для гравців, одягати аватари користувачів метавсесвіту у брендові речі та наповнювати ігрову реальність гравця потрібними йому речами.

8) Створювати брендові віртуальні магазини, а куплені товари у цифрі доставляти у реальному світі.

9) Використовувати доповнену реальність для покращення реального середовища (3D- моделі інтер'єрів, будівель, районів міст, дитячих майданчиків тощо).

10) Безпосередня реклама у метавсесвіті (віртуальні банери, білборди, щити, візитівки, рухомі рядки на будівлях та електронних табло, рекламні повідомлення та ролики на радіо, телебаченні у ігровому просторі);

11) Використання інфлюенсерів у віртуальному просторі (створення аватарів реальних блогерів, лідерів думок, зірок, а також створення підприємством за допомогою ШІ власних віртуальних інфлюенсерів з їх віртуальним особистим життям).

12) Використання можливостей метавсесвітніх ігор у маркетинговій стратегії підприємства (надання послуг у ігровій реальності подібних до офлайн: перевезення, доставка їжі, пральні, хімчистки, ремонт авто, одягу, готельні послуги, туристичні подорожі, список може бути доповненим в залежності від напрямку і задач ігрового поля);

13) Організовувати івенти, події, свята, сімейні заходи, корпоративи, концерти, паради, семінари, конференції, тренінги, ділові зустрічі та наради у метавсесвіті.

Отже, можливості для просування у «метапросторі» фактично безкінечні, рамки встановлюються тільки параметрами ігрової реальності.

14) Ураховувати Slow living і якість на першому місці. Зважати на те, що паралельно із швидкою модою та агресивним маркетингом на тлі перевиробництва та «споживацтва» розвиваються концепції «консьюмеризму» та екологічного споживання – споживати менше, але високої якості.

15) Не випускати із поля зору конкуренцію вторинних ринків за увагу споживачів. Такий підхід є своєрідним продовженням попереднього пункту та відсилкою до першого пункту «актуальностей». Але підприємствам треба постаратися і підключити увесь креативний потенціал для актуалізації у даному ключі. Наприклад, компаніям-виробникам одягу та аксесуарів зробити це

простіше, оскільки модна вінтажка сьогодні мегепопулярна і вартує дорого. Тож, відкрити власний «вінтажний куток» у магазині чи запровадити власну або стати співвласником, інвестором ресейл-платформи, співпрацювати з баєрами можливо.

Виробникам побутової техніки, мобільних пристроїв буде складно розвинути таку актуальність. Однак, можна використовувати у рекламному продукті стилізацію «під вінтаж» чи скласти власну «еволюцію розвитку продукту» з демонстрацією змін у ключових параметрах функціоналу та вигляду.

Для підприємств побутового обслуговування, наприклад ремонту взуття, варто звернути увагу споживача на «ручні» технології пошиття одягу та індивідуальному підході до клієнта – «майстерність, що передається у поколіннях». Такий же підхід можливий і у готельному сервісі та авіа-, авто-, залізничних перевезеннях («покоління клієнтів змінюються, а сервіс залишається на висоті»).

Zinaida Zhyvko,

doctor of economic sciences, professor, professor of the department of aviation management, Ukrainian State Aviation Academy, Kropyvnytskyi, Ukraine,

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-4045-669X>

Vasyl Myroniuk,

Doktor der Geographiewissenschaften, Rektor, Hochschule „Private Aktiengesellschaft „Lviv Institute of Management“, Lviv, Ukraine

ORCID <https://orcid.org/0009-0005-6841-1193>

Karina Kerda,

higher education student Hochschule „Private Aktiengesellschaft „Lviv Institute of Management“, Lviv, Ukraine

STRATEGIC APPROACHES TO ENHANCING ORGANIZATIONAL PERFORMANCE IN PROFESSIONAL SERVICE FIRMS: A CASE OF PWC LVIV SDC

Abstract. This paper explores strategic approaches aimed at improving the operational efficiency and resilience of professional service organizations, with a focus on PwC Lviv SDC. Amidst high employee turnover common in the sector, expanding personnel development programs is presented as a core solution. The study advocates for the implementation of personalized career growth plans, internal mentoring systems, and certification through internationally recognized programs such as ACCA, CIMA, and PMP. In addition, the development of essential soft skills including critical thinking, time management, and presentation abilities is emphasized as a strategic investment in human capital.

The research highlights the necessity of integrating a KPI system that accounts not only for financial indicators but also non-financial metrics such as client satisfaction, team

efficiency, and request handling speed. Such a multidimensional evaluation framework helps identify managerial bottlenecks and supports evidence-based decision-making.

In the context of wartime conditions in Ukraine, crisis management strategies have gained heightened importance. The paper recommends the adoption of scenario planning, the establishment of financial reserves, flexible client contracts, and robust remote work protocols to enhance business continuity.

To strengthen international market positioning, the formation of a reputational strategy is also proposed. Key elements include participation in international rankings, ISO certification, publication of success stories in global media, and the involvement of in-house experts in public forums. These actions contribute to increased trust and the perceived value of services offered.

Overall, the proposed development strategy for PwC Lviv SDC revolves around the integration of technological advancement, effective human resource management, and a customer-centric approach aligned with both global industry trends and local operational challenges.

Keywords: Strategic management, organizational performance, professional services, employee development, KPI, crisis management, remote work, reputation strategy, PwC Lviv SDC, human capital.

Relevance and Novelty:

The relevance of the study lies in the urgent need for professional service firms to adapt to unstable environments, particularly under wartime conditions that disrupt traditional management practices. The article offers a comprehensive and adaptive strategy that reflects the realities of operating in crisis while maintaining competitive advantages in the global market.

The novelty of the paper is in its integrated perspective, combining crisis-resilient planning, human resource innovation, and reputational strategy within a single, actionable framework. It moves beyond conventional efficiency models by incorporating soft skills development and non-financial KPIs, providing a more holistic view of organizational sustainability and performance in volatile conditions.

Description of previously conducted studies. Domestic scientists were engaged in issues of ensuring operational stability and increasing competitiveness:

Kostiuk H.V., Petrash O.V. - the study proves that abrupt production changes often lead to decreased output or process interruptions; hence, an evolutionary approach is most appropriate for product strategy adjustments¹.

Lihanenko I.V. - the article examines the role of marketing strategy within enterprise development under strategic changes, emphasizing structural adjustments and the program-target approach for effective strategy implementation².

Methodological Approaches to Strategic Enterprise Management (Monograph, ed. P. Mykytiuk) - the monograph presents methodological foundations for strategic and cost management, analyzing internal and external factors, and proposes tools for managing responsibility centers in innovative enterprise development³.

Seredynska V.M., Zahorodna O.M. - this paper justifies the need for innovative management tools, organizes strategic management methods, and highlights balanced governance as key to improving enterprise controllability⁴.

Shvydanenko H.O., Boichenko K.S. - the monograph explores theoretical and practical aspects of enterprise development, focusing on strategic intentions, risk management, and the impact of intellectualization, CSR, and resources on achieving effective growth⁵.

Essence and Analysis. In the dynamic and competitive environment of professional service firms, strategic management plays a crucial role in sustaining and enhancing performance. This article examines the integrated strategic approaches

---

¹ Kostiuk H.V., Petrash O.V. Stratehichni alternatyvy diialnosti pidpriemstva. [Strategic alternatives for enterprise activities]. *Efektivna ekonomika*. № 5, 2013. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2037>

² Lihanenko I.V. Marketynhova stratehiia v upravlinni rozvytkom pidpriemstva za umovy stratehichnykh zmin. [Marketing strategy in enterprise development management under strategic changes]. *Efektivna ekonomika*. № 9, 2014. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3370>

³ Metodichni pidkhody do stratehichnoho upravlinnia diialnistiu pidpriemstva. [Methodological approaches to strategic management of enterprise activities] / kol. monohrafiia za red. P. P. Mykytiuka. Ternopil: Ekonomichna dumka, Ternopilskyi natsionalnyi ekonomichniy universytet, 2017. 400 s.

⁴ Seredynska V.M., Zahorodna O.M. Napriamy vdoskonalennia stratehichnoho upravlinnia na pidpriemstvi. [Directions for improving strategic management at the enterprise]. *Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy*. Vyp. № 3, 2016. Mukachivskyi derzhavnyi universytet. S.276-282. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/3_ukr/49.pdf

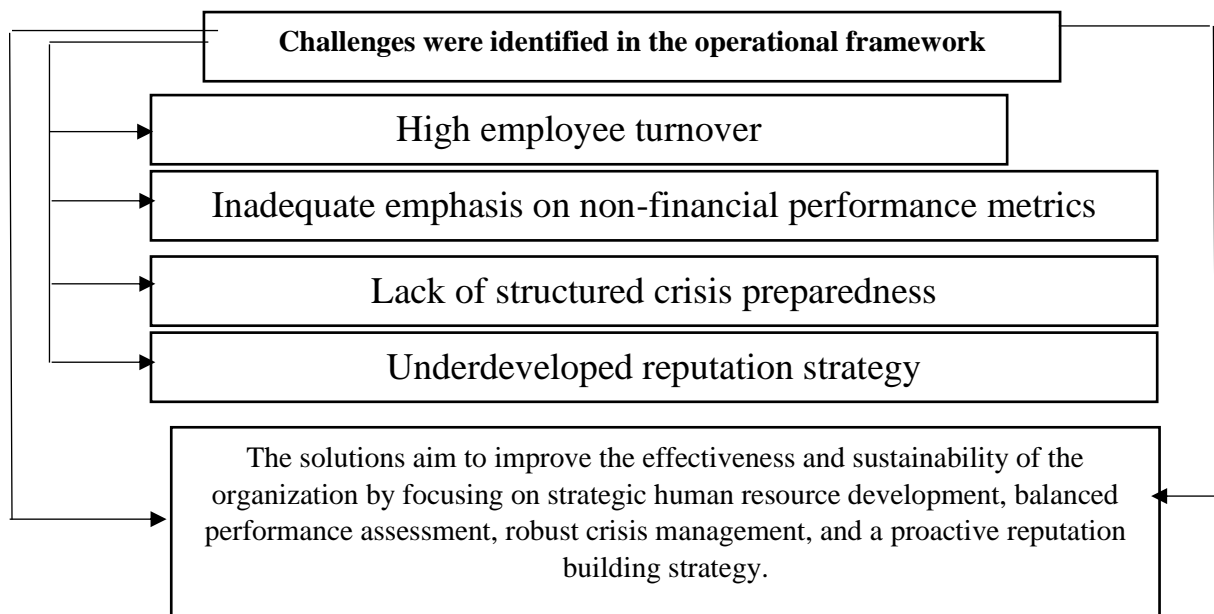
⁵ Shvydanenko H. O., Boichenko K.S. Rozvytok pidpriemstva: stratehichni namiry, ryzyky ta efektyvnist. [Enterprise development: strategic intentions, risks and effectiveness]. [Elektronnyi resurs] : kolektyvna monohrafiia. K. : KNEU, 2015. 231 c.

implemented at PwC Lviv SDC to improve operational efficiency, talent retention, and resilience amid crisis conditions.

Key elements of the strategy include personalized employee development programs, internal mentorship systems, international certification (ACCA, CIMA, PMP), and a focus on soft skills such as critical thinking and time management. An advanced KPI system is also analyzed, where financial metrics are complemented by non-financial indicators like customer satisfaction and team efficiency. This broader performance framework facilitates the identification of management gaps and supports continuous improvement.

The article further emphasizes the importance of crisis preparedness through scenario planning, emergency financial reserves, flexible contracts, and scalable remote work infrastructure, all of which are crucial under martial law conditions in Ukraine.

Problems Identified. Despite positive strategic directions, several challenges were identified in the operational framework of professional service firms (fig.1):

Fig. 1 Challenges were identified in the operational framework

*Source: Author's own elaboration

High employee turnover (1), especially among young professionals, which undermines continuity and increases recruitment costs. Inadequate emphasis on non-financial performance metrics (2), leading to incomplete performance evaluations. Lack of structured crisis preparedness (3), which limits organizational agility during external shocks. Underdeveloped reputation strategy (4) at the international level, reducing competitive positioning and trust among global clients.

An essential next step involves the expansion of the personnel development program. High employee turnover, which is typical in the professional services sector, necessitates continuous motivation and training of staff. It is recommended to implement individualized career development plans, establish internal mentoring systems, and provide certification opportunities through international programs such as ACCA, CIMA, and PMP. Particular emphasis should be placed on the development of soft skills, including critical thinking, time management, and presentation abilities.

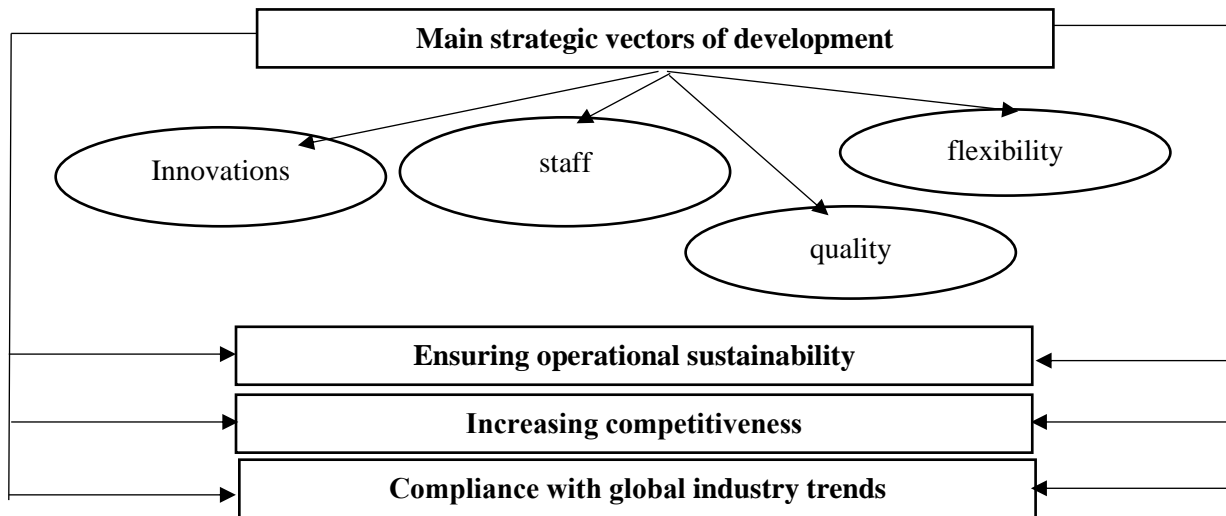
In the field of strategic management, it is advisable to introduce a KPI system that incorporates both financial and non-financial indicators. Examples include client satisfaction levels, project team performance, and response time efficiency. Broadening the performance evaluation framework will facilitate the identification of management bottlenecks and support evidence-based decision-making.

Crisis management gains particular importance under martial law conditions in Ukraine. To enhance the resilience of PwC Lviv SDC to external shocks, it is recommended to implement scenario planning, establish financial reserve funds, adopt flexible client contracts, and develop mechanisms for rapid transitions to remote work.

To strengthen the company's position in the international market, it is advisable to develop a comprehensive reputation management strategy. This may include active participation in global rankings, ISO certification, publication of case studies in international media, and engagement of experts in public forums. Such initiatives foster additional trust and increase the perceived value of services.

Overall, the development strategy of PwC Lviv SDC should be grounded in the integration of technological advancement, effective personnel management, and

customer-centricity. The outlined strategic directions must align with global industry trends as well as local operational conditions (Fig. 2).

Fig. 2 Main strategic vectors of development*

*Source: Author's own elaboration

The main strategic development vectors of PwC Lviv SDC include enhancing personnel development, implementing a comprehensive KPI system, strengthening crisis management practices, and building a strong international reputation through certification, thought leadership, and global visibility. These directions aim to ensure operational resilience, increase competitiveness, and align with global industry trends.

The study presents evidence-based practical recommendations aimed at enhancing the operational efficiency of the international audit service center PwC Lviv SDC. The focus is placed on the implementation of innovative management approaches, modernization of digital infrastructure, development of human capital, and reinforcement of competitive advantages in the global market (PwC, 2024). Key Strategic Directions for Enhancing the Operations of PwC Lviv SDC (tbl.1).

Table 1

Key Strategic Directions for Enhancing the Operations of PwC Lviv SDC*

Direction	Action Description	Expected Outcome
Digital Transformation	Process automation, implementation of AI and RPA technologies	Cost reduction, improved accuracy
Personnel Development	Training programs, job rotation, professional certification	Enhanced employee qualifications

Client Orientation	Feedback collection, communication optimization	Increased client satisfaction
Crisis Management	Financial planning, KPI monitoring	Greater resilience in a volatile environment

*Source: Author's own elaboration

This strategic framework emphasizes the integration of technological innovation, talent management, and customer-focused solutions as essential drivers of PwC Lviv SDC's sustainable growth and adaptability in the face of global challenges.

To address these problems, the following recommendations are proposed:

- Expand personnel development through individualized career trajectories, certification opportunities, and mentoring.
- Develop a balanced KPI system, incorporating financial and qualitative indicators to assess organizational effectiveness comprehensively.
- Strengthen anti-crisis management, including scenario-based planning and digital transformation strategies to ensure operational resilience.
- Build a strong reputation strategy, including ISO certification, international publications, and participation in expert forums to boost visibility and client trust.

The digital transformation strategy of PwC Lviv SDC merits special attention. The center actively implements cutting-edge technologies such as robotic process automation (RPA), artificial intelligence, machine learning, blockchain, and intelligent document processing (IDP). These tools not only reduce employee workload and enhance analytical accuracy but also enable the development of high-value-added services. This transformation is reinforced by digital upskilling, contributing to the center's long-term resilience in a rapidly evolving technological environment.

PwC Lviv SDC has also demonstrated strong adaptability to external disruptions, including the COVID-19 pandemic and military conflict, by maintaining business continuity and operational flexibility. Collaboration with universities, innovation hubs, and participation in global initiatives further strengthens its role as both a service provider and a source of new solutions for PwC clients worldwide.

The findings confirm that sustainable efficiency in international audit centers requires a holistic management approach integrating human capital investment,

innovation, financial discipline, and continuous organizational improvement. The case of PwC Lviv SDC illustrates the potential of Ukrainian service centers to be competitive, innovative, and reliable players in the global professional services market, even under crisis conditions. These results have both theoretical and practical value and can serve as a foundation for future research and practical application within international service centers in Ukraine and beyond.

Ремига Юлія Сергіївна

кандидатка економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри економіки, фінансів та обліку
ПВНЗ «Європейський університет»

ЦИФРОВІЗАЦІЯ І СТАЛИЙ РОЗВИТОК ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ

Анотація: У статті розглянуто стратегічні та правові аспекти сталого розвитку транспортного комплексу в умовах цифрової трансформації. Визначено ключові виклики та можливості цифровізації, сучасні екологічні та інфраструктурні тренди, а також необхідність нормативно-правового регулювання. Проаналізовано міжнародний досвід і сформульовано рекомендації щодо впровадження інноваційних підходів до розвитку сталого транспорту.

Ключові слова: сталий розвиток, цифровізація, транспорт, екологічні технології, стратегія.

У контексті глобалізаційних змін та технологічного прогресу сталий розвиток транспортного комплексу набуває стратегічного значення для забезпечення екологічної безпеки, економічної ефективності та соціального добробуту. Зростаюча урбанізація, екологічні виклики та стрімкий розвиток цифрових технологій¹ створюють нові вимоги до функціонування транспортної системи, що вимагає інтеграції принципів сталого розвитку в політику і практику управління галуззю.

Цифровізація транспортної сфери супроводжується низкою викликів: високим рівнем споживання енергії, шкідливими викидами, потребою в екологічно чистих транспортних рішеннях, а також недостатнім рівнем цифрової інфраструктури. Водночас цифрові технології створюють значний потенціал для трансформації транспортної галузі: використання штучного інтелекту,

---

¹ Цілі сталого розвитку ООН. Ціль 9. Промисловість, інновації та інфраструктура. URL: <https://sdgs.un.org/goals/goal9> (дата звернення 10.05.2025).

автоматизація процесів, впровадження «розумного» громадського транспорту, застосування відновлюваних джерел енергії (див. рис.1).

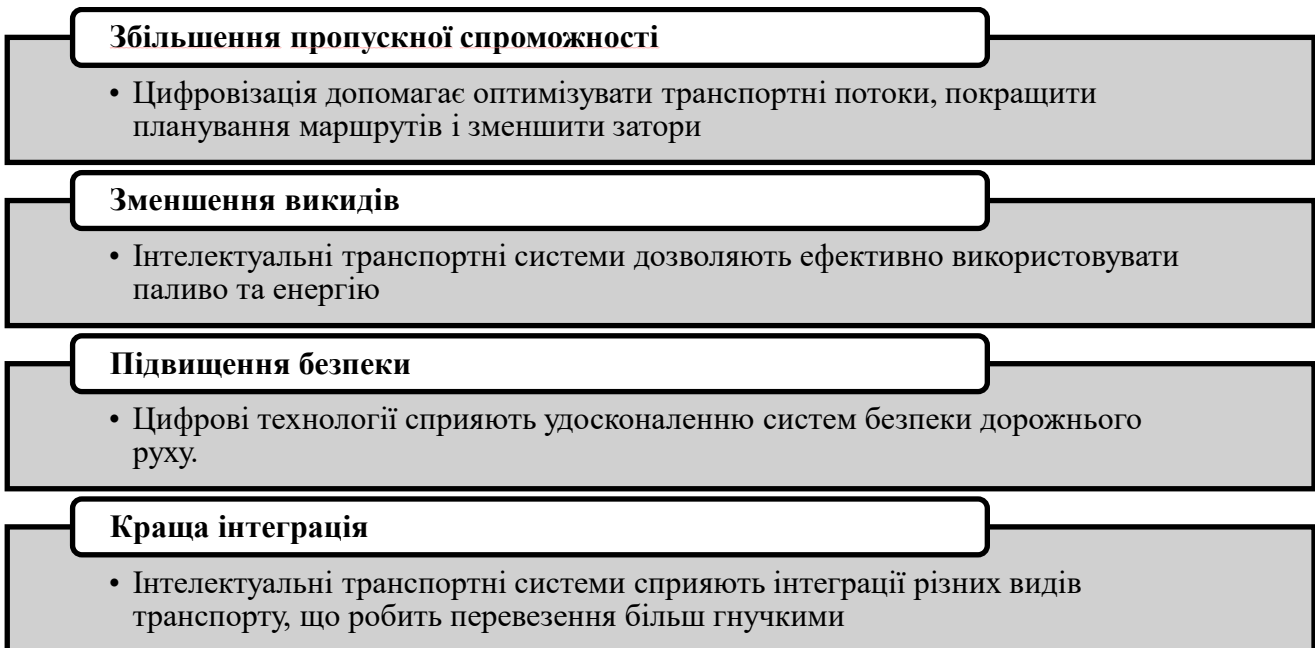

Рис.1. Виклики та можливості цифровізації транспортної сфери

Серед ключових трендів сталого розвитку транспорту варто виокремити електрифікацію, розвиток водневих технологій, популяризацію міської мобільності, інтеграцію цифрових систем керування трафіком (див.рис.2). Ці процеси змінюють модель управління транспортною інфраструктурою², орієнтуючи її на екологічність, енергоефективність та інноваційність.

Стратегічними напрямками забезпечення сталого розвитку є підтримка екологічного транспорту, оптимізація логістичних процесів через цифрові рішення, розвиток «зелених» коридорів, модернізація інфраструктури для альтернативних видів транспорту.

² European Commission. Sustainable and Smart Mobility Strategy. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020. URL: <https://transport.ec.europa.eu> (дата звернення 10.05.2025).

Рис.2. Сучасні тренди розвитку сталого транспорту

Комплексний підхід, що поєднує економічні, екологічні та соціальні чинники³, дозволяє сформувати ефективну транспортну систему:

1. Розробка національних стратегій (для розвитку стійкої транспортної інфраструктури).
2. Інвестиції в інновації (надходження коштів у нові технології та розробки для розвитку сталого розвитку).
3. Розвиток альтернативних видів палива (Заохочення використання екологічно чистих видів палива, таких як біопаливо).
4. Створення інфраструктури для електромобілів (забезпечення широкої мережі зарядних станцій для електромобілів).
5. Підвищення обізнаності (проведення освітніх кампаній, щоб заохотити громадян до використання стійкого транспорту).

Нормативно-правове забезпечення є важливою умовою впровадження цифрових інновацій у транспортній сфері⁴, що має включати:

1. Встановлення екологічних стандартів для транспорту.
2. Регулювання використання цифрових технологій у логістиці.
3. Запровадження податкових стимулів для екологічного транспорту.

³ Світовий банк. Цифрова трансформація транспортного сектору. URL: <https://www.worldbank.org> (дата звернення 11.05.2025).

⁴ Закон України «Про транспорт» від 10.11.1994 № 232/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-вр> (дата звернення 11.05.2025).

4. Гармонізація українського законодавства з європейськими стандартами.

Іншими словами, розвиток транспортної інфраструктури можливий лише за умови чіткого нормативного забезпечення та активної участі держави. Цифрові технології, зокрема інтелектуальні транспортні системи, аналітика Big Data, автоматизоване управління логістикою, безпілотні транспортні засоби, сприяють підвищенню ефективності перевезень, зменшенню витрат і негативного впливу на довкілля⁵.

Роль держави у формуванні сталої транспортної системи є визначальною. Ефективне регулювання включає підтримку інновацій, інвестиційні програми, розвиток екологічного громадського транспорту, формування свідомого попиту на сталі рішення (див. рис.3).

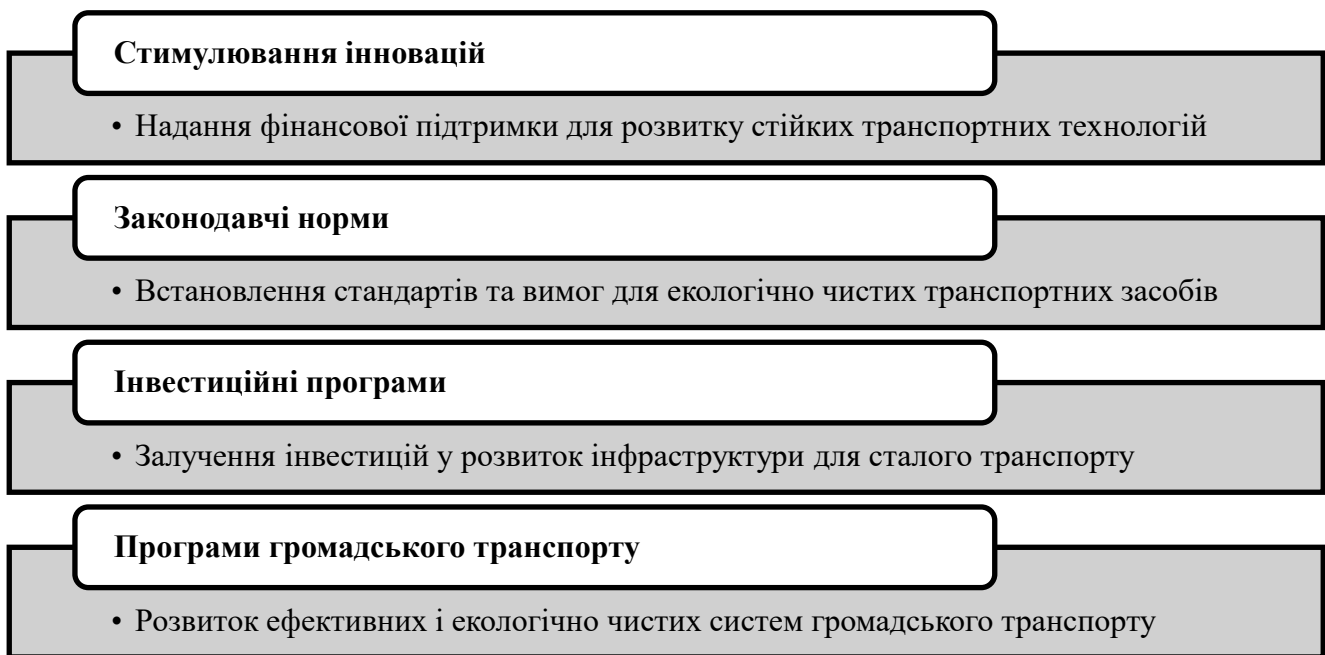

Рис.3. Роль державного регулювання у забезпеченні сталого розвитку транспортного сектору

⁵ OECD. Artificial Intelligence in Society. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2019/06/artificial-intelligence-in-society_c0054fa1/eedfee77-en.pdf (дата звернення 09.05.2025).

Так, наприклад досвід ЄС, США, Китаю, Норвегії, Японії свідчить^{6/7/8} про ефективність цілеспрямованої політики щодо декарбонізації транспорту, впровадження інноваційних технологій, підтримки електромобільної інфраструктури, екологічної логістики та фінансових стимулів.

Ось кілька ключових аспектів міжнародного досвіду забезпечення сталого розвитку транспортних систем:

1. Стратегії сталого розвитку транспорту:

- ЄС та Зелена угода – Європейський Союз активно впроваджує політику декарбонізації транспорту, зокрема через Стратегію сталого та розумного мобільного транспорту;

- США – програми фінансування сталого транспорту, розвиток електромобільної інфраструктури, зокрема Закон про інвестиції в інфраструктуру та робочі місця;

- Китай – лідер у впровадженні електротранспорту та розвитку «розумних» транспортних систем.

2. Інноваційні транспортні рішення:

- електрифікація транспорту – Норвегія є світовим лідером у впровадженні електромобілів;

- водневі технології – Японія активно розвиває водневий транспорт, особливо у сфері громадського транспорту;

- розумні транспортні системи (ITS) – впровадження Big Data та AI для оптимізації трафіку у великих містах (Сінгапур, Лондон).

3. Екологічна логістика та мультимодальні перевезення:

- залізничний транспорт – ЄС сприяє переходу вантажопотоків на залізницю як екологічну альтернативу автоперевезенням;

---

⁶ European Commission. Sustainable and Smart Mobility Strategy. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020. URL: <https://transport.ec.europa.eu> (дата звернення 10.05.2025).

⁷ International Transport Forum. Transport Outlook 2023. URL: <https://www.itf-oecd.org/itf-transport-outlook-2023> (дата звернення 09.05.2025).

⁸ Ukrainian Maritime Industry 2025-2029. URL: <https://www.reportlinker.com/report-summary/Maritime/172649/Ukrainian-Maritime-Industry.html?autogen=1> (дата звернення 11.05.2025).

- морський транспорт – ініціативи щодо «зелених» портів (наприклад, Роттердам, Лос-Анджелес);

- розвиток міської логістики – концепція «останньої милі» на основі електромобілів, велосипедних кур'єрів.

4. Фінансові та регуляторні механізми:

- податкові стимули – зниження податків на екологічний транспорт (Франція, Німеччина);

- квоти та обмеження – заборона дизельного транспорту у центрах Лондона та Парижу;

- державні субсидії – США, ЄС та Китай підтримують розвиток електротранспорту через гранти та фінансування.

Таким чином, можна сказати, що у сучасних умовах цифрової трансформації⁹ та загострених екологічних викликів сталий розвиток транспортної системи стає пріоритетним напрямом державної політики, наукових досліджень і технологічного вдосконалення. Проведене дослідження засвідчує, що ефективна інтеграція цифрових інновацій у транспортну галузь є не лише передумовою зменшення екологічного навантаження, але й ключовим інструментом оптимізації логістичних процесів, підвищення енергоефективності та якості транспортних послуг.

Тому ключовими викликами на цьому шляху залишаються нерозвиненість цифрової інфраструктури, нормативно-правові бар'єри, обмежений доступ до інвестицій та низький рівень громадської обізнаності щодо переваг сталого транспорту. Водночас міжнародний досвід доводить, що скоординовані дії держави, бізнесу, наукових установ і громадськості здатні забезпечити ефективне впровадження екологічно чистих і технологічно просунутих рішень у транспортному секторі. На основі аналізу стратегічних підходів, міжнародних практик і актуальних тенденцій визначено необхідність комплексної стратегії, яка охоплює: модернізацію транспортної інфраструктури, стимулювання

---

⁹ Портнова І.Г. Цифровізація транспортної інфраструктури в умовах сталого розвитку // Економіка і регіон. 2022. №2(85). С. 42–47.

інновацій, розвиток нормативної бази та інституційної спроможності. Також важливим є впровадження освітніх і просвітницьких програм, що сприятимуть формуванню культури сталого споживання транспортних послуг.

Таким чином, цифровізація є потужним каталізатором сталого розвитку транспортної системи, однак її потенціал може бути повністю реалізований лише за умови синергії інновацій, правового забезпечення та стратегічного бачення на національному й міжнародному рівнях.

Живко Зінаїда Богданівна

доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту авіаційної діяльності, Українська державна льотна академія, м. Кропивницький, Україна

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-4045-669X>

Панченко Володимир Анатолійович

доктор економічних наук, доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри менеджменту авіаційної діяльності, Українська державна льотна академія, м. Кропивницький, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4927-0330>

Шегинська Анастасія Іванівна

магістр комп'ютерних наук, магістр психології, молодший дослідник, Науковий центр інноваційних досліджень, Пюссі, Естонія

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-5785-6730>

УПРАВЛІННЯ ВНУТРІШНІМ СЕРЕДОВИЩЕМ СТАРТАПУ

Анотація. Управління внутрішнім середовищем стартапу виступає ключовим чинником, що безпосередньо впливає на життєздатність і успішність інноваційного бізнесу в умовах динамічного ринку, який характеризується високою конкуренцією, постійними технологічними змінами та нестабільністю зовнішнього середовища. Стартапи, на відміну від традиційних компаній, функціонують у середовищі з обмеженими ресурсами та високим ступенем невизначеності, тому внутрішні процеси мають бути гнучкими, адаптивними та стратегічно обґрунтованими.

У статті здійснюється комплексне дослідження внутрішнього управління стартапів, зокрема аналізуються такі ключові компоненти, як організаційна структура, яка має забезпечувати ефективну координацію та швидке прийняття

рішень; корпоративна культура, що формує єдине бачення та стимулює інноваційність; управління людськими ресурсами, що базується на автономії, крос-функціональній співпраці та розвитку компетенцій; а також фінансове планування як основа стабільності й стратегічного зростання.

Аналіз сучасних наукових досліджень і практичних кейсів виявляє наявність низки проблем, серед яких - недостатня ефективність внутрішніх комунікацій, нерівномірне розподілення повноважень, складнощі в адаптації організаційних структур до зростання стартапу та неефективне використання наявних ресурсів. З метою вирішення цих викликів у статті застосовуються аналітичні інструменти, зокрема SWOT-аналіз і матриця прибутковості, які дозволяють об'єктивно оцінити внутрішній потенціал та розробити релевантні управлінські рішення.

Метою дослідження є виявлення критичних факторів внутрішнього успіху стартапів, а також формування прикладних рекомендацій щодо підвищення їх конкурентоспроможності та довгострокової стійкості. Запропоновані стратегії спрямовані на створення ефективної системи внутрішнього управління, здатної підтримувати інноваційний розвиток стартапів, покращувати їх інвестиційну привабливість та сприяти їхньому масштабуванню.

Ключові слова: стартап, внутрішнє середовище, організаційна структура, управління персоналом, корпоративна культура, фінансове планування, SWOT-аналіз, стратегія, інновації.

Актуальність теми. Стартапи відіграють важливу роль в економічному розвитку, сприяючи інноваціям та створенню нових робочих місць. Однак, багато стартапів стикаються з численними викликами, пов'язаними з управлінням внутрішнім середовищем, що може призвести до їхнього невдачі. Ефективне управління внутрішніми аспектами, такими як організаційна структура, корпоративна культура та фінансове планування, є критично важливим для досягнення стійкості та конкурентоспроможності на ринку.

Метою даного дослідження є аналіз внутрішнього управління стартапів та визначення ключових факторів, що впливають на їхній успіх.

Постановка проблеми. Управління внутрішнім середовищем стартапу включає в себе низку складних процесів, таких як формування організаційної структури, створення корпоративної культури, управління персоналом та фінансове планування. Основні виклики включають: недостатню комунікацію між членами команди; неефективне використання ресурсів; відсутність чіткої організаційної структури; невідповідність корпоративної культури цілям та місії стартапу. Ці проблеми потребують глибокого дослідження та аналізу для розробки ефективних стратегій управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність досліджень вітчизняних науковців полягають в наступних аспектах: Белікова Н. В. (2023) - дослідження зосереджене на виявленні проблем управління внутрішнім середовищем стартапів на різних етапах їх життєвого циклу¹. Сак Т. В., Шостак Л. В., Вознюк Є. С. (2022) - у роботі проаналізовано теоретичні засади розвитку стартапів в Україні, сучасні тенденції, потенціал окремих регіонів, залучення інвестицій та рейтинг країн². Гулик Т.В., Ковальов К.О. (2025) - у дослідженні розглянуто підходи до оцінки ризиків інвестиційних проєктів у рамках формування антикризової стратегії³.

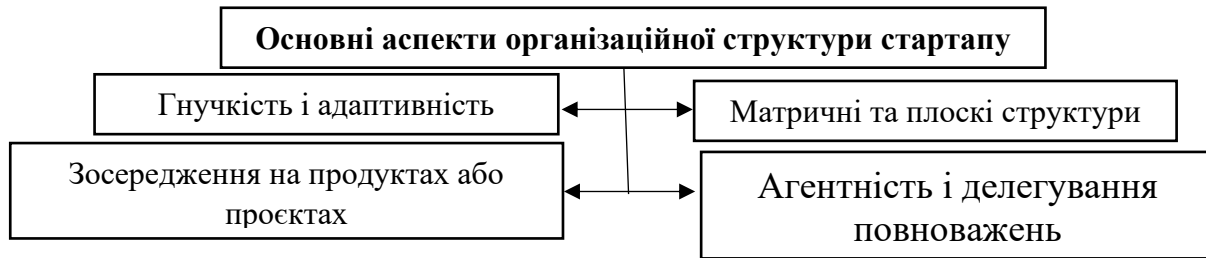
Результати дослідження. Організаційна структура визначає, як розподіляються ролі та відповідальність серед членів команди. Гнучкі структури, такі як матричні або плоскі організації, часто є більш ефективними для стартапів, оскільки дозволяють швидко адаптуватися до змін. У стартапах організаційна структура зазвичай має інноваційний характер, що відображає потребу в гнучкості, швидкому прийнятті рішень та адаптації до змін на ринку. Основні аспекти організаційної структури стартапу (рис.1): Гнучкість і адаптивність (1) -

¹ Белікова Н. В. Проблемні аспекти управління внутрішнім середовищем стартапу на різних етапах життєвого циклу. Економіка та суспільство. Випуск # 55 / 2023. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-96>

² Сак Т. В., Шостак Л. В., Вознюк Є. С. Розвиток стартапів в Україні: теоретичні аспекти, тенденції, можливості. Інфраструктура ринку. Випуск 65, 2022. URL: http://market-infr.od.ua/journals/2022/65_2022/9.pdf

³ Гулик Т.В., Ковальов К.О. Оцінка ризику як складова аналізу інвестиційного проєкту при розробці комплексної антикризової стратегії. Інфраструктура ринку. Вип. 82. 2025.С. 8-12. DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastruct82-2>

структура стартапу зазвичай є менш формальною і менш ієрархічною, що дозволяє компанії швидко адаптуватися до змін на ринку і до потреб клієнтів.

Рис. 1 Основні аспекти організаційної структури стартапу*

*Складено авторами

Матричні та плоскі структури (2) - як зазначалося у дослідженнях Джонсона (2022), матричні і плоскі структури є найбільш ефективними для стартапів, оскільки вони сприяють міжфункціональній співпраці і швидкому прийняттю рішень⁴. Матрична структура дозволяє працівникам працювати над кількома проєктами одночасно, що підвищує ефективність використання ресурсів. Зосередження на продуктах або проєктах (3) - у стартапах часто використовується підхід, де структура організації будується навколо конкретних продуктів або проєктів. Це дозволяє компанії фокусуватися на розвитку ключових напрямків і забезпечувати максимальну увагу до критичних елементів бізнесу. Агентність і делегування повноважень (4) - в стартапах засновники часто надають великий рівень автономії командам або окремим працівникам, що сприяє розвитку інновацій і оперативному вирішенню проблем.

Організаційна структура стартапу відіграє ключову роль у забезпеченні його гнучкості, ефективності та здатності до швидкого реагування на зміни. Основними аспектами є мінімізація ієрархії, впровадження плоских або матричних моделей управління, орієнтація на продукт чи проєкт, а також

⁴ Blank S., The Startup Owner's Manual /S. Blank, B. Dorf.; K and S Ranch Inc., K&S Ranch Publishing Division (2012). С.17-18

високий рівень автономії працівників^{5/6/7/8}. Такий підхід дозволяє стартапу максимально використовувати наявні ресурси, сприяє розвитку інновацій та забезпечує швидке ухвалення рішень у динамічному ринковому середовищі.

Визначення стартапу та організаційної структури стартапу (табл. 1).

Таблиця 1

Визначення стартапу та організаційної структури стартапу*

№ з/п	Автор	Визначення
1	Стів Бланк ⁹	Стартап – це тимчасова організація, створена для пошуку життєздатної, масштабованої та повторюваної бізнес-моделі
2	Ерік Райс ¹⁰	Стартап – це інституція, створена для створення нового продукту або послуги в умовах надзвичайної невизначеності
3	Генрі Мінцберг ¹¹	Організаційна структура – це спосіб, яким поділяється робота і як вона координується в організації
4	М. Джонсон ¹²	Організаційна структура стартапу характеризується гнучкістю, мінімальною кількістю рівнів управління та фокусом на міжфункціональній співпраці для досягнення швидкості та інновацій
	П. Іванченко ¹³	Організаційна структура стартапу є динамічною, що дозволяє компанії адаптуватися до змін у середовищі, шляхом мінімізації бюрократичних бар'єрів та прискорення процесу прийняття рішень

*Складено авторами

Визначення стартапу - визначення стартапу відрізняються в залежності від автора, але спільною рисою є акцент на інноваціях, невизначеності та тимчасовості організації, що створена для пошуку ефективної бізнес-моделі.

⁵ Rise E. Startup without mistakes/Eric Rise; translation from English O. Jacini. X.: Vivat, 2016. 368 p.

⁶ Henry Mintzberg Management Science, Vol. 26, No. 3 (Mar., 1980), 322-341. URL: <http://links.jstor.org/sici?sici=0025-1909%28198003%2926%3A3%3C322%3A5I5ASO%3E2.0.CO%3B2-%23>.

⁷ Johnson, A., & Lee, S. (2022). The impact of team commitment on startup success in reaching the scale-up stage. Journal of Business Growth, 8(3), 201–215. URL: https://www.researchgate.net/publication/381098889_Scalability_of_startups_the_impact_of_entrepreneurial_teams

⁸ Ivanchenko, Nadiia O., Podskrebko, Oleksandr S., and Sidletska, Alina O. (2020) The Main Problems and Prospects for the Development of the Startup Market in Ukraine. Business Inform 4: 303–311. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-4-303-311>

⁹ Rise E. Startup without mistakes/Eric Rise; translation from English O. Jacini. X.: Vivat, 2016. 368 p.

¹⁰ Henry Mintzberg Management Science, Vol. 26, No. 3 (Mar., 1980), 322-341. URL: <http://links.jstor.org/sici?sici=0025-1909%28198003%2926%3A3%3C322%3A5I5ASO%3E2.0.CO%3B2-%23>.

¹¹ Johnson, A., & Lee, S. (2022). The impact of team commitment on startup success in reaching the scale-up stage. Journal of Business Growth, 8(3), 201–215. URL: https://www.researchgate.net/publication/381098889_Scalability_of_startups_the_impact_of_entrepreneurial_teams

¹² Blank S., The Startup Owner's Manual /S. Blank, B. Dorf.; K and S Ranch Inc., K&S Ranch Publishing Division (2012). C.17-18

¹³ Ivanchenko, Nadiia O., Podskrebko, Oleksandr S., and Sidletska, Alina O. (2020) The Main Problems and Prospects for the Development of the Startup Market in Ukraine. Business Inform 4: 303–311. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-4-303-311>

Організаційна структура - визначення організаційної структури стартапу зосереджуються на її гнучкості, мінімізації ієрархії та фокусі на швидкому прийнятті рішень. Такі структури допомагають стартапам залишатися конкурентоспроможними в умовах швидко мінливого ринку.

Корпоративна культура впливає на мотивацію працівників, їхню залученість та продуктивність. Важливо створити культуру, яка підтримує інновації, відкритість до змін та командну роботу. Корпоративна культура є одним із ключових факторів, що визначає успіх стартапу на всіх етапах його розвитку. Вона охоплює сукупність цінностей, вірувань, норм і правил поведінки, які поділяються членами організації і впливають на їх взаємодію та прийняття рішень.

Місце корпоративної культури в успіху стартапів полягає у формуванні сильної корпоративної ідентичності; залучення та утримання талановитих працівників; сприяння інноваціям та творчості; формування лояльності клієнтів; полегшення змін та адаптації та забезпечення ефективного управління конфліктами (табл.2).

Таблиця 2

Місце корпоративної культури в успіху стартапів

№ з/п	Особливості	Сутність
1	Формування сильної корпоративної ідентичності	Корпоративна культура допомагає формувати сильну ідентичність компанії, яка є надзвичайно важливою для стартапів. У ранні етапи розвитку стартапу засновники задають тон корпоративної культури, визначаючи основні цінності та принципи, якими буде керуватися компанія.
		Компанія Google, заснована як стартап, спочатку акцентувала увагу на культурі інновацій, відкритості та свободи творчості.
2	Залучення та утримання талановитих працівників	У конкурентному середовищі, де стартапи борються за таланти, корпоративна культура відіграє вирішальну роль у залученні та утриманні кваліфікованих фахівців. Компанії з привабливою культурою, яка підтримує професійний розвиток, інновації та командну роботу, частіше приваблюють талановитих працівників
		Згідно з дослідженнями Смітта та колег (2023), стартапи з культурою, що підкреслює інновації та співпрацю, мають вищі показники утримання працівників. Вони виявили, що працівники, які відчують свою приналежність до компанії і мають можливість розвиватися в сприятливій культурі, рідше змінюють місце роботи

3	Сприяння інноваціям та творчості	Корпоративна культура стартапу, що підтримує інновації та експериментування, є важливою передумовою для створення нових продуктів і послуг.
	Компанія Apple, відома своєю культурою інновацій, з самого початку свого існування заохочувала своїх співробітників до експериментування та створення нових продуктів, що врешті-решт привело до революційних продуктів, таких як iPhone	
4	Формування лояльності клієнтів	Корпоративна культура, орієнтована на клієнта, допомагає стартапам будувати довгострокові відносини з клієнтами. Коли працівники поділяють цінності, спрямовані на задоволення потреб клієнтів, це відображається на якості обслуговування
	За даними дослідження Котлера (2021), стартапи з сильною культурою, яка акцентує увагу на потребах клієнтів, мають вищі показники задоволеності клієнтів та лояльності, що забезпечує їм стабільний дохід та можливості для зростання	
5	Полегшення змін та адаптації	Стартапи часто стикаються з необхідністю швидко адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі, таких як зміни в технологіях, законодавстві або потребах ринку.
	Netflix на початку свого існування зміг перейти від моделі поштового прокату DVD до потокового відео, завдяки культурі інновацій та адаптації, яка пронизувала всі рівні компанії	
6	Забезпечення ефективного управління конфліктами	У динамічних умовах роботи стартапів, де команди часто стикаються з високим рівнем стресу та напруженням, корпоративна культура може відігравати важливу роль у врегулюванні конфліктів.
	Вебер (2020) досліджував роль корпоративної культури у вирішенні конфліктів у стартапах і виявив, що компанії, які культивують культуру відкритості та співпраці, частіше досягають успішного розв'язання конфліктів, що позитивно впливає на загальну продуктивність	

Корпоративна культура відіграє вирішальну роль у розвитку стартапів, сприяючи їхньому успіху в різних аспектах діяльності. Вона допомагає формувати корпоративну ідентичність, залучати та утримувати талановитих працівників, сприяти інноваціям, забезпечувати лояльність клієнтів, полегшувати адаптацію до змін і ефективно управляти конфліктами. В результаті, стартапи з сильною і позитивною культурою мають більші шанси на стійкий розвиток і успішне зростання в конкурентному середовищі.

Ефективне управління персоналом включає наймання, навчання та розвиток працівників. Стартапи повинні зосередитися на створенні мотивуючого середовища та підтримці професійного зростання своїх співробітників. Отже, ключовими підходами, які стартапи можуть використовувати для досягнення цієї мети, а також можливими викликами та загрозами вважаємо (табл.3).

Ключові підходи та виклики стартапів

№ з/п	Підходи	Можливі виклики чи загрози
1	Формування сильної місії та цінностей	
	Стартапи повинні чітко визначити свою місію та основні цінності, які будуть керувати діяльністю компанії.	Засновники можуть стикнутися з труднощами у визначенні та впровадженні ясної та надихаючої місії, особливо в умовах швидких змін.
2	Запровадження гнучких умов праці	
	Стартапи можуть пропонувати гнучкі умови праці, такі як можливість віддаленої роботи, гнучкий графік або додаткові дні відпочинку. Це дозволяє співробітникам балансувати між роботою та особистим життям, що підвищує їхню мотивацію і продуктивність	Гнучкі умови праці можуть ускладнити координацію команди та управління проєктами, особливо якщо співробітники працюють у різних часових зонах. Важливо знайти баланс між гнучкістю і необхідністю ефективної взаємодії
3	Розвиток системи визнання та винагороди	
	Визнання досягнень і внеску кожного співробітника є важливим чинником для підтримки мотивації. Стартапи можуть запроваджувати системи винагороди.	У стартапів часто обмежені фінансові ресурси, що може обмежувати можливості для винагороди.
4	Інвестиції у професійний розвиток	
	Стартапи повинні інвестувати у професійне зростання своїх співробітників, пропонуючи тренінги, наставництво, участь у конференціях.	Обмежені ресурси можуть стати перешкодою для організації тренінгів або інших освітніх заходів.
5	Створення культури відкритості та зворотного зв'язку	
	Стартапи повинні заохочувати культуру відкритої комунікації, де співробітники можуть вільно висловлювати свої думки, ділитися ідеями і давати зворотний зв'язок.	Відкритість може призвести до конфліктів або розбіжностей у думках, які можуть негативно вплинути на робочу атмосферу.
6	Забезпечення кар'єрного зростання	
	Стартапи повинні надавати співробітникам можливості для кар'єрного зростання, пропонуючи чіткі шляхи просування, нові ролі та завдання, які сприяють професійному розвитку.	В стартапах з невеликою кількістю співробітників можливості для кар'єрного зростання можуть бути обмеженими, що може призвести до відтоку талановитих працівників.

Можливі виклики та загрози: 1) обмежені ресурси; 2) висока невизначеність; 3) ризик вигорання; 4) плинність кадрів; 5) конфлікти та комунікаційні бар'єри. Стартапи часто стикаються з фінансовими обмеженнями, що може обмежити можливості для розвитку та підтримки мотивуючого середовища. Це може призвести до відсутності належної компенсації, інвестицій у професійний розвиток або створення сприятливих умов праці.

Фінансове планування є ключовим для забезпечення стійкості стартапу. Воно включає бюджетування, управління грошовими потоками та пошук джерел фінансування. SWOT-аналіз (табл.4).

Таблиця 4

SWOT-аналіз

Сильні сторони	Слабкі сторони
Інноваційні продукти чи послуги	Обмежені фінансові ресурси
Гнучка організаційна структура	Недостатній досвід управління
Мотиваційна корпоративна культура	Відсутність чіткої стратегії розвитку
Можливості	Загрози
Розширення на нові ринки	Висока конкуренція
Використання новітніх технологій	Зміни в законодавстві
Партнерство з іншими компаніями	Економічні нестабільності

Використання SWOT-аналізу та матриці прибутковості дозволяє об'єктивно оцінити потенціал стартапу та розробити стратегії для покращення його внутрішніх процесів. Рекомендовані шляхи покращення спрямовані на оптимізацію комунікації, ефективне управління ресурсами та розвиток корпоративної культури, що сприятиме підвищенню продуктивності та успішності стартапу на ринку.

Постійні зміни та невизначеність, які є частиною роботи у стартапі, можуть створювати стрес і негативно впливати на мотивацію співробітників. Це вимагає від керівництва додаткових зусиль для підтримки морального духу команди. Інтенсивний темп роботи та високі вимоги можуть призвести до вигорання працівників, що знижує їхню ефективність і може призвести до відтоку кадрів. Стартапам необхідно створювати умови для підтримки балансу між роботою та особистим життям.

У стартапах часто відсутні чіткі структури та стабільність, що може спричинити високий рівень плинності кадрів. Це ускладнює формування стабільного та мотивованого колективу, який би міг довгостроково працювати над розвитком компанії. У швидко зростаючих стартапах можуть виникати конфлікти через різні підходи до роботи або комунікаційні бар'єри між різними командами. Це може негативно вплинути на робочу атмосферу та мотивацію співробітників.

Висновок. Для успішного розвитку стартапи повинні активно працювати над створенням мотивуючого середовища та підтримкою професійного зростання своїх співробітників. Управління внутрішнім середовищем стартапу є складним, але критично важливим процесом для забезпечення його успіху. Ефективна організаційна структура, позитивна корпоративна культура, належне управління персоналом та ретельне фінансове планування є основними чинниками, що визначають стійкість та конкурентоспроможність стартапу.

ЮРИДИЧНІ НАУКИ**КАРПЕНКО Р.В.,**

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

**ОСОБЛИВОСТІ ДОТРИМАННЯ НОТАРІАЛЬНОЇ ТАЄМНИЦІ В
УКРАЇНІ**

Анотація. У статті розкривається зміст поняття «нотаріальна таємниця» як одного з основоположних принципів здійснення нотаріальної діяльності, який довів свою неминущу цінність у забезпеченні конфіденційності взаємовідносин нотаріуса та заінтересованих осіб, що відображається у зберіганні в таємниці відомостей, одержаних нотаріусами у зв'язку з вчиненням професійних дій, дається класифікація таємниць та осіб, на яких покладено обов'язок не розголошувати відомості, що становлять нотаріальну таємницю. Статтю присвячено вивченню нотаріальної таємниці, яка є одним із важливих складників діяльності нотаріуса та належить до одного з елементів нотаріальної процедури. Аналізується нотаріальна таємниця з декількох сторін. У статті розглядаються проблеми реалізації принципу збереження нотаріальної таємниці й віднесення її до професійних таємниць. Вносяться пропозиції щодо заповнення прогалін у питанні охорони нотаріальної таємниці та вдосконалення чинного законодавства про нотаріат, що регулює це питання. З'ясовано, що нотаріальний процес характеризується низкою принципів, які забезпечують виконання завдань нотаріату, являють собою найбільш загальні правові вимоги до вчинення нотаріальної діяльності, відбивають правовий характер нотаріального провадження та обов'язково знаходять своє закріплення у відповідних нормах права. Проведений аналіз правового регулювання нотаріальної діяльності, зокрема забезпечення нотаріальної таємниці, різних правових систем. Одним із

принципів, що найбільшою мірою відображають специфічну сутність нотаріальної діяльності, є принцип дотримання нотаріальної таємниці, адже на відміну від судів, які розглядають і вирішують цивільні справи відкрито і гласно, нотаріуси й посадові особи, що вчиняють нотаріальні дії, зобов'язані зберігати таємницю їх вчинення або навіть факту звернення до нотаріальних органів. Проаналізовано норми діючого законодавства, щодо юридичної відповідальності винних осіб за порушення нотаріальної таємниці. Відзначено, що діюче законодавство України не містить норм, які прямо передбачали б кримінальну або адміністративну відповідальність за порушення нотаріальної таємниці як посадовими особами органів місцевого самоврядування, так і нотаріусами.

Зокрема, нотаріальна таємниця розглядається як базис нотаріальної діяльності та етичних правил організації нотаріальної діяльності. Робиться припущення, що в разі практичної неможливості зберігати нотаріальну таємницю та загрози нотаріальній таємниці рівень довіри суспільства до інституту нотаріату буде знижуватися. Це, своєю чергою, призведе до більш стрімкого формування зв'язків особистісної довіри та звернення до нотаріуса не як до суб'єкта, що може надати відповідну правову допомогу та захист прав та інтересів, а як до представника інституту, до якого зобов'язує звертатися закон і до якого особа не зверталась би, якби того не вимагав закон. Вносяться пропозиції щодо заповнення прогалін у питанні охорони нотаріальної таємниці та вдосконалення чинного законодавства про нотаріат, що регулює це питання.

Ключові слова: нотаріальна таємниця, принцип, нотаріальна наука, нотаріус, професійна таємниця.

Вступ. Принцип нотаріальної таємниці є одним з основоположних принципів у діяльності нотаріусів та забезпечує захист прав та інтересів громадян і юридичних осіб. Він закріплений у законодавстві більшості країн і передбачає, що нотаріус зобов'язаний зберігати в таємниці всі відомості,

отримані ним у зв'язку з виконанням професійних обов'язків. Цей принцип є гарантією конфіденційності, яка сприяє довірі між нотаріусом та його клієнтом і дозволяє здійснювати нотаріальну діяльність у правовому полі, що забезпечує захист персональних даних та дотримання етичних норм.

Постановка завдання. Метою статті є спроба проаналізувати нотаріальну таємницю, теоретичні та практичні аспекти принципу збереження таємниці нотаріальної дії, а також вивчити суть цього принципу, ознаки, місце в системі принципів нотаріального права.

Результати дослідження. Згідно ч.1 ст.8 Закону України «Про нотаріат» Нотаріальна таємниця - сукупність відомостей, отриманих під час вчинення нотаріальної дії або звернення до нотаріуса заінтересованої особи, в тому числі про особу, її майно, особисті майнові та немайнові права і обов'язки тощо¹.

Принцип збереження нотаріальної таємниці поширюється не тільки на документи та довідки, а також на усні та письмові пояснення нотаріуса. Одним із ключових правил цього принципу є те, що нотаріус не може виступати як свідок стосовно інформації, яка підпадає під нотаріальну таємницю, за винятком випадків, коли розкриття цих даних вимагається особами, для яких або відносно яких здійснювалися нотаріальні дії. Це ставить практичне питання про форму, в якій має бути висловлена згода зацікавлених осіб на розкриття такої інформації. У судовій практиці згода зазвичай оформлюється письмово — або у вигляді окремої заяви, або як клопотання в тексті заяви про виклик свідка. Принцип нотаріальної таємниці, безсумнівно, передусім покликаний забезпечити довіру, і не тільки до конкретного нотаріуса, а й до інституту нотаріату в цілому. Нотаріус та особи, зазначені у статті 1 Закону України «Про нотаріат», далі – Закон, також помічник нотаріуса зобов'язані зберігати нотаріальну таємницю, навіть якщо їх діяльність обмежується наданням правової допомоги чи ознайомленням з документами та нотаріальна дія або дія, яка прирівнюється до нотаріальної, не вчинялась. Нотаріальна дія не може бути скасована нотаріусом у разі

---

¹ Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-ХІІ : станом на 15 квіт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>

недодержання таємниці її вчинення, однак це не позбавляє особу, права якої порушено, звернутися до суду за захистом^{2/3}. Питання визначення змісту та обсягу нотаріальної таємниці залишається дискусійним у сучасній науковій літературі. Складно погодитися з пропозиціями багатьох авторів, які вважають, що до змісту нотаріальної таємниці слід включати не лише інформацію про особу, що звернулася за нотаріальною послугою, але й фахові знання нотаріуса, і навіть законодавчо закріпити це.

Таке розуміння нотаріальної таємниці суперечить її законодавчому визначенню, наведеному в ч. 1 ст. 8 Закону, згідно з яким це виключно інформація, що стосується зацікавленої особи та її звернення до нотаріуса. Більше того, концепція «таємниці нотаріуса як фахівця» є несумісною із завданнями та функціями нотаріату як публічно-правового інституту та органу цивільної юрисдикції. Розголошення таємниці може бути у кількох формах: 1) усна: - під час розмови у присутності сторонніх осіб (у громадському транспорті та громадських місцях); - в особистому спілкуванні з родичами, друзями та іншими особами; переданням відомостей, що становлять нотаріальну таємницю, через відкриті канали зв'язку тощо; 2) письмово-друкована: - викладення змісту відомостей, що становлять нотаріальну таємницю: у відкритих друкованих виданнях (газетах, журналах, книгах); - у листах до рідних і близьких; - передання, пересилання стороннім особам відомостей, даних про осіб, які звернулися за допомогою до нотаріуса тощо; 3) наочно-демонстративна; - коли в результаті неправильного зберігання матеріалів справи вони стають надбанням сторонніх осіб.

На сьогодні спостерігається певна фрагментація нормативно-правових актів, які регулюють нотаріальну діяльність, особливо в аспекті функціонування нотаріальної таємниці та взаємодії держави з громадянським суспільством в

² Південне міжрегіональне міністерство юстиції м. Одеса. 2024. URL: https://just-dnipro.gov.ua/?view=viewnews&page_id=5084

³ Косяченко К. Е. Нотаріальна таємниця як одна з важливих складових діяльності нотаріуса : сучасний стан та проблемні питання. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2023. № 2. С. 112–115. URL: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.2.18>

Україні. Розв'язання цієї проблеми можливе через проведення комплексної систематизації законодавства України та підзаконних нормативних актів у сфері нотаріату^{4/5}. На жаль, на законодавчому рівні це питання залишається недостатньо врегульованим і має чимало прогалин, особливо в частині відповідальності осіб, на яких покладається обов'язок нерозголошення нотаріальної таємниці. У зв'язку з цим важливо ліквідувати відповідні законодавчі недоліки. Вважаємо за необхідне створити чіткий, якісний механізм правового регулювання дотримання нотаріальної таємниці, не обмежуючись лише кількома статтями Закону України «Про нотаріат», і забезпечити цьому принципу належну правову охорону, враховуючи його важливість для всієї системи нотаріату.

Висновки. Таким чином, принцип нотаріальної таємниці виступає не лише засобом забезпечення конфіденційності та захисту інформації, але й основою довіри громадян до нотаріату як правового інституту. Нотаріальна таємниця сприяє захисту особистих, майнових та інших інтересів громадян, що звертаються за нотаріальними послугами, і водночас є вагомим елементом у взаємодії нотаріату з державою та громадянським суспільством.

Попри це, аналіз чинного законодавства виявляє низку прогалин і недостатнє врегулювання механізмів захисту нотаріальної таємниці, що ускладнює правозастосування та породжує ризики для нотаріусів і зацікавлених осіб. Зокрема, відсутність чіткого визначення обсягу та змісту нотаріальної таємниці, як і нечітко визначена відповідальність осіб, що зобов'язані її зберігати, свідчить про необхідність удосконалення правового регулювання в цій сфері.

---

⁴ Rudenko L. Liquidation of multi-apartment building co-owner association under the court decision. *Philosophy, Economics and Law Review*. 2021. Volume 1, no. 2. С. 108–116. URL: <https://er.duvs.edu.ua/handle/123456789/8229>

⁵ Yunin O. et al. Foreign experience of the organization of the judicial settlement of administrative disputes and the current state in Ukraine. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2019. Т. 22. №. 6. С. 1-7. URL: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/jnlollet122&div=122&id=&page=>
URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=gbDSpXEAAA AJ&cstart=20&pagesize=80&citation_for_view=gbDSpXEAAA AJ:dhFuZR0502QC

Зважаючи на це, важливим завданням є проведення системної реформи та комплексної систематизації законодавства у сфері нотаріальної діяльності. Це передбачає чітке визначення змісту нотаріальної таємниці, обов'язків і відповідальності осіб, на яких поширюється цей принцип, а також створення більш надійних правових гарантій її дотримання. Впровадження таких змін сприятиме укріпленню правового захисту нотаріальної таємниці, підвищить відповідальність суб'єктів нотаріальної діяльності, а також зміцнить довіру громадян до інституту нотаріату, посилюючи його роль у правовій системі України.

Яценко Данило Романович

курсант 2-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів досудового
розслідування Національної поліції України
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ, Україна

Фролов Михайло Михайлович

кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільно-
правових дисциплін Факультету підготовки фахівців для
підрозділів кримінальної поліції Національної поліції
України Дніпровського державного університету
внутрішніх справ, Україна

ОКРЕМІ АСПЕКТИ НЕЦІЛЬОВОГО ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

Анотація: в науковій статті досліджуються окремі аспекти нецільового використання бюджетних коштів.

Ключові слова: кошти, нецільове використання, фінансовий план, бюджет.

Нецільове використання бюджетних коштів є одним із типових правопорушень у сфері фінансової діяльності держави, що відображає порушення основоположних принципів бюджетного процесу – законності, цільового призначення, ефективності та прозорості використання коштів. Згідно з положеннями статті 210 Кримінального кодексу України, таке діяння становить загрозу для фінансової безпеки держави, підриває довіру громадян до публічної влади та призводить до неефективного витрачання ресурсів.

У частині першій статті 119 Бюджетного кодексу України закріплено визначення нецільового використання бюджетних коштів як витрачання коштів

на цілі, що не відповідають затвердженим бюджетним призначенням. Зокрема, йдеться про відхилення від положень закону про Державний бюджет України або рішення про місцевий бюджет, які приймаються окремо для кожного бюджетного року. Це означає, що кожне виділення коштів має бути чітко обґрунтованим і відповідати визначеним фінансовим планам, а будь-яке відхилення від затверджених параметрів вважається порушенням бюджетної дисципліни¹.

Крім того, нецільовим визнається використання коштів, яке не відповідає напрямам, визначеним у паспорті бюджетної програми або у порядку використання бюджетних коштів. Ці документи деталізують допустимі напрями витрат, порядок і умови надання субвенцій та інших видів трансфертів, що уможлиблює контроль за ефективністю та правомірністю витрачання публічних фінансів. Відтак, будь-яке витрачання за межами передбачених рамок – навіть якщо кошти фактично спрямовані на суспільно корисні потреби – визнається нецільовим.

Важливим елементом правового механізму є також дотримання бюджетних асигнувань, включаючи бюджетний розпис, кошторис та план використання бюджетних коштів. Ці документи мають нормативну силу та є обов'язковими для виконання розпорядниками бюджетних коштів. Їх порушення створює правову підставу для притягнення до відповідальності відповідних посадових осіб, а також піддає сумніву легітимність проведених видатків².

Об'єктом правопорушення виступають відносини у сфері публічних фінансів, які забезпечують функціонування бюджетної системи України. Безпосереднім об'єктом є встановлений порядок цільового використання бюджетних коштів. Суб'єктами правопорушення, як правило, є службові особи органів державної влади або місцевого самоврядування, які мають повноваження

---

¹ Бюджетний кодекс України : Кодекс України від 23.10.2022 № 2619-IX / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>

² Булавинець В.М. Особливості реєстрації бюджетних зобов'язань одержувачів бюджетних коштів. 2022. С. 14.

щодо розпорядження бюджетними коштами. Такими можуть бути керівники установ, головні розпорядники коштів або інші відповідальні посадові особи.

З об'єктивної сторони, правопорушення полягає у нецільовому використанні коштів, тобто витрачання їх на цілі, не передбачені відповідним законом про Державний бюджет України чи іншим нормативно-правовим актом. Також охоплюється здійснення видатків без встановлених бюджетних призначень або з перевищенням таких призначень. Такі дії суперечать Бюджетному кодексу України і можуть вчинятися як навмисно, так і внаслідок недбалості³.

Кваліфікуючими ознаками виступають великі або особливо великі розміри бюджетних коштів, повторність, вчинення правопорушення групою осіб за попередньою змовою. Відповідно до примітки до статті 210 КК України, великим розміром вважається сума, що перевищує тисячу неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а особливо великим – три тисячі і більше. Зазначене забезпечує об'єктивне визначення ступеня суспільної небезпеки правопорушення. Санкції за вчинення даного правопорушення передбачають альтернативні види покарань: штраф, виправні роботи, обмеження чи позбавлення волі, а також додаткове покарання у вигляді позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю. Такий підхід законодавця свідчить про гнучкість механізму відповідальності залежно від обставин справи, але водночас вимагає ретельної оцінки судом ступеня вини та шкоди⁴.

Отже, нецільове використання бюджетних коштів становить серйозне порушення фінансової дисципліни, яке потребує ефективного контролю з боку держави та невідворотності покарання. Актуальним завданням є посилення інституційних механізмів запобігання таким правопорушенням, удосконалення

---

³ Василевич, В. В., Ю. О. Левченко. Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням. 2023. С. 110-115

⁴ Гарбінська-Руденко, А. В., В. С. Ковбасюк. Теоретико-правові аспекти протидії нецільовому використанню бюджетних коштів. Ірпінський юридичний часопис 2024. С. 127-134.

процедур фінансового контролю, прозорість розпорядження бюджетними коштами, а також підвищення відповідальності посадових осіб.

Наумик Антон Сергійович

здобувач вищої освіти

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Дніпровського гуманітарного університету

Науковий керівник: **Борисенко Світлана Ігорівна**

викладач кафедри права

Дніпровського гуманітарного університету

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН

Анотація: в науковій статті здійснено структурно-функціональний аналіз сучасних цивільно-правових відносин, їх видів, а також методів класифікації.

Ключові слова: цивільно-правові відносини, право, власність, теорія цивільного права.

Цивільно-правові відносини являють собою врегульовані нормами цивільного права суспільні відносини, які виникають у зв'язку з майновими або немайновими благами та відображають рівноправність, автономію і юридичну незалежність сторін. Зазначені відносини характеризуються диспозитивним методом регулювання, який передбачає свободу волевиявлення суб'єктів у встановленні, зміні або припиненні правовідносин, забезпечуючи їхню адаптацію до різноманітних соціально-економічних обставин.

Сучасні умови суспільної життєдіяльності людини зумовлюють збільшення кількості цивільно-правових відносин, що викликає необхідність їх наукового дослідження в контексті структурно-функціонального аналізу.

Питанням вивчення цивільно-правових відносин займалася велика кількість провідних науковців України, зокрема такі: Н. С. Сидоренко, С. Б.

Булеца, К. Р. Резворович, М. П. Юніна, М. В. Логінова, Ю. І. Тюря та інші, що підтверджує актуальність обраної теми дослідження.

Основними ознаками цивільно-правових відносин є добровільність, юридична рівність учасників та баланс інтересів, що сприяє забезпеченню стабільності у майновому обороті та соціальній сфері. Вони охоплюють широкий спектр взаємодій, зокрема договірні зобов'язання, деліктні зобов'язання, правовідносини у сфері інтелектуальної власності та особистих немайнових прав. Особливе значення цивільно-правових відносин полягає в їх здатності врегульовувати складні суспільні процеси, сприяти забезпеченню економічної сталості та створенню умов для реалізації індивідуальних і колективних прав.

Перш за все, слід зазначити, що правовідносини у сучасному світі виступають різновидом суспільних відносин, які регламентують соціальну взаємодію, що складається між певними суб'єктами права¹.

Цивільно-правові відносини є видом правовідносин, які характеризуються загальними ознаками та суспільним характером^{2/3}. Таким відносинам притаманний свідомий, вольовий характер, тобто у цивільно-правових відносинах виражається воля кожного суб'єкта.

У сучасних умовах існує чимало суджень щодо визначення та правової природи цих відносин. На думку О.С. Кочини та В.М. Болдирева, нині існує певна проблема цивільних правовідносин, яка полягає у недостатній розробленості цієї системи в юридичній науці. На переконання зазначених авторів, правовідносини можуть виникати між двома суб'єктами, регламентованими нормами чинного національного цивільного законодавства⁴.

---

¹ Кандафарова І. С. Теоретичні основи цивільно-правової відповідальності в Україні: дис. ... док. юрид. наук: спец. 12.00.03. Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. Київ, 2007. 453 с.

² Берназ-Лукавецька О. М. Цивільно-правове регулювання страхових відносин. Правова позиція, № 3 (40), 2023. С. 103-106.

³ Деревнін В. С. Цивільно-правова відповідальність: теоретичні аспекти. Актуальні проблеми держави і права. 2009. Вип. 51. С. 70-75.

⁴ Кочина О. С., Болдирева В. М. Вплив воєнного стану на цивільні правовідносини. Нове українське право. Вип. 2, 2022. С. 53-58. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/232/210> (дата звернення: 12.05.2025).

Сучасні цивільно-правові відносини відрізняються від інших видів правовідносин насамперед методом регламентації, що базується на рівності суб'єктів. Отже, більшість таких правовідносин формується виключно на основі волі їхніх суб'єктів.

У сучасному суспільстві в теорії цивільного права найбільша актуальність відводиться поділу правовідносин на певні види, а саме: абсолютні та відносні. Ці правовідносини мають практичні відмінності, які виражаються у предметі цивільних взаємовідносин⁵. На сьогодні класифікація цивільно-правових відносин характеризується не лише теоретичними, а й практичними цілями, спрямованими на раціональне встановлення прав і обов'язків сторін.

З такою позицією погоджуються не всі автори сучасної юридичної літератури. На думку дослідників, вищезазначена концепція не відповідає логічному змісту й тому потребує більш детального опрацювання в сучасному цивільному праві⁶. Відповідно до цього положення, відносні правовідносини зумовлюються тим, що сторони цивільно-правових відносин визначені особисто і виступають носіями взаємних прав і обов'язків.

Найбільш поширеним видом відносних цивільно-правових відносин у сучасних умовах є взаємовідносини, які формуються між учасниками спільної часткової власності. Обов'язком забудовника є фіксація у документах кількості осіб, з якими він у майбутньому укладатиме договір⁷. Відомості про кожного потенційного покупця вносяться до спеціальної бази. Таким чином, можна стверджувати, що забудовник формує відносні цивільно-правові відносини, які діють суворо між визначеними суб'єктами. Іншим актуальним прикладом таких відносин є взаємовідносини, що складаються між сторонами, які укладають

---

⁵ Середюк В. Функції юридичної відповідальності в правовій наці України та Польщі. Актуальні проблеми держави і права. URL: <http://nbuv.gov.ua/Sereduk> (дата звернення: 12.05.2025).

⁶ Церковна О. В. Щодо механізму реалізації функцій цивільно-правової відповідальності за завдання шкоди. Актуальні проблеми держави і права. 2010. Вип. 53. С. 345–349.

⁷ Деревнін В. С. Цивільно-правова відповідальність: теоретичні аспекти. Актуальні проблеми держави і права. 2009. Вип. 51. С. 70–75.

договір купівлі-продажу. У цьому аспекті суб'єктами цивільних правовідносин виступають продавець і покупець, треті особи у таких відносинах відсутні⁸.

Слід зазначити, що відносні цивільно-правові відносини реалізуються не лише у сфері майнового цивільного права. Обмежене коло суб'єктів, між якими складаються цивільно-правові відносини, також може спостерігатися у сфері інтелектуального цивільного права. Прикладом таких відносин є ситуація, коли одна сторона набуває у іншої авторські права⁹.

Що стосується абсолютних цивільно-правових відносин, то до них належать відносини, які складаються між уповноваженою стороною та необмеженим колом зобов'язаних осіб¹⁰. Цей вид відносин зумовлений тим, що уповноважена особа взаємодіє з великою кількістю зобов'язаних осіб.

Як зазначалося раніше, на практиці існують абсолютні та відносні цивільно-правові відносини, які формуються залежно від характеру взаємодії уповноваженої та зобов'язаної сторін.

Також у сучасному цивільному праві виділяють майнові та особисті правовідносини. Варто зазначити, що ця класифікація базується на визначенні об'єкта цивільних правовідносин. Інша класифікація цивільно-правових відносин визначається способом задоволення інтересів уповноваженої особи. На підставі цього положення у цивільному праві виділяють речові та зобов'язальні правовідносини¹¹. Нарешті, на практиці існує ще один вид цивільно-правових відносин, основними елементами яких є корпоративні та переважні права.

Особисті немайнові права становлять такий вид прав, об'єктами яких виступають результати інтелектуальної діяльності, особисті немайнові права, а також інші блага нематеріального характеру. Варто зауважити, що об'єкти

⁸ Кузнецова Н. Цивільно-правова відповідальність і захист цивільних прав. Про українське право. Часопис кафедри теорії та історії держави і права Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. / За ред. проф. І. Безклубого. Київ, 2010. Чис. V. 367 с.

⁹ Чуєнко В. І., Соколова А. Г. Науково-практичний аналіз особливостей укладення цивільно-правових договорів через призму судової практики. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 9. С. 104–106.

¹⁰ Ківалова Т. С. Зобов'язання відшкодування шкоди за цивільним законодавством України: теоретичні проблеми: автореф. дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.03. Одеса, 2008. 44 с.

¹¹ Журавель О. Сучасні практичні проблеми неправильного укладення цивільно-правових договорів. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2022. № 2 (117). С. 79-84.

особистих немайнових прав можуть одночасно використовуватися необмеженим колом осіб. Таким чином, сучасне цивільне право включає специфічні правові засоби, які запобігають незаконному використанню таких об'єктів.

Під речовими правовідносинами розуміють такі відносини, які фіксують статику майнового становища суб'єктів. У цих правовідносинах суб'єкту надається можливість впливати на річ із правом захисту від будь-яких посягань третіх осіб. Цьому виду цивільно-правових відносин притаманний абсолютний характер¹². Слід зазначити, що до речових прав, поряд із безпосереднім правом власності, належать права довічного успадкованого володіння земельною ділянкою, сервітути, а також право господарського володіння майном.

У сучасному цивільному праві зобов'язальними правовідносинами вважаються ті, що відображають динаміку відносин майнового характеру, спрямованих на передачу певного майна, виконання робіт, надання послуг, створення й використання результатів інтелектуальної діяльності¹³. Найпоширенішим прикладом таких відносин нині є виконання ремонтних робіт на замовлення.

Підсумовуючи, слід зазначити, що існуюча класифікація цивільно-правових відносин потребує суттєвого вдосконалення як у теоретичному, так і в нормативно-правовому аспектах¹⁴. Сучасна правова наука перебуває в умовах необхідності переосмислення усталених підходів до поділу правовідносин у зв'язку з ускладненням економічних і соціальних процесів, інтеграцією цифрових технологій та появою нових форм правової взаємодії. Відсутність чіткої та уніфікованої класифікації ускладнює практичне застосування норм цивільного права та створює певні труднощі для забезпечення правової визначеності.

---

¹² Склярук, І. Особливості укладання та оплати трудових та цивільно-правових договорів. Економіка та суспільство, 2022. (41). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-17> (дата звернення: 12.05.2025).

¹³ Конвенція ООН про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів від 14 червня 1974 року. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_002/print1340283646425998 (дата звернення: 12.05.2025).

¹⁴ Кузнецова Н. Цивільно-правова відповідальність і захист цивільних прав. Про українське право. Часопис кафедри теорії та історії держави і права Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. / За ред. проф. І. Безклубого. Київ, 2010. Чис. V. 367 с.

Більшість дослідників, які аналізують цивільні правовідносини, наголошують на тому, що сучасні правовідносини не завжди вписуються в традиційні класифікаційні рамки. Це, зокрема, стосується відносин у сфері інтелектуальної власності, цифрової економіки, екологічного права та міжнародної торгівлі. Така ситуація потребує розробки гнучких підходів, які враховували б динаміку цих правовідносин та їхню специфіку.

Таким чином, питання класифікації цивільно-правових відносин є актуальним як для теоретичної юриспруденції, так і для практичного правозастосування. Для вирішення цього завдання необхідно застосувати комплексний підхід, спрямований на розробку концепцій, які відповідатимуть сучасним реаліям, забезпечуючи ефективне регулювання суспільних відносин, правову визначеність та надійний захист прав суб'єктів цивільного права. Це сприятиме вдосконаленню правової системи та підвищенню її адаптивності до змін у соціально-економічному середовищі.

Наумик Антон Сергійович

здобувач вищої освіти спеціальності 081 «Право»

ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Науковий керівник: **Мосейко Анжела Геннадіївна**

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права

ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

ПРОТИДІЯ ТІНЬОВІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

Анотація: В науковій статті досліджується тематика протидії тіньовій економічній діяльності в сучасних умовах.

Ключові слова: тіньова економічна діяльність, економіка, державне регулювання, право, управління.

Проблеми, пов'язані з тіньовою економікою та корупцією, залишаються одними з найбільш значущих і невідкладних у сучасному глобальному контексті. Вони створюють численні труднощі для економічного прогресу, соціальної гармонії та ефективності правової системи на міжнародному рівні. Тіньова економіка, що функціонує поза офіційними економічними рамками та ухиляється від податкових зобов'язань, порушує встановлені економічні норми і дає конкурентні переваги учасникам цієї нелегальної діяльності. Це завдає шкоди фінансовим основам країни, поглиблює соціальну нерівність у розподілі ресурсів і обмежує можливості для реалізації соціальних програм. Підвищення уваги до необхідності спільних зусиль на рівні національних урядів, міжнародних організацій, бізнесу та громадянського суспільства має на меті ефективну боротьбу з тіньовою економікою та корупцією, що забезпечить стабільність економічного розвитку, правову державність та соціальну справедливість.

Вивчення тіньової економіки стало предметом численних досліджень українських вчених, таких як В. Антипов, В. Базилевич, А. Базилюк, З. Варналій, С. Коваленко, Ю. Комісарчук, І. Мазур, В. Мандибура, В. Попович, В. Предборський, О. Турчинов, Н. Сидоренко та інших.

За останні роки Україна переживає серйозну соціально-економічну кризу, що стала наслідком глобальної пандемії коронавірусу та військової агресії Росії. Кризи 1998 і 2008 років спричинили значні збитки для національної економіки та призвели до суттєвого розширення тіньового сектору економіки, обсяги якого оцінюються як державними органами, так і міжнародними установами.

Оцінка обсягів тіньової економіки в Україні здійснюється згідно з Методичними рекомендаціями, затвердженими наказом Державної служби статистики України від 27 грудня 2023 року № 343. Цей документ передбачає визначення обсягів та моніторинг економічної діяльності, що не спостерігається, на основі річних даних державних статистичних спостережень та адміністративних даних. Методичні рекомендації розроблені згідно з вимогами Регламенту ЄС від 21 травня 2013 року № 549/2013 щодо Європейської системи національних та регіональних рахунків в Європейському Союзі¹, Регламенту (ЄС) від 11 вересня 2009 року № 223/2009 щодо європейської статистики², Системи національних рахунків ООН 2008 року³, а також Методологічних положень державного статистичного спостереження «Річні національні рахунки»⁴.

Для коректного відображення показників економіки, що не спостерігається, в національних рахунках, застосовується методика, яка

¹ Regulation (EU) № 549/2013 of the European Parliament and of the Council of 21 May 2013 on the European system of national and regional accounts in the European Union. URL : <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/549/oj>.

² Regulation (EC) № 223/2009 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2009 on European statistics and repealing Regulation (EC, Euratom) № 1101/2008 of the European Parliament and of the Council on the transmission of data subject to statistical confidentiality to the Statistical Office of the European Communities, Council Regulation (EC) № 322/97 on Community Statistics, and Council Decision 89/382/EEC, Euratom establishing a Committee on the Statistical Programmes of the European Communities (Text with relevance for the EEA and for Switzerland. URL : <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX:02009R0223-20150608>

³ Система національних рахунків 2008 / Європейська комісія, МВФ, ОЭСР, ООН, Всесвітній банк. Нью-Йорк, 2012. URL : <https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/sna2008.asp>.

⁴ Методологічні положення державного статистичного спостереження «Річні національні рахунки» : наказ Держстату від 26 липня 2022 року № 214. URL : https://www.ukrstat.gov.ua/norm_doc/2022/214/214_2022.pdf

базується на розрахунках виробничим методом із розподілом за компонентами первинних доходів та інтеграцією результатів у відповідні складові національних рахунків.

Розрахунок рівня тіньової економіки проводиться за допомогою удосконалених Методичних рекомендацій, розроблених для визначення інтегральної оцінки рівня тіньового сектора економіки, що включають використання таких методів, як витрати населення через роздрібний товарооборот і послуги, електричний, метод збитковості підприємств та монетарний⁵.

Серед цих методів два вважаються класичними: електричний, що ґрунтується на рівні споживання електроенергії, та монетарний, який аналізує попит і оборот готівки. Два інших методи були розроблені в Україні з урахуванням національних особливостей «тінізації» економіки. Вони включають методи аналізу витрат населення через роздрібний товарооборот і послуги, а також дослідження збитковості підприємств.

Метод збитковості підприємств рекомендовано використовувати для оцінки мінімальних і максимальних коефіцієнтів тіньової економіки, в яких цей сектор перебуває. Відзначимо, що саме методика оцінювання рівня тіньової економіки має суттєвий вплив на точність розрахунків, що, у свою чергу, впливає на темпи зростання офіційної економіки.

Податкова злочинність є серйозною загрозою для соціально-економічної стабільності держави, охоплюючи численні порушення, пов'язані з несплатою податків та інших обов'язкових фінансових платежів. За останні роки в Україні зафіксовано значне зростання випадків ухилення від сплати податків, що стало однією з основних проблем економічної безпеки. Наприклад, у 2021 році було зафіксовано 760 кримінальних справ за статтею 212 Кримінального кодексу України, що стосується «ухилення від сплати податків», з яких 53 особам було вручено повідомлення про підозру, а 46 справ було направлено до суду. У той же

---

⁵ Методологічні положення державного статистичного спостереження «Річні національні рахунки»: наказ Держстату від 26 липня 2022 року № 214. URL : https://www.ukrstat.gov.ua/norm_doc/2022/214/214_2022.pdf

час, за іншою статтею, що стосується ухилення від сплати єдиного соціального внеску, показники були значно нижчими: було зареєстровано лише 24 кримінальних провадження, з яких лише у 13 випадках повідомлено про підозру, і стільки ж справ було направлено до суду⁶.

Попри те, що за статистикою кількість податкових правопорушень здається невеликою, через складність доведення умисності порушення (як це зазначено в статті 212 Кримінального кодексу України) проблема податкової злочинності в Україні насправді набуває загрозливих масштабів. Це пов'язано не лише з кількістю таких злочинів, а й з проникненням організованої злочинності та корупції в сферу оподаткування. Крім того, зростає вплив кримінальних елементів на діяльність комерційних банків, зовнішньоекономічну діяльність, кредитно-фінансові установи, що має критичне значення для економіки країни.

Зростаючі масштаби податкової злочинності спричиняють серйозні економічні наслідки, оскільки кошти, отримані від ухилення від сплати податків, часто використовуються для прикриття цієї діяльності, забезпечуючи безпеку та захист від органів контролю. Підприємці, що ведуть подвійну бухгалтерію, можуть значно зменшити податкові зобов'язання, що дозволяє їм уникати сплати податків і використовувати заощаджені кошти для виплати менших штрафів, хабарів, а також для фінансування фізичного захисту від правоохоронців⁷.

До правових причин можна віднести нестабільність та неповну узгодженість податкового законодавства, що створює можливості для подвійного тлумачення норм і формує сприятливі умови для ухилення від сплати податків. Не менш важливими є організаційні причини, зокрема недостатня взаємодія між податковими та правоохоронними органами, а також технічні недоліки у контролі за обчисленням і сплатою податків⁸.

⁶ Довгань Б. В., Мовчан Р. О. Ризики одноразового добровільного декларування в аспекті податкової злочинності. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 4. С. 304–308.

⁷ Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2341-14>.

⁸ Антипов В. І. Тіньова економіка та економічна злочинність: світові тенденції, українські реалії та правові засоби контролю (теоретико-методологічне узагальнення) / В. І. Антипов. Вінниця : ДП ДКФ, 2006. 1040 с.

З морально-психологічного боку важливим фактором є негативне ставлення до існуючої податкової системи, що, разом з низьким рівнем правової культури, стимулює підприємців до ухилення від сплати податків⁹.

В Україні до цього часу не реалізовано повною мірою принцип невідворотності покарання за податкові злочини. Це зумовлено тим, що багато дій, пов'язаних із ухиленням від сплати податків, не розглядаються як тяжкі злочини, які мають серйозний вплив на економічну безпеку держави. Судова практика у справах про податкові злочини характеризується певною ліберальністю, зокрема при визначенні покарань та відшкодуванні завданих збитків.

Основні напрями державної політики в галузі запобігання та боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванням тероризму та розповсюдженням зброї масового знищення полягають у забезпеченні ефективного функціонування та розвитку відповідної системи, що включає декілька ключових аспектів. Це, зокрема, узгодження цієї системи з міжнародними стандартами, зокрема із документами ООН, міжнародними конвенціями, які Україна ратифікувала, стандартами FATF, а також нормами, аналогічними тим, що були затверджені ЄС. Важливим є також врахування рекомендацій MONEYVAL щодо оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, отриманих в рамках оцінки цієї системи. Крім того, необхідно впроваджувати нові інформаційні технології для покращення функціонування цієї сфери, зокрема створюючи та розвиваючи єдину інформаційну систему.

Одним із завдань є своєчасне вилучення та арешт майна, що підлягає конфіскації в межах досудового розслідування, а також проведення національної оцінки ризиків, що враховує міжнародний досвід та показники комплексної адміністративної звітності. Підвищення прозорості інформації про кінцевих бенефіціарів юридичних осіб та правове регулювання секторів віртуальних

---

⁹ Антипов В. І. Тіньова економіка та економічна злочинність: світові тенденції, українські реалії та правові засоби контролю (теоретико-методологічне узагальнення) / В. І. Антипов. Вінниця : ДП ДКФ, 2006. 1040 с.

активів та посередницьких послуг з купівлі-продажу нерухомості є важливими елементами цієї стратегії.

Іншим напрямом є вдосконалення механізму ефективного ризикорієнтованого нагляду з боку суб'єктів державного фінансового моніторингу за діяльністю суб'єктів первинного фінансового моніторингу та регулювання їхньої діяльності. Для цього необхідно забезпечити оперативне формування переліку осіб, пов'язаних з терористичною діяльністю або підпадаючих під міжнародні санкції, і своєчасно інформувати відповідні органи фінансового моніторингу. Не менш важливим є узагальнення даних щодо найбільш поширених схем відмивання коштів і фінансування тероризму, що здійснюється з урахуванням досвіду суб'єктів системи запобігання легалізації доходів та фінансуванню тероризму, а також підготовка та розповсюдження типологічних досліджень серед уповноважених осіб.

Таким чином, проблема податкової злочинності потребує комплексного підходу до вирішення. Одним із ключових напрямів є ліквідація системи використання «чорної готівки», а для цього необхідно зменшити можливості ухилення від оподаткування шляхом персоніфікації соціальних відрахувань, зміни бази оподаткування, спрощення податкового законодавства та посилення контролю над діяльністю конвертаційних центрів. Це дозволить зменшити ризики ухилення від сплати податків і підвищити ефективність податкової системи.

Наумик Антон Сергійович

здобувач вищої освіти спеціальності 081 «Право»

ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Науковий керівник: **Мосейко Анжела Геннадіївна**

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права

ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

ФІНАНСОВЕ ПРАВО УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Анотація: у статті досліджено сучасні виклики фінансового права України, зокрема в умовах воєнного стану, глобалізаційних процесів та цифровізації, економіки. Проаналізовано трансформацію фінансової системи, актуальні проблеми бюджетної та податкової політики, визначено напрямки гармонізації національного законодавства із правом Європейського Союзу. Окрема увага поділена ролі ДСТУ цифровим фінансам і боротьби з тіньовою економікою. Сформульовано перспективи вдосконалення фінансово-правового регулювання в Україні.

Ключові слова: фінансове право, бюджетне законодавство, податкова система, тіньова економіка, цифровізація фінансових послуг, корупція, фінансовий контроль, євроінтеграція, економічна стабільність.

В сучасних умовах суспільної життєдіяльності людини, зростанні важливості галузевого управління в контексті необхідності забезпечення сталого розвитку економічної системи України зростає актуальність дослідження фінансового права, як цілісної імерсивної наукової системи.

Наукові пошуки теоретико-практичних особливостей фінансового права України, його методологічної основи та категоріально-понятійного апарату здійснювала велика кількість провідних науковців України. Зокрема такі: Н. С.

Сидоренко, Л. Р. Наливайко, М. М. Трещов, А. Ю. Мунько, Я. В. Греца, В. М. Вишновецький та інші, що підтверджує актуальність обраної теми дослідження.

Фінансове право – це сукупність правових норм, що регулюють суспільно-фінансові відносини, які виникають у процесі фінансової діяльності держави та територіальних громад для забезпечення безперервного здійснення їх завдань і функцій на кожному етапі розвитку¹.

Із року в рік зростає необхідність зміни основоположних пріоритетів управління в галузі фінансового права, в контексті здійснення переорієнтації та впровадження можливості перепрофілювання певних фінансових ресурсів.

В сучасних умовах, воєнний стан в Україні потребує здійснення досить швидкого перерозподілу публічних фінансів та запровадження певних антикризових інструментів в управління державою. Останнім часом спостерігається зміна ставок ПДВ, введення податку на виведений капітал та інші численні податкові зміни. Фактично, такі процеси означають відсутність стабільного податкової політики та актуалізують питання впровадження додаткових регуляторних заходів. В результаті непередбачуваної керованості фінансової системи України виникає правова диспозитивність, яка негативно впливає на інвестиційний клімат країни, а також на її інвестиційну привабливість для іноземних компаній.

Варто додати, що стандартизація у фінансовій сфері є запорукою прозорості та ефективності. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Фінансова звітність. Загальні вимоги до складання» визначає основні принципи формування фінансової звітності як для державного, так і приватного секторів економіки², що звісно позитивно впливає на норму керованості системи. Використання єдиних стандартів сприяє узгодженості та гармонізації облікових

¹ Основні поняття та категорії фінансового права - Фінансове право. Мультимедійний навчальний посібник КЕПД. URL: https://arm.navs.edu.ua/books/finansove_pravo/termini.html (дата звернення: 17.05.2025).

² Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 17.05.2025).

процесів, прозорості розпорядження бюджетними коштами та наближенню до сучасних стандартів Європейського Союзу.

Отримання Україною статусу кандидата на вступ до ЄС зумовлює необхідність впровадження значної кількості адаптаційних професів щодо фінансового законодавства до вимог *Acquis communautaire*, зокрема у сфері боротьби з відмиванням коштів, аудиту, податків прозорості та бюджетного планування. Гармонізація має відбуватися не лише формальним чином, але й через забезпечення належної інституційної спроможності та стійкості системи загального державного управління. Процес євроінтеграції вимагає від України адаптації її фінансового законодавства до європейських стандартів. Цей процес включає: підвищення прозорості фінансових потоків через посилення механізмів контролю та боротьби з корупцією, розвиток фінансових технологій відповідно до європейських стандартів регулювання. Євроінтеграція України це складний і багатогранний, створюючи процес що вимагає у сфері фінансів адаптацію правових норм до європейських стандартів створюючи правову основу для гармонізацію національних норм з європейськими стандартами.

Таким чином, фінансове право України є важливим інструментом забезпечення фінансової стабільності та економічного розвитку країни. Його функціонування вимагає постійного вдосконалення, зокрема, в умовах глобалізації, необхідності забезпечення сталого розвитку суспільства та євроінтеграційних процесів. Важливим аспектом є впровадження європейських стандартів у сфері фінансового регулювання та моніторингу, що дозволить Україні інтегруватися в глобальну фінансово-економічну систему. Розвиток фінансового права в Україні має сприяти сталому економічному зростанню, покращенню управління державними фінансами та підвищенню рівня життя населення.

Levchuk Juliia

Private notary of Kyiv City Notarial District

Holod Veronika

Bachelor's Degree Candidate

Faculty of Law,

Lesya Ukrainka Volyn National University

COMPARATIVE CHARACTERISTICS OF NOTARIAL AUTHORITIES IN GERMANY AND UKRAINE

Abstract: This paper presents a comparative analysis of the organization and functioning of notarial institutions in the Federal Republic of Germany and Ukraine. It focuses on the legal status of notaries, models of notarial activity, control and oversight mechanisms, and issues of professional responsibility. The study also outlines possible directions for improving the Ukrainian notarial system by adopting successful European practices.

Keywords: notariat, notary, comparative law, notarial activity, notarial chambers.

The notariat is an essential component of the legal framework in any state. It serves to ensure legal certainty and to protect the rights and interests of individuals and legal entities. Against the backdrop of Ukraine's European integration, aligning national notarial legislation with that of EU member states – particularly Germany – has become increasingly relevant¹.

In Germany, notarial activity is governed by the Federal Notarial Act (BNotO) and the Civil Procedure Code. This system exemplifies the Latin notariat model: notaries perform state functions in a private capacity and operate as public legal actors. In Ukraine, notarial activity is regulated by the Law of Ukraine “On Notariat” (No.

---

¹ Vasylyv S., Sorochkina O. Global Notarial Systems: Comparative Analysis. *Bulletin of the National University “Lviv Polytechnic”*. Series “Legal Sciences”. 2020. Vol. 7, No. 1. pp. 134–140. DOI: <https://doi.org/10.23939/law2020.25.134> (date of application 01.05.2025)

3425-XII, 1993, as amended), the Civil Code, and related subordinate legislation. Ukraine also follows the Latin model but has a mixed structure in which state and private notaries function within a unified framework^{2/3}.

German notaries are appointed by the state following competitive selection and specialized training. They hold advanced legal qualifications, possess extensive legal experience, and are accountable to regional notarial chambers. In contrast, Ukraine maintains both state notaries – who work in public offices – and private notaries, who operate independently under a license issued by the Ministry of Justice. The private model is gradually gaining prevalence, although elements of state oversight remain⁴.

In Germany, notaries have the exclusive authority to conduct a wide range of notarial acts, including contract certification, will drafting, and inheritance matters. Notarial form is often a legal requirement for the validity of certain transactions, such as real estate transfers. Ukraine’s notarial functions largely mirror these, with expanding powers in areas like registration. However, the lack of comprehensive self-regulation has led to inconsistencies in service quality⁵.

Table 1

Comparative Analysis of Administrative and Legal Support for Notarial Activity in Germany and Ukraine

Criterion	Germany	Ukraine
<i>1. Legal Status of Notary</i>		
Type of Notariat	Latin type, unified – only private practitioners with public authority	Latin type, mixed – both state and private notaries

² Dolynska M.S. *Notarial Process: Textbook*. Lviv: Lviv State University of Internal Affairs, 2019. 652 p. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2749/1/нотаріальний%20процес%20долинська.pdf> (date of application 01.05.2025)

³ On Notariat: Law of Ukraine dated 02.09.1993 No. 3425-XII. Last updated: 10.01.2025 / Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text> (date of application 02.05.2025)

⁴ Rosokha S.S. The Experience of France and Germany in Administrative and Legal Support of Notarial Activities. *Scientific Notes of the Vernadsky Taurida National University*. Legal Sciences Series. 2025. Vol. 36 (75), No. 1. pp. 115–120. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2025.1/19> (date of application 02.05.2025)

⁵ Features of the Notariat in Germany: Travel Notes of Ukrainian Notaries. Notarial Chamber of Ukraine. URL: <https://npu.ua/news/osoblivosti-notariatu-v-nimechchini-dorozhni-notatki-ukraïnskix-notariusiv/> (date of application 03.05.2025)

Legal Status	Public official performing delegated state powers	Private notaries – individuals with a state license; state notaries – civil servants
Appointment	By competitive selection, decided by the justice authorities of the federal state	By certification and issuance of license by the Ministry of Justice of Ukraine
<i>2. Management and Oversight Bodies</i>		
Central Governing Body	Federal and state Ministries of Justice	Ministry of Justice of Ukraine and its regional offices
Self-Governance	Developed: notarial chambers have delegated powers	Partial: Notarial Chamber of Ukraine has consultative and representative functions
Disciplinary Control	Shared responsibility of notarial chambers and the state	Exercised exclusively by the Ministry of Justice
<i>3. Professional Training and Access to the Profession</i>		
Education and Internship	Two state exams, several years of legal practice	Higher legal education, 3 years of internship, training at the Notarial Chamber
Selection Mechanism	Strict competition, with a limited number of positions per district	Certification and licensing, no quota system
Appointment to Position	Appointed by the state (regional Ministry of Justice)	Private notaries are granted the right to practice by the Ministry of Justice
<i>4. Control, Responsibility, and Quality</i>		

Oversight of Activities	Regular inspections by notarial chambers and justice authorities	Mostly inspections by regional offices of the Ministry of Justice
Disciplinary Responsibility	Disciplinary commissions within chambers, judicial mechanisms	Ministry of Justice has the authority to suspend or revoke a notary's license
Self-Regulation	Notaries are accountable to professional self-governing bodies	Limited self-regulation
5. Digitalization and Infrastructure		
Digital Systems	Electronic document management, centralized registries, secure communication channels	Partial digitalization, registries exist but are not unified into a single system
Electronic Signature	Mandatory in notarial practice	Used, but with technical and regulatory limitations
Data Access and Integration	Direct access to registries, cadastre, and courts	Limited or mediated access – often delayed
6. Financing and Tariffing		
Service Fees	According to state tariff (GNotKG), mandatory for all	Partially regulated tariffs, with flexibility for private notaries
Financing of Activities	Self-financing, under state control	Private – self-financed; State – funded from the budget

In Germany, oversight is exercised by both justice authorities and notarial chambers, the latter being responsible for professional ethics, discipline, and continuing education. Notaries bear both civil and disciplinary liability. In Ukraine,

oversight is centralized in the Ministry of Justice, and while notarial chambers exist, their authority is more limited in comparison to their German counterparts⁶.

As Ukraine advances toward greater alignment with EU standards, further reforms are needed to bring its notarial system in line with the professional self-regulation model typical of Germany. Key reforms should include unifying qualification standards, strengthening oversight mechanisms, expanding the powers of notarial chambers, and fully implementing digital infrastructure⁷.

In conclusion, a comparative analysis of notarial institutions in Germany and Ukraine reveals both commonalities and significant differences resulting from legal, historical, and institutional factors. The German system, grounded in the Latin model, proves to be efficient due to clear professional selection processes, empowered chambers, stable legal regulation, and advanced digital integration.

In Ukraine, while European standards are gradually being implemented, the system is still in transition. Excessive centralization, limited chamber authority, and fragmented digitalization hamper quality and development. Integrating German best practices—particularly in disciplinary procedures, electronic communication, and professional governance—would contribute significantly to the modernization of Ukraine’s notarial system⁸.

Ultimately, adapting proven European approaches, while considering local specificities, will help Ukraine build a transparent, effective, and trusted notarial profession.

---

⁶ Vasylyv S., Sorochkina O. Global Notarial Systems: Comparative Analysis. *Bulletin of the National University “Lviv Polytechnic”*. Series “Legal Sciences”. 2020. Vol. 7, No. 1. pp. 134–140. DOI: <https://doi.org/10.23939/law2020.25.134> (date of application 01.05.2025)

⁷ Iliieva N.V., Krystieva E.A. International Experience in Conducting Notarial Activities. *Legal State*. 2020. No. 38. pp. 47–54. DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2020.38.204125> (date of application 03.05.2025)

⁸ Dolynska M.S. *Notarial Process: Textbook*. Lviv: Lviv State University of Internal Affairs, 2019. 652 p. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2749/1/нотаріальний%20процес%20долинська.pdf> (date of application 01.05.2025)

ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКІ НАУКИ**Наумик Антон Сергійович**

здобувач вищої освіти спеціальності 081 «Право»

ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Науковий керівник: **Мосейко Анжела Геннадіївна**

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права

ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

**РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПУБЛІЧНИХ
СЛУЖБОВЦІВ ЩОДО ВЗАЄМОДІЇ З ОБ'ЄДНАННЯМИ ГРОМАДЯН:
ПРОЄКТНИЙ ПІДХІД**

Анотація: в науковій статті здійснюється наукове дослідження розвитку професійних компетентностей публічних службовців щодо взаємодії з об'єднаннями громадян в контексті проектного підходу.

Ключові слова: об'єднання громадян, публічні службовці, проектний підхід, компетентності публічних службовців.

Реалізація публічного управління у різних країнах демонструє, що створення ефективної соціально-економічної системи можливе лише завдяки гармонійному поєднанню традиційних методів управління та адміністрування з активною залученістю громадянського суспільства. Відсутність врахування інтересів окремих цільових груп громадян через співпрацю з відповідними організаціями значно ускладнює перспективи подальшого розвитку такої системи, у зв'язку з чим зростає актуальність наукового обговорення зазначеного питання.

Дослідження розвитку професійних компетентностей публічних службовців щодо взаємодії з об'єднаннями громадян займалася велика кількість провідних науковців України, зокрема такі: Н. С. Сидоренко, С. О. Шевченко, Н.

А. Липовська, Н. С. Сидоренко, А. Ю. Мунько, М. М. Трещов та інші, що підтверджує актуальність обраної теми наукового дослідження.

Для ефективної реалізації належної комунікації публічних службовців в державно-управлінській діяльності необхідно сформувати та постійно розвивати відповідні компетентності серед посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування, зокрема в частині взаємодії з громадським сектором.

Процес розвитку компетентностей у службовців щодо співпраці з об'єднаннями громадян включає низку важливих заходів. По-перше, необхідно проводити аналіз потреб у фахівця, які займаються взаємодією з зацікавленими сторонами, що включає вивчення їхніх потреб і рівня обізнаності у сфері публічного управління та адміністрування. По-друге, важливо розробити рекомендації для формування та розвитку відповідних компетентностей, що включають створення порад щодо необхідних навичок і знань, а також ініціатив у сфері нормативно-правового забезпечення. По-третє, має бути розроблено та впроваджено систему інформаційних і навчальних заходів, які дозволять ефективно передавати необхідну інформацію та покращити навички взаємодії з громадськими організаціями.

Щодо вирішення масштабних завдань, як зазначають М. Трещов та С. Шевченко, доцільно застосовувати проєктний підхід до організації управлінського процесу. Це означає, що кожне велике завдання має бути розглянуте як окремий проєкт, який можна розподілити на менші підпроєкти, кожен з яких має відповідального керівника. Керівником головного проєкту може бути старший керівник, його заступники або керівники інших структурних підрозділів, залежно від масштабу та цілей проєкту¹.

Проєктний підхід перебуває на етапі визнання як провідної методології для забезпечення успішного місцевого розвитку на рівні територіальних громад. Він дозволяє країні розвиватися "за рахунок інновацій" через реалізацію проєктів і

---

¹ Шевченко С.О., Трещов М.М. Розвиток управлінських навичок керівників органів державної влади. Наукові перспективи. Київ: GoToPrint, 2021. № 5 (11). С. 204 – 2016.

програм на місцях, що сприяє сталому розвитку територій². Проектний підхід характеризується чітким фокусом на досягненні цілісності, зокрема створенні конкретного «продукту проекту». Інструменти управління проектами та програмами збудовані таким чином, щоб враховувати унікальність кожного проекту та забезпечувати досягнення визначених критеріїв.

Крім того, як зазначають С. Бушуєв і Н. Бушуєва, процесний підхід є частиною проектного і тісно пов'язаний із необхідністю регламентувати й уніфікувати дії менеджерів проектів. Це передбачає впровадження їх у процеси, які повторюються, з чітким визначенням вхідних і вихідних параметрів (ресурсів) і набору дій, які перетворюють вхід на вихід. Застосування процесного підходу також дає змогу прив'язати проекти до конкретної предметної галузі, як-от будівництво, інформаційні технології чи публічне управління, і формалізувати діяльність проектних менеджерів³.

Орієнтовні рамки для проекту, спрямованого на формування та розвиток компетентностей щодо взаємодії з об'єднаннями громадян, можна структурувати за такою моделлю:

- генеральні цілі проекту щодо підвищення рівня компетентностей у службовців щодо взаємодії з об'єднаннями громадян;
- завдання, зокрема щодо дослідження потреб у фахівцях, зайнятих взаємодією з об'єднаннями громадян, та розробки рекомендацій щодо формування та розвитку компетентностей, включаючи нормативно-правові ініціативи;
- очікувані результати щодо підвищення рівня обізнаності і компетентностей у службовців щодо взаємодії з об'єднаннями громадян;

---

² Взаємодія держави і суспільства в процесах публічної політики : наук. розробка / авт. кол. : С. О. Телешун, І. В. Рейтерович, С. В. Ситник [та ін.]. Київ : НАДУ, 2013. 44 с.

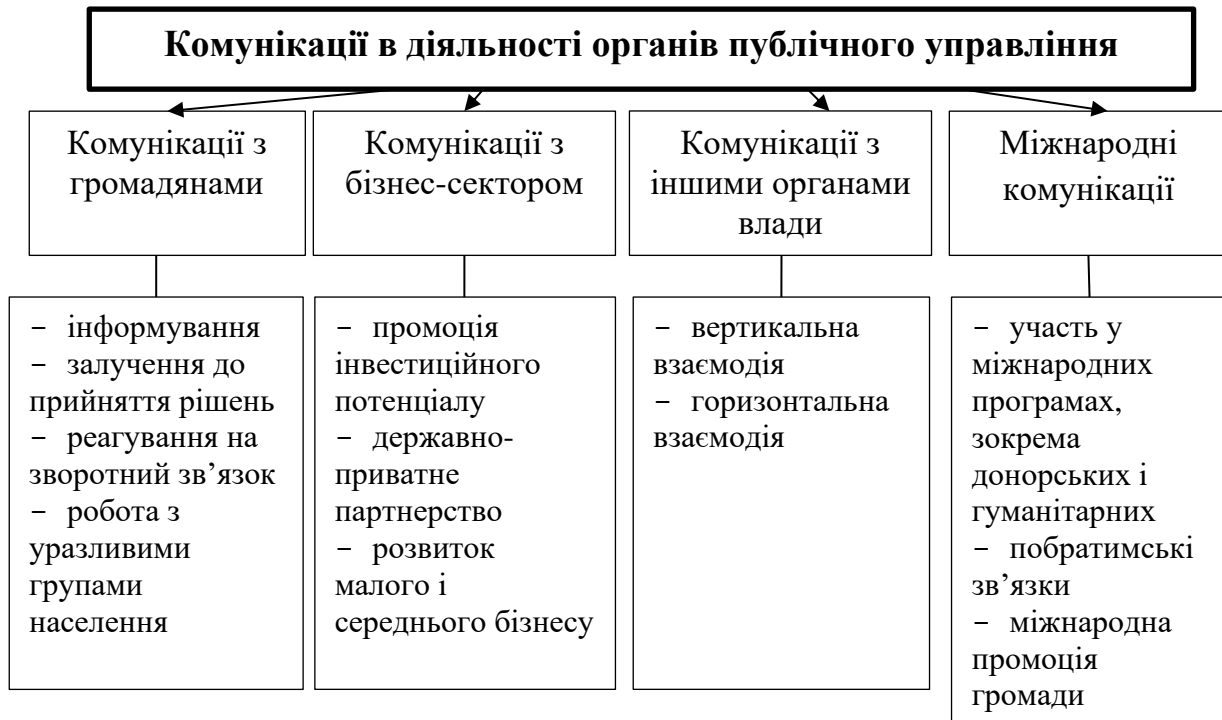
³ Бушуєв С.Д., Бушуєва Н.С. Сучасні підходи до розвитку методології управління проектами. Управління проектами та розвиток виробництва. 2005. №1(13). –С. 5 – 19.

– цільові показники (базові, проміжні, кінцеві) щодо підвищення рівня задоволеності об'єднань громадян взаємодією з органами влади, зміни в діяльності останніх у показниках соціально-економічного розвитку;

– джерела верифікації даних (звіти, статистичні дані за результатами проведення досліджень, навчань, моніторинг впровадження рекомендацій, звіти зі спільної роботи з громадою та зміни в соціально-економічних показниках, акти впровадження; звітно-статистична інформація органів публічної влади, закладів вищої освіти тощо).

Теоретичні підходи до взаємодії органів публічного управління та громадського сектору розглядаються через призму кількох концепцій відносин між громадою та державою: державницької, громадівської та змішаної. Важливим аспектом є розмежування понять «комунікація» і «взаємодія» між органами публічного управління та громадським сектором, що виступають як форми зв'язку елементів системи. Ці форми зв'язку забезпечують взаємне доповнення і створюють умови для ефективного функціонування всієї системи.

Важливим напрямом діяльності органів публічного управління є взаємодія з громадянами, які є основними отримувачами послуг, рішень і політик. Громадяни водночас є ключовими стейкхолдерами та бенефіціарами державних рішень. Ефективне спілкування з ними сприяє легітимності влади, зростанню довіри та підтримки з боку населення. В цьому контексті інформаційна прозорість виступає як основа функціонування демократичних інститутів. Органи публічного управління мають надавати важливу інформацію про свою діяльність, зокрема публікувати рішення сесій та виконавчих комітетів, звіти щодо використання бюджету, результати реалізації програм тощо. Така інформація повинна бути доступною через офіційні вебсайти, соціальні мережі та прес-релізи, що забезпечує відкритість та доступність діяльності влади для широкої аудиторії.

Рис. 1.1. Напрями комунікацій в діяльності органів публічного управління

Прим.: складено автором

У рамках реалізації запропонованого проєкту передбачається активне співробітництво з академічною спільнотою, що дасть можливість підвищити наукову обґрунтованість планованих заходів. Це, в свою чергу, дозволить залучити до процесу не лише державні органи, а й інші установи, які не є частиною державної адміністративної системи України, тобто, так званих неавісних публічних діячів, що займаються формуванням і впровадженням державної та місцевої політики. Такий підхід є ще однією суттєвою перевагою запропонованих пропозицій.

Таким чином, усвідомлення важливості комунікацій для ефективної діяльності органів публічного управління є критичним елементом у забезпеченні продуктивної взаємодії з громадським сектором. Комунікації виступають як стратегічний ресурс, що визначає успіх управлінських процесів, впливає на прозорість роботи органів влади та сприяє зміцненню довіри до них, а також

підвищенню їхньої легітимності. Взаємодія з громадським сектором є центральним аспектом цього процесу, оскільки громадяни є основними отримувачами послуг і рішень, що приймаються владою.

Булгакова Юлія Миколаївна

доцент кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент,
адвокат

Вищий навчальний приватний заклад

«Дніпровський гуманітарний університет»

Наумик Антон Сергійович

здобувач вищої освіти спеціальності 081 «Право»

Вищий навчальний приватний заклад

«Дніпровський гуманітарний університет»

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО: МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Анотація: в науковій статті досліджується державно-приватне партнерство в умовах сьогодення.

Ключові слова: публічне управління, державно-приватне партнерство, політична конструкція, держава.

Сучасні умови суспільної життєдіяльності людини, зміна основних векторів розвитку держави, транспарентність та комплексний процес переорієнтації сучасної системи державного управління зумовлюють необхідність наукового обговорення державно-приватного партнерства в Україні як імерсивного механізму розвитку держави.

Теоретико-методологічні аспекти державно-приватного партнерства досліджувала велика кількість провідних науковців України: А. Ю. Мунько, М. М. Трещов, Л. В. Межевська та інші, в той час як організаційно-практичні особливості: Н. С. Сидоренко, С. О. Шевченко, Н. А. Липовська, О. Ю. Бобровська та інші, що свідчить про значну актуальність даної теми.

Поступове впровадження Україною концепції «сервісної держави» та перехід на ринкові щаблі господарювання зумовило значну необхідність прийняття інноваційних рішень для усунення проблем, що наявні в третинному секторі економіки, зокрема в: праві, освіті, медицині, інфраструктурі, науково-технічній діяльності, туризмі тощо. В контексті цього актуалізується питання впровадження державно-приватного партнерства, яке характеризується загальною адаптивністю в умовах нестабільності та мінливості політико-правових факторів, а також можливістю ефективного співробітництва в умовах соціально-економічної та політичної невизначеності.

Зміст державно-приватного партнерства, як соціально-економічної та політичної конструкції, полягає в тому, що держава орієнтуючись на проєктний підхід при здійсненні управлінської (державно-управлінської) діяльності надає можливості для розвитку та впровадження інновацій приватним суб'єктам господарювання в той час, як приватні суб'єкти виконують всі покладені на себе обов'язки та зобов'язання за надані можливості від держави^{1/2}.

Використання механізмів державно-приватного партнерства охоплює досить широкий кластер соціальних відносин та сфер, адже синергічне поєднання державно-владних повноважень та можливостей приватних суб'єктів ведення господарської діяльності дозволяють підвищити ефективність роботи обох структур, збільшити прозорість та підзвітність діяльності, а також уникнути дії корупціогенних чинників та значної бюрократизації.

Ефективним інструментом на шляху запобігання та протидії корупції є комплекс механізмів протидії та попередження корупції в органах державної

---

¹ Наумик А., Корх А. О. Державно-приватне партнерство в контексті сучасного публічного управління в Україні. Концепт науки XXI: стратегії, методи та наукові інструменти : матеріали VI міжнар. студент. наук. конф., м. Харків, 13 верес. 2024 р. С. 41–42.

² Попова А. В., Наумик А. С., Трещов М. М. Перспективні напрями розвитку державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я України: проблеми та перспективи. Сучасні аспекти та перспективні напрямки розвитку науки : матеріали VIII міжнар. студент. наук. конф., м. Вінниця, 8 листоп. 2024 р. С. 70–71.

влади та місцевого самоврядування^{3/4}, в тому числі й державно-приватне партнерство.

Управлінсько-якісним інструментом використання державно-приватних механізмів партнерства зумовлюється можливістю генерації новітніх підходів до формування та реалізації послуг держави, зокрема в контексті її діяльності, як сервісної та громадянсько-центрованої, що значним чином підвищує її імідж на міжнародній арені світу.

В контексті дослідження державно-приватного партнерства доцільно охарактеризувати його ефективні й дієві форми. Провідні науковці України до таких форм відносять наступне:

1. Договір концесії;
2. Договір управління майном;
3. Договір про спільну діяльність;
4. Інші договори (довгострокова оренда, лізинг тощо).

На сьогодні, ринок проєктів державно-приватного партнерства в Україні перебуває на стадії становлення. Разом з тим, стала динаміка зростання кількості проєктів, які реалізуються в рамках державно-приватного партнерства, відповідно до статистичних даних Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, ще раз доводить підвищення зацікавленості як з боку держави, так і з боку приватного сектору економіки у реалізації проєктів саме у такий спосіб⁵.

В контексті наукового обговорення державно-приватного партнерства варто зазначити, що за ринкових умов господарювання збільшується й ризик недобросовісності контрагентів, що в загальному вигляді збільшує небезпеку

---

³ Наумик А., Сидоренко Н. Шляхи протидії корупції та корупційним проявам в органах місцевого самоврядування України. Студентський науковий журнал «UNIVERSUM». 2023. № 1. С. 57–60.

⁴ Сидоренко Н., Брагіна К., Наумик А. Інноваційні детермінанти боротьби з корупцією та незаконним збагаченням в органах місцевого самоврядування України як аспект національної безпеки: теорія та практика. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти : Матеріали VIII Міжнар. науково-практ. конф., м. Дніпро, 15 берез. 2024 р.

⁵ Ясіновська І., Іщенко В., Жовтяк К. Державно-приватне партнерство: теоретичний аспект та особливості реалізації в Україні. Young scientist. 2020. № 12 (88). С. 191–197. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-12-88-38> (дата звернення: 24.05.2025).

такого партнерства та потенційно зменшує довіру населення до зазначеного явища вцілому. З цього випливає необхідність органам державної влади та місцевого самоврядування перед прийняттям рішення щодо використання механізму державно-приватного партнерства, в конкретному випадку, здійснювати процедуру перевірки певного суб'єкта господарювання та визначення ризик-факторів. Комплаєнс допомагає ідентифікувати, аналізувати та управляти можливими і потенційними ризиками при співпраці, а також забезпечити дотримання норм законодавства, етичних стандартів та певної регуляторної політики, що позитивно впливає на подальшу співпрацю.

В той же час, варто наголосити, що від «якості» бізнес-середовища, в якому функціонує компанія залежить її економічна стабільність, оскільки будь-яка бізнес стратегія, перш за все має на меті досягнення сталого економічного результату⁶.

Таким чином, державно-приватне партнерство є одним з перспективних напрямів взаємодії держави та приватних суб'єктів господарювання, а також інструментом, що забезпечує можливість сталого розвитку й збільшення потенціалу реалізації важливих суспільно-державних ініціатив.

---

⁶ Сергій Литвиненко. По яких критеріях визначити ризикового контрагента | Think brave. Think brave | Останні новини бізнесу України. URL: https://biz.ligazakon.net/news/229092_po-yakikh-kriteryakh-viznachiti-rizikovogo-kontragenta (дата звернення: 24.05.2025).

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

Серафимова Олена Миколаївна

викладач кафедри мовної підготовки

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

**ОСОБЛИВОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ВАРІАТИВНОСТІ
БРИТАНСЬКОГО ВАРІАНТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

Анотація: наукова стаття присвячена дослідженню особливостей територіальної варіативності британського варіанта англійської мови. Аналізуються ключові відмінності у вимові (фонологічні варіації, включаючи вимову голосних, ротичність, аспекти "h"-dropping та гортанної змички), лексичному складі (регіональні слова та вирази) та, меншою мірою, граматичних структурах, що існують між різними регіонами Сполученого Королівства, такими як Англія (Північ, Південь, Мідлендс), Шотландія, Уельс та Північна Ірландія.

Ключові слова: територіальна варіативність, англійська мова, британський варіант, вимова.

Територіальна варіативність британського варіанта англійської мови є складним і багатограним явищем, що віддзеркалює багату історію, культурне різноманіття та соціальну динаміку Британських островів. Незважаючи на існування стандартизованих форм, таких як нормативна вимова (Received Pronunciation) та стандартна англійська (Standard English), що часто асоціюються з південними регіонами Англії та використовуються у офіційному спілкуванні, освіті та медіа, у повсякденному мовленні населення Сполученого Королівства демонструє значні відмінності як на фонологічному, так і на лексичному та певною мірою граматичному рівнях.

Історію розвитку територіальної варіативності англійської мови можна умовно розділити на три етапи, які мають такі назви: давньоанглійський період, середньоанглійський період, період сучасної англійської мови^{1/2}.

Фонологічна варіативність є, мабуть, найбільш очевидною ознакою територіальних діалектів. Різниця у вимові голосних звуків є однією з ключових рис. Наприклад, вимова голосних у таких словах, як "bath", "grass", "dance" відрізняється між північною та південною Англією: на півдні часто використовується довгий голосний /ɑ:/ (як у Received Pronunciation), тоді як на півночі переважає короткий /æ/ (як у слові "cat"). Також спостерігаються відмінності у вимові дифтонгів та монофтонгів у словах типу "face" і "goat". Іншою значущою відмінністю є ротичність: тоді як в Англії (за винятком деяких регіонів, таких як Південний Захід) та Уельсі переважно поширені неротичні акценти, де звук /r/ вимовляється лише перед голосним, у Шотландії та багатьох частинах Північної Ірландії акценти є ротичними, і /r/ вимовляється в усіх позиціях, включаючи кінець складу перед приголосним або паузою (наприклад, у слові "car"). Феномен "h"-dropping, тобто невимова звука /h/ на початку слів (наприклад, "appy" замість "happy"), хоча й асоціюється переважно з ненормативними акцентами, є поширеним у багатьох регіонах Англії, особливо в містах. Гортанна змичка (glottal stop) як алофонт /t/ у певних позиціях (наприклад, у слові "butter" як "bu'er") також демонструє територіальну варіативність, будучи більш типовою для акцентів Шотландії, Північної Англії та деяких міських акцентів Південної Англії.

Лексична варіативність проявляється у використанні різних слів для позначення тих самих понять. Існує безліч прикладів регіональних лексем: "очередь" може бути "queue" (повсюдно), але також "coulter" на півночі Англії;

---

¹ Нікітюк, М. Ю. Британська англійська мова та її діалекти. Сучасні філологічні дослідження та навчання іноземної мови в контексті міжкультурної комунікації. 2015. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/19033> (дата звернення: 12.05.2025).

² Фещенко В. П., Максименко В. В. Відмінності між британським та американським варіантами сучасної англійської мови. Лісівнична освіта і наука: стан, проблеми та перспективи розвитку : Матеріали II Міжнар. науково-практ. конф. студентів, магістрів, аспірантів, молодих вчен. і викл., м. м. Малин, 26 берез. 2020 р. С. 192–198.

"булочка" може бути "roll", "bun", "bar", "cob", "batch" залежно від регіону. "Картопля" у Шотландії часто називається "tatties", а "дитина" може бути "bairn". Ці відмінності часто кореняться в історії, впливі мов субстрату (наприклад, давньоскандинавська на півночі Англії, кельтські мови в Уельсі, Шотландії та Північній Ірландії) та локальних традиціях.

Граматичні відмінності менш виражені порівняно з фонологічними та лексичними, але все ж існують. Прикладами можуть слугувати використання різних форм дієслів у минулому часі або для утворення минулого дієприкметника (наприклад, "I've eaten" у стандарті, але "I've eat" або "I've et" у деяких регіонах). Також зустрічається вживання подвійного заперечення або використання нестандартних форм займенників у деяких діалектах.

Таким чином, територіальна варіативність британської англійської не є статичною, вона постійно змінюється під впливом міграції населення, урбанізації, соціальних факторів та поширення медіа. Хоча деякі діалектні риси можуть зникати, інші з'являються, особливо внаціональних міських акцентах (наприклад, Multicultural London English). Вивчення цієї варіативності надає цінну інформацію для розуміння динаміки мовних змін, взаємодії між мовою та ідентичністю, а також соціальної стратифікації суспільства. Кожен регіональний діалект є унікальним сховищем лінгвістичної та культурної спадщини, що робить британський варіант англійської мови надзвичайно цікавим об'єктом для лінгвістичних досліджень.

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Кудря Оксана Володимирівна

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри теорії і методики технологічної освіти,

Полтавський національний педагогічний університет імені

В.Г. Короленка

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО
ВИКОРИСТАННЯ АДАПТИВНОЇ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ЯК
СКЛАДОВОЇ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ В УМОВАХ НУШ**

Анотація. У статті розглянуто актуальність поєднання проєктної технології навчання з адаптивною методикою в контексті трудової підготовки учнів в умовах Нової української школи (НУШ). Акцентовано на важливості індивідуалізації навчального процесу як засобу компенсації освітніх втрат та підвищення ефективності навчання. Проаналізовано сутність адаптивної методики як складової проєктної технології, що забезпечує гнучке планування, диференціацію завдань і форм роботи учнів відповідно до їхніх індивідуальних потреб, здібностей і темпу навчання. Окрему увагу приділено необхідності підготовки майбутніх учителів технологій до використання адаптивного підходу в проєктній діяльності учнів.

Ключові слова: Нова українська школа, технологічна освіта, проєктна технологія навчання, адаптивна методика навчання, майбутній вчитель технологій.

В сфері технологічної освіти акцент робиться на проєктній технології навчання, оскільки вона дозволяє ефективно поєднати теоретичні знання з практичною діяльністю, що є важливим для трудової підготовки учнів в умовах Нової української школи (НУШ). Такий підхід відповідає основним засадам

НУШ, яка прагне зробити освітній процес більш особистісно орієнтованим, компетентнісним та практично значущим¹.

У рамках трудової підготовки проектна діяльність дозволяє учням при роботі над навчальними проектами застосовувати набуті знання на практиці: виконувати завдання, що мають реальне практичне (особисте або соціальне) значення, а також усвідомлювати власну роль і відповідальність у досягненні результату. Це формує в учнів не тільки предметні знання та вміння, а й розвиває ключові компетентності, необхідні для подальшого успішного життя в сучасному суспільстві². Проектна технологія навчання сприяє розвитку в учнів навичок критичного мислення, самостійності у прийнятті рішень, здатності працювати в команді та ефективно взаємодіяти з іншими.

Відзначимо, що проектне та адаптивне навчання є взаємодоповнюючими, створюючи умови для більш ефективного та індивідуалізованого освітнього процесу. За визначенням О. Ляшенко «адаптивне навчання – особливий спосіб організації освітнього процесу з метою підвищення результативності навчання, який побудований на врахуванні індивідуальних особливостей і здібностей здобувачів освіти»³.

Таким чином, адаптивна методика навчання є орієнтованою на урахування індивідуальних особливостей учнів, їхніх потреб, здібностей та темпу засвоєння навчального матеріалу. Її можна ефективно використовувати в рамках проектної технології навчання, щоб створити більш персоналізований і гнучкий навчальний процес.

Розглянемо можливості інтеграції адаптивної методики в проектну технологію навчання, що дозволить створювати динамічне освітнє

---

¹ Проектне навчання: коротко про головне. Нова українська школа. <https://nus.org.ua/2018/02/21/proektne-navchannya-korotko-pro-golovne/>

² Коберник О. М. Проектна технологія: можливості застосування в освіті. Педагогіка вищої та середньої школи. 2012. Вип. 36. С. 11-18.

³ Ляшенко О. І. Адаптивне навчання. Енциклопедія освіти / Нац. акад. пед. наук України; [гол. ред. В. Г. Кремень; заст. гол. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузov; відп. наук. секр. С. О. Сисоева; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух, Л. Д. Березівська, І. Д. Бех, В. Ю. Биков, М. С. Гальченко, В. В. Засенко, С. А. Калашнікова, М. О. Кириченко, Л. Б. Лук'янова, В. Г. Панок, В. О. Радкевич, О. Я. Савченко, М. М. Слюсаревський, О. В. Сухомлинська]: 2-ге вид, допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 16.

середовище, у якому кожен учень в межах виконання навчального проєкту може реалізувати власний потенціал.

У контексті проєктної технології адаптивне навчання виконує функцію індивідуалізації освітнього процесу, що забезпечує врахування особливостей засвоєння матеріалу, рівня підготовки та темпу роботи учнів. Це дозволяє створити максимально ефективні умови для навчання, коли кожен учень має змогу досягати високих результатів відповідно до власних можливостей. Особливо важливою ця індивідуалізація за визначенням науковців О. Малихіна, Н. Арістова, С. Алексєєва стає в умовах воєнного стану та повоєнного часу, коли багато учнів зазнали освітніх втрат через порушення стабільності навчального процесу⁴.

У проєктній технології навчання адаптивність виконує роль підґрунтя для ефективного виконання учнями завдань проєкту. Вона забезпечує можливість індивідуалізації та диференціації навчального процесу, коли темп, зміст та методи виконання завдань відповідають особливостям учнів. Це особливо важливо у роботі над проєктами, де учні стикаються з реальними або наближеними до реальних ситуаціями, що вимагають комплексного підходу до вирішення завдань.

Таким чином, ми приходимо до розуміння, що адаптивна методика навчання в контексті педагогічної технології «проєктна технологія навчання» виступає як спосіб індивідуалізації та диференціації навчального процесу, що дозволяє максимально повно розкрити здібності кожного учня в процесі виконання навчальних проєктів і проявляється у:

- 1) доборі завдань різного рівня складності відповідно до можливостей учнів;
- 2) варіативності форм роботи (індивідуальна, парна, групова);

---

⁴ Малихін О. В., Арістова Н. О., Алексєєва С. В. Індивідуалізація навчання як засіб компенсації освітніх втрат учнів закладів загальної середньої освіти в умовах воєнного стану та повоєнний час: методичні рекомендації. [Електронне видання]. Київ. Інститут педагогіки НАПН України. 2023. 59 с.

3) гнучкому плануванню діяльності та корекції навчальної траєкторії залежно від прогресу учнів.

Зупинимось на даному питанні детальніше. По-перше, проєктна технологія навчання, якою передбачається виконання практично-орієнтованих завдань за методом проєктів, уможливорює застосування адаптивної методики навчання, що дає змогу варіювати рівень складності завдань, шляхи їхнього виконання та форми взаємодії, зважаючи на особисті потреби учнів.

По-друге, адаптивність у проєктній технології навчання проявляється також у варіативності форм взаємодії: це можуть бути як індивідуальні, так і парні чи групові проєкти, що дозволяють кожному учню проявити власні сильні сторони та розвивати необхідні навички.

По-третє, при організації проєктної діяльності учнів учитель виступає не лише як наставник чи експерт, а як фасилітатор, який допомагає учням обрати індивідуальну траєкторію виконання завдань, організувати власну діяльність і подолати можливі труднощі. Використання адаптивної методики навчання передбачає постійне коригування освітнього процесу відповідно до зворотного зв'язку та результатів роботи учнів. Зокрема, важливим є використання діагностики рівня підготовки учнів, їхніх навчальних потреб та інтересів, що дає змогу гнучко планувати та змінювати їх навчальну траєкторію.

Відзначимо необхідність відповідної підготовки майбутніх учителів технологій: вони мають не лише опанувати базові принципи проєктного навчання, а й оволодіти інструментами діагностики рівня підготовки учнів, методами індивідуалізації завдань і прийомами організації диференційованої роботи. Таке навчання педагогів має бути зорієнтованим на формування умінь гнучкого планування навчального процесу, моделювання різних варіантів діяльності учнів та фасилітаторської підтримки у проєктній діяльності, що є передумовою створення освітнього середовища, яке сприяє розвитку

індивідуальних здібностей кожного учня та підвищенню якості трудової підготовки в умовах Нової української школи⁵.

Таким чином, адаптивна методика навчання як складова проєктної технології навчання набуває все більшого значення в умовах сучасної освіти, що зорієнтована на розвиток індивідуальних здібностей та компетентностей кожного учня, виступає потужним інструментом підвищення якості освітнього процесу, оскільки дозволяє врахувати індивідуальні особливості кожного учня, створює умови для розвитку їхніх здібностей та мотивує до активної участі у навчанні. Інтеграція адаптивної методики навчання в проєктну технологію навчання є важливою проблематикою у сучасній педагогічній науці. Ефективне використання майбутніми учителями технологій інноваційних педагогічних технологій та методик навчання можливе лише за умови їх цілеспрямованої підготовки до роботи в освітньому середовищі НУШ.

---

⁵ Marienko M. V. Personalization of learning using adaptive technologies and augmented reality / Mariia V. Marienko, Yulia H. Nosenko, Mariya P. Shyshkina // CEUR Workshop Proceedings. 2020. Vol. 2731. P. 341-356.

Пакулова Тетяна Василівна

старший викладач кафедри мовної підготовки

Дніпровський державний університет внутрішніх справ,

м. Дніпро, Україна

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН У ЗАКЛАДАХ МВС: ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація: у статті проаналізовано сучасні інноваційні методи викладання правових дисциплін у закладах вищої освіти МВС. Розглянуто переваги інтерактивних технологій, кейс-методу, симуляційних занять і змішаного навчання. Визначено перспективи впровадження цих підходів для підвищення якості професійної підготовки курсантів.

Ключові слова: правові дисципліни, інноваційні методи, інтерактивне навчання, професійна підготовка, кейс-метод, симуляція, освітні технології.

Сучасна парадигма правничої освіти в закладах вищої освіти Міністерства внутрішніх справ України детермінує нагальну потребу в імплементації інноваційних педагогічних технологій, що мають забезпечити формування висококваліфікованого фахівця-правоохоронця, здатного до ефективної правозастосовної діяльності в умовах динамічних соціально-правових трансформацій. Традиційна дидактична модель, сфокусована на репродуктивному засвоєнні нормативно-правових актів та декларативному викладі догматичних положень юриспруденції, не повною мірою відповідає викликам сьогодення, що об'єктивно зумовлює необхідність переходу до компетентнісного підходу, інтерактивних форм навчання та симуляційних практик.

---

¹ Мітченко К. В. Психологічна зрілість майбутніх поліцейських: траєкторії розвитку протягом навчання. Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія Психологічні науки. 2024. № 1(4). С. 92–100. URL: [https://doi.org/10.31558/2786-8745.2024.1\(4\).10](https://doi.org/10.31558/2786-8745.2024.1(4).10) (дата звернення: 25.05.2025). заг.цит.до роб.

Досвід функціонування відомчих освітніх установ свідчить про поступову, проте системну векторизацію в напрямку модернізації освітнього процесу. Емерджентні педагогічні інновації проявляються у диверсифікації методів викладання, що відходять від монологічної форми трансляції знань. Зокрема, інтенсифікується використання кейс-методу, що передбачає аналіз реальних або гіпотетичних правових ситуацій, сприяючи розвитку аналітичного мислення, навичок юридичної кваліфікації та прийняття обґрунтованих рішень. Симуляційні ігри та рольові тренінги, що моделюють типові оперативно-службові сценарії (наприклад, проведення слідчих дій, комунікація з учасниками судового процесу, дії в екстремальних ситуаціях), виступають як ефективний інструмент формування практичних компетенцій, що є критично важливим для правоохоронної діяльності. Ці методи дозволяють курсантам та слухачам апробувати теоретичні знання у квазі-реальному контексті, що значно підвищує якість засвоєння матеріалу та адаптивність до майбутньої професійної діяльності.

Особливе місце в інноваційному інструментарії посідають інтерактивні лекції та семінари з елементами дискусії, мозкового штурму, дебатів. Така методика сприяє активізації пізнавальної діяльності суб'єктів навчання, стимулює критичне мислення, розвиває навички аргументації та публічного виступу, що є невід'ємними атрибутами професійної комунікації в правоохоронній сфері. Впровадження технологій *blended learning* та *e-learning*, що передбачають інтеграцію аудиторних занять з дистанційними освітніми ресурсами, відкриває нові можливості для індивідуалізації освітніх траєкторій, розширення доступу до актуалізованої правової інформації та гнучкості навчального процесу. Використання спеціалізованих правових баз даних, електронних бібліотек, віртуальних навчальних лабораторій та платформ для відеоконференцій оптимізує самостійну роботу здобувачів освіти та забезпечує

---

² Main problems of assimilating theoretical knowledge and practical skills in shooting by high school students in the course of military training: a pedagogical perspective. *Naukovyy visnyk dnipro-petrovskogo derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav.* 2022. Т. 3. URL: <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2022-3-313-318> (дата звернення: 25.05.2025). заг.цит.до роб.

оперативний доступ до релевантних нормативно-правових актів та наукової доктрини.

Перспективи подальшого розвитку інноваційних методів викладання правових дисциплін в закладах МВС пов'язані з поглибленою інтеграцією інформаційно-комунікаційних технологій та розробкою персоніфікованих навчальних траєкторій. Доцільним є розширення використання віртуальної та доповненої реальності для моделювання складних криміналістичних ситуацій, проведення оперативно-розшукових заходів або реконструкції подій злочинів, що дозволить курсантам занурюватися в імерсивне навчальне середовище. Розвиток гейміфікації освітнього процесу, шляхом впровадження інтерактивних ігрових елементів, системи нагород та рейтингів, може суттєво підвищити мотивацію до навчання та рівень залученості.

Крім того, критично важливим є посилення міждисциплінарної інтеграції, що передбачає поєднання правових дисциплін з психологією, соціологією, кібернетикою, що відображає комплексний характер сучасної правоохоронної діяльності. Інноваційний потенціал має також розробка та впровадження адаптивних навчальних систем, що здатні динамічно коригувати навчальний контент та методики викладання відповідно до індивідуальних потреб та рівня засвоєння матеріалу кожним здобувачем освіти. Взаємодія з провідними фахівцями-практиками, що забезпечує актуалізацію навчальних програм та методичного супроводу, є необхідною умовою для формування професійно орієнтованої компетентності.

Таким чином, синергетичний ефект від комбінації педагогічної майстерності, технологічних інновацій та фахової експертизи дозволить трансформувати освітній процес у закладах МВС у ефективну систему підготовки висококваліфікованих, адаптивних та компетентних правоохоронців, готових до ефективного виконання своїх функціональних обов'язків у складних умовах сучасності.

МИСТЕЦТВОЗНАВЧІ НАУКИ

Крістіна Васильєва

викладач кафедри образотворчого мистецтва та дизайну
Житомирський державний університет імені Івана Франка,
аспірант
Київський національний університет технологій та дизайну

ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО ЯК СИМБІОЗ ЕСТЕТИКИ І ФУНКЦІОНАЛЬНОСТІ В СУЧАСНОМУ ДИЗАЙНІ

Анотація: У статті досліджено роль декоративно-прикладного мистецтва, як ключового фактора у формуванні естетично-функціонального простору сучасного дизайну. Особливу увагу приділено народному орнаменту й декоративним розписам як способам художнього осмислення предметного світу, збереження культурної пам'яті та трансформації традиційних елементів у контексті інноваційного підходу. Виділено головні тенденції адаптації орнаментальних структур у предметному, інтер'єрному та графічному дизайні, а також охарактеризовано функції орнаменту як засобу ідентичності, декору та концептуального сенсу.

Ключові слова: декоративно-прикладне мистецтво, дизайн, орнамент, культурна ідентичність, традиції.

Сучасний дизайн як багатогранне явище дедалі частіше звертається до джерел традиційної художньої культури, у цьому контексті декоративно-прикладне мистецтво, зокрема його орнаментальні елементи та декоративні розписи, стають своєрідним містком між історичною спадщиною та новаторськими пошуками візуальних рішень. Зростає важливість гармонійного поєднання традиційних елементів із інноваційними рішеннями, що відповідають потребам сучасної людини. Дизайнер формує продукт, який інтегрує цінності

різних культурних і часових вимірів та відгукується на індивідуальні й суспільні потреби, створюючи нову цілісність у предметно-просторовому середовищі¹. Створення предметно-просторового середовища за участі елементів декоративно-прикладного мистецтва дозволяє не лише зберігати естетичну привабливість об'єктів, а й наділяти їх функціональною доцільністю, що є ключовим критерієм якісного дизайну. У цьому симбіозі розкривається потенціал інтеграції художніх засобів, випробуваних часом, у середовище сучасного візуального мислення.

Український дизайн є важливим аспектом культурної самоідентифікації та виявляється як творчий вираз національного характеру, уособлення традицій, та водночас, інноваційний внесок у глобальний дизайнерський контекст². Професор В. Даниленко пише: «Дотепер Україна не ставила й сьогодні не ставить завдання творення “українського дизайну”, вдовольняючись наявністю “дизайну на теренах України”. Професіонали, які працюють на близькому до світового рівні у ділянці висококваліфікованих повторювань західних дизайнерських надбань, не мають бажання до творення явища “український дизайн” і ніколи не переймалися думкою про виявлення в дизайнерському творі національної ідентичності»³. Проте, наразі митці та дизайнери активно переосмислюють потенціал народного мистецтва, особливо орнаменту, як ключового елемента, для формування візуальної складової власних проєктів. Спостерігається тенденція до локалізації, що проявляється у впровадженні автентичних орнаментальних мотивів у конструктивні та декоративні рішення побутових предметів; використовуються стилізовані фрагменти розпису на посуді, меблях та освітлювальних приладах, що дозволяє орнаменту виконувати не лише естетичну функцію, але й надавати об'єктам унікальної ідентичності, що

---

¹ Бондар І. Етнодизайн як форма збереження образів народного мистецтва в умовах глобалізації. Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну. 2020. Т. 3, № 2. С. 192–201.

² Масловська М. Інтеграція українських орнаментальних мотивів в сучасний вебдизайн. «Традиції та нові наукові стратегії у Центральній та Східній Європі»: Матеріали до VII Міжнар. науково-практ. конф., м. Київ, 28–29 черв. 2024 р. С. 22–25.

³ Даниленко В. Майбутнє європейського дизайну: Чехія, Польща, Україна / В. Я. Даниленко: Харків: Колорит, 2007: 197 с.: іл.

корелює з певною культурною традицією. У графічному дизайні орнамент трансформується у мову символів, використовується для стилізації логотипів, пакування, айдентики культурних і туристичних проєктів, він слугує засобом візуального кодування автентичності, забезпечує впізнаваність бренду та посилює емоційне сприйняття продукту або сервісу. У всіх цих напрямках декоративні елементи не лише прикрашають, а виконують функції знакової, смислової, естетичної та комунікативної природи, що забезпечує його цінність у сучасному дизайнерському дискурсі.

У різних регіонах України декоративний розпис набув локальних рис, відображаючи етнокультурні особливості. Наприклад, петриківський розпис став визнаним символом української декоративної культури, увібравши в себе принципи ритмізації, симетрії, локального кольору та стилізованих рослинних мотивів. Саме ці якості є надзвичайно привабливими для сучасного дизайну, котрий прагне зберегти баланс між декоративністю та цілісністю форми. Застосування декоративного розпису у дизайні меблів, елементів інтер'єру, текстилю, а також у візуальних комунікаціях (зокрема у брендингу, упаковці, поліграфіці) свідчить про його універсальність та адаптивність до різних матеріальних носіїв. Стилiзація традиційного орнаменту дозволяє впроваджувати його в актуальні дизайнерські рішення, при цьому не втрачаючи первинного змістового навантаження. Одним із прикладів декоративних розписів в дизайні є використання петриківського розпису у брендовому оформленні компаній, як-от сувенірна продукція "Укрпошти" та їх серія поштових марок (мал. 1). У цих проєктах стилізовані квіткові мотиви отримують більш лаконічне трактування, із збереженням основних ознак (локальний колір, ритміка, симетрія), що дозволяє їм органічно співіснувати з сучасною типографікою й графічною композицією. У сфері предметного дизайну декоративні розписи часто переносяться на меблі, посуд, текстиль за допомогою цифрового друку, гравірування чи ручного розпису майстрами народної

творчості. Так, дизайнерські студії Gunia Project (мал.2)⁴, та OLK Manufactory (мал. 3)⁵, переосмислюють народну орнаментику через мінімалістичні форми й стриману палітру, зберігаючи при цьому образну виразність. Така стилізація дозволяє не лише актуалізувати традиції, а й формувати унікальну візуальну ідентичність українського дизайну на глобальному ринку.

Мал 1. Поштові марки «Петриківський розпис»

Мал 2. Хустки від Gunia Project

⁴ Gunia Бренд виняткових речей URL: <https://guniaproject.com.ua/>. (дата звернення 13.05.2025)

⁵ OLK Manufactory. URL: <https://olk-manufactory.com/>. (дата звернення 13.05.2025).

Мал 3. Аксесуари OLK Manufactory

Декоративні розписи та орнаменти стають дедалі популярнішими в дизайні інтер'єрів, набуваючи форми великих декоративних панно, трафаретного розпису стін, текстильного оздоблення, розпису керамічної плитки та елементів витинанок. У такому вигляді декоративні елементи розписів та орнаментів стають композиційними акцентами, формують емоційну атмосферу, яка може візуально збільшити приміщення, або підкреслити певні архітектурні елементи. Завдяки своїй символічній глибині та семантичному наповненню, етнічні елементи відображають ідеї гармонії, спадковості та єднання з природою. Орнаментальні структури, що є основою багатьох видів декоративно-прикладного мистецтва, володіють значним семантичним потенціалом. Вони функціонують не лише як декоративні елементи, але й як носії знакових, символічних та структурно-композиційних моделей, що визначають художню мову національного дизайну. У сучасній дизайнерській практиці спостерігається тенденція до активного переосмислення традиційних орнаментальних структур. Що проявляється у трансформаціях стилістики, способів відтворення, масштабування та матеріалізації. Застосування інноваційних технологій, зокрема цифрової графіки, 3D-друку та лазерного гравіювання, дозволяє інтегрувати етнічні мотиви в новітні форми та матеріали, розширюючи горизонти дизайнерських експериментів, зберігаючи при цьому змістовну цілісність. Прикладом є використання стилізованих фрагментів самчиківського та поліського розпису у розробці фірмового стилю, елементів вебдизайну та сувенірної продукції, що поєднує автентичність та технологічну майстерність. Такий підхід сприяє не лише популяризації, але й відродженню національного

мистецтва в сучасному культурному просторі. Декоративний розпис виконує роль художнього коду, який зчитується на рівні форми, стилістики, кольорової палітри та композиційної логіки. У практиці сучасного дизайну дедалі більше об'єктів поєднують декоративні елементи з раціональним конструюванням. Так, наприклад, оздоблення фасадів будівель за мотивами народного орнаменту стає не лише естетичним акцентом, а й частиною архітектурного образу, що взаємодіє з простором, історичним контекстом, локальною ідентичністю.

Звернення до декоративних розписів у процесі створення дизайнерських рішень сприяє формуванню нових наративів ідентичності, збереженню культурної спадщини, а також впровадженню концептів сталого розвитку та художнього різноманіття в сучасному візуальному середовищі. У цьому контексті декоративно-прикладне мистецтво постає не лише як спадок, а як повноцінний і дієвий учасник сучасного художньо-проектного процесу.

АРХІТЕКТУРОНАВЧІ НАУКИ ТА ДИЗАЙН

Лукуть Валерій Валерійович

Викладач кафедри «Дизайну середовища»

Львівська національна академія мистецтв

**РЕНОВАЦІЯ АРХІТЕКТУРНИХ ОБ'ЄКТІВ УКРАЇНСЬКОГО
МОДЕРНІЗМУ 1955-1991 РОКІВ: КОНЦЕПТ-ДИЗАЙН ТА АНАЛІЗ
ДОСВІДУ**

Анотація: Український радянський модернізм 1955–1991 років є важливою складовою національної культурної спадщини, що досі не має однозначної оцінки в суспільстві. Архітектура цього періоду вирізняється естетичною глибиною, інноваційними підходами та національними мотивами, незважаючи на складні ідеологічні обставини. У статті проаналізовано історичний контекст розвитку модернізму в Україні, роль монументального мистецтва, успішні та невдалі приклади реновацій, а також обґрунтовано концептуальні підходи до збереження об'єктів цього стилю через сучасні методи дизайну. Робота базується на аналізі наукових праць і літературних джерелах, власному дослідженні, аналізі архівних матеріалів та соціологічному опитуванні.

Ключові слова: архітектура, модернізм, реновація, дизайн.

Архітектура українського радянського модернізму 1955-1991 років є невід'ємною частиною архітектури України, яка досі викликає активні обговорення та суперечки. З одного боку, цей стиль асоціюється з ідеологією Радянського Союзу, а з іншого – є свідченням творчих досягнень українських архітекторів та художників, які у складних умовах намагалися поєднати світові тенденції модернізму, втілити інноваційні рішення та зберегти національні культурні мотиви. Особливого значення тема модернізму набула в сучасному контексті, коли постає питання: як ставитись до цієї архітектурної спадщини –

знищувати її, залишати як є чи переосмислювати через реновацію? На тлі сучасних тенденцій в архітектурі і військових загроз перед Україною постає виклик збереження цієї архітектури, яка, незважаючи на свій радянський контекст, є цінним періодом історії та культури. Значення реновації об'єктів українського радянського модернізму набуває нового, глибшого змісту.

Монументальне мистецтво в архітектурі радянської епохи стало унікальним явищем, особливо в Україні, що поєднує елементи місцевої культурної самобутності з рисами соціалістичного реалізму і модернізму. Це проявляється у багатьох зразках мозаїки, фресок та інших видах декоративно-прикладного мистецтва, створених переважно українськими художниками. Розвиток українського радянського модернізму відбувався у складних умовах жорстких ідеологічних поглядах та прагненням до практичності в архітектурі. Період з 1955-х до 1991-х років, та подальші десятиліття, характеризувалися спробами як архітектори намагались замінити важку монументальність сталінського ампіру на більш прості та функціональні форми. В цьому контексті монументальне мистецтво відіграло багатофункціональну роль. Воно мало не лише естетичну, а й пропагандистську місію. Художні композиції, зокрема мозаїки та панно, створювали атмосферу ідеологічної єдності, але в Україні ці твори часто набували особливих рис, пов'язаних із національною культурою та історією, що і було частиною відокремлення від радянської спадщини.

Українське монументальне мистецтво вмiло поєднувало модерністські тенденції з традиційними мотивами. Це дозволяло митцям навіть у межах жорстких умов впроваджувати елементи, які нагадували про національну самобутність. Наприклад, характерні орнаменти, сюжети пов'язані з історією чи побутом, навіть використання кольорової палітри, що нагадувала народні традиції та місцеву культуру, що виділяли український підхід на тлі загальних

---

¹ Балашова Д., [Електронний ресурс] Pragmatika, Дискримінація модернізму як спосіб знищення пам'яті, 2023. Режим доступу: <https://pragmatika.media/dyskryminatsiia-modernizmu-iak-sposib-znyshchennia-pam-iati/>

² Балбек С., [Електронний ресурс], balbek bureau Режим доступу: https://www.charity.balbek.com/balbek-bureau?utm_source=chatgpt.com

³ Гал інфо, [Електронний ресурс], У Стрийському парку зруйнували самобуд, 2008. Режим доступу: https://galinfo.com.ua/news/u_stryyskomu_parku_zruynuvaly_samobud_foto_45892.html

стандартів. Монументальне мистецтво активно використовувалося для оформлення громадських місць: вокзалів, шкіл, лікарень, заводів, автобусних зупинок, та навіть житлових кварталів. Воно було не лише прикрасою, а й засобом візуальної комунікації, яке мало «говорити» про досягнення радянської влади, науки та культури. В період 1955-х – 1991-х років громадські місця в Україні перетворилися на справжні полотна для мистецтва. У модерністській архітектурі художник прагнув створити твори, які органічно інтегрувались у міське середовище та надавали кожному простору особливий характер. Українські художники успішно використовували мозаїку та фрески для прикраси непомітних об'єктів. Значення монументального мистецтва радянського періоду для сучасності залишається важливим аспектом культурної спадщини України, хоча воно стикається з численними викликами. Після розпаду Радянського Союзу і в період декомунізації багато творів були піддані руйнуванню або занедбанню. Водночас інтерес до збереження цих мистецьких об'єктів поступово зростає.

Активні зусилля з відновлення є яскравим прикладом сучасного визнання культурної та історичної цінності монументального українського радянського мистецтва. Ці роботи не лише зберігають архітектурну спадщину, але й виступають як важливі культурні артефакти, які відображають соціальні й естетичні реалії того часу. У цьому контексті особливої уваги заслуговує діяльність Олега Левія – дослідника і популяризатора монументального мистецтва. Він є автором проєкту «Кінцева», який спрямований на документування та популяризацію мозаїк на автобусних зупинках по всій Україні. В своїх соціальних мережах він наголошує, що ці мозаїки є не просто радянським спадком, а цінною частиною української культурної спадщини, яка відображає історію та мистецькі досягнення нації. Його діяльність сприяє

---

⁴ Головченко А., [Електронний ресурс], Люк, «Кристал», який згас: сумна доля архітектурного символу Харкова 60-х, 2020. Режим доступу: <https://lyuk.media/city/crystal/>

⁵ Заречнюк О., [Електронний ресурс], Центр міської історії, ресторан "Супутник". Режим доступу: <https://lia.lvivcenter.org/uk/objects/suputnyk/>

⁶ Крутько Д., [Електронний ресурс], Хмарочос, У будівлі Річкового вокзалу відреставрували панно 1960-х, 2022. Режим доступу: <https://hmarochos.kiev.ua/2022/08/05/u-budivli-richkovogo-vokzalu-vidrestavruvaly-panno-stvoreni-v-1960-h-rokah/>

переосмисленню ставлення до монументального мистецтва радянського періоду, надихаючи суспільство до збереження та шанування цих об'єктів як невід'ємної частини національної культурної спадщини.

Український радянський модернізм (1955–1991) є унікальним явищем національної архітектурної спадщини, яке не можна ототожнювати виключно з радянською ідеологією. Його розвиток відбувався під впливом українських культурних традицій, регіональних особливостей і творчості українських архітекторів, попри ідеологічні обмеження тоталітарної системи. Головним питанням у контексті збереження історичної спадщини України є визначенням її ролі та значення для українського суспільства. Починаючи з 2022 року ключовим джерелом дискусій є тема збереження архітектурної спадщини радянського періоду, що залишається каменем спотикання по теперішній час. Для одних вона є частиною трагічного досвіду, для інших – культурною спадщиною.

Соціологічне опитування, проведене серед 300 респондентів, засвідчило неоднозначне ставлення суспільства до архітектури радянського періоду. Частина вважає її небажаним спадком, інші – невід'ємною частиною історії. Значна кількість респондентів підтримує ідеї реновації, реконструкції та музеєфікації таких об'єктів.

Збереження архітектурної спадщини є ключовим елементом формування національної ідентичності України, особливо в умовах переосмислення культурної спадщини. Архітектура українського радянського модернізму (1955–1991) — невід'ємна частина міського ландшафту, яка сьогодні опинилася під загрозою знищення через відсутність системного підходу до її охорони, викривлену оцінку та відсутність документації.

Архітектура — це не лише інженерна дисципліна, а й форма мистецтва, яка формує естетичне середовище, впливає на емоційний стан людини та є

---

⁷ Ленартович С., [Електронний ресурс], Локальна історія, Зберегти «Квіти України», 2022. Режим доступу: <https://localhistory.org.ua/texts/kolonki/zberegni-kviti-ukrayini-chomu-radianskii-modernizm-vazhlivii/>

⁸ Луцька В., [Електронний ресурс], Хмарочок, Рейтарська Circle: як модерністську будівлю в центрі Києва перетворили на фудмаркет, 2021. Режим доступу: <https://hmarochos.kiev.ua/2021/08/31/rejtarska-circle-yak-modernistsku-budivlyu-v-czentri-kyyeva-peretvoryly-na-fudmarket/>

відображенням культурного контексту. Архітектори діють як художники, створюючи просторові образи, що мають естетичну, соціальну та історичну вагу.

Через недосконале законодавство та відсутність «охоронних договорів» багато об'єктів модернізму знищуються або не мають шансів на відновлення. Під час війни це питання стало ще гострішим, оскільки держава обмежена у фінансуванні, а суспільство не завжди розуміє цінність культурної спадщини. Проте фахівці наголошують, що навіть у критичні часи необхідно проводити протиаварійні заходи для збереження автентики.

Успішні приклади — як-от реновація «Рейтарська Circle» у Києві та трансформація Київського річкового вокзалу у кампус «American University Kyiv» — демонструють, що модерністські об'єкти можуть бути вдало інтегровані в сучасне життя, не втрачаючи своєї історичної цінності.

Реновація модернізму сприяє сталому розвитку міст, зменшує екологічне навантаження через повторне використання будівель, підтримує енергоефективність і стимулює створення інклюзивного, соціально орієнтованого простору. Вона також відкриває нові можливості для культурних, туристичних і комерційних проєктів.

Необхідною є розробка національної програми з інвентаризації модерністських об'єктів, визначення їх культурної цінності та створення рекомендацій для збереження. Такий підхід дозволить інтегрувати спадщину модернізму в сучасне міське середовище, забезпечивши її охорону та подальший розвиток.

Невдалі приклади реновації архітектури українського радянського модернізму висвітлюють серйозні проблеми, пов'язані з недоліками концептуального планування, нехтуванням автентичністю об'єктів та відсутністю системного підходу до їхнього збереження. Такі об'єкти, як ресторан «Кристал» у Харкові, ресторан «Супутник» у Львові та ресторан «Кристал» у Сумах, зазнали грубих реконструкцій, що фактично знищили їхню модерністську

---

⁹ Манулов З., [Електронний ресурс], *Telegraf.design*, Зберегти минуле, щоб забезпечити майбутнє, 2022. Режим доступу: <https://telegraf.design/zberegty-mynule-shhob-ubezpechyty-majbutnye/>

сутність. У Харкові було втрачено авторське функціональне зонування та прозорий інтер'єр, у Львові будівля зазнала самовільних добудов і зміни фасаду, а в Сумах модерністський ресторан було повністю переобладнано під супермаркет.

Ці приклади вказують на низку системних причин: відсутність державного реєстру модерністських споруд, низький рівень правового захисту об'єктів, недостатнє фінансування та брак архітектурної експертизи. Часто реновації проводяться без урахування соціальної функції таких споруд, а участь громадськості та фахових середовищ у процесі прийняття рішень залишається мінімальною. Як наслідок — будівлі втрачають не лише свою архітектурну цінність, а й значення для спільноти.

Аналіз таких невдалих реновацій демонструє нагальну потребу у створенні національної стратегії збереження модерністської спадщини. Ця стратегія має охоплювати правові, економічні та освітні аспекти, а також передбачати фінансові стимули для власників і інвесторів, які дотримуються принципів збереження культурної спадщини. Важливим є також впровадження освітніх програм для архітекторів, дизайнерів, реставраторів і широкої громадськості, які сприятимуть глибшому розумінню цінності модернізму. Лише через міждисциплінарну співпрацю та комплексний підхід можна зберегти ці об'єкти як частину міської історії та національної культурної ідентичності.

Реконструкція архітектури українського радянського модернізму — це складний процес, що поєднує збереження історичної спадщини з адаптацією до сучасних потреб. Концепт-дизайн відіграє ключову роль у цьому процесі, формуючи ідею, стиль, візуальне рішення та стратегію розвитку об'єкта. Вдалими прикладами концепцій є реконструкція готелю «Дністер» у Львові, яка поєднала повагу до модерністської форми з оновленням міського простору, та ревіталізація поліклініки Літфонду в Києві, яка трансформується в культурно-громадський простір TOKI House.

---

¹⁰ Щербак В., [Електронний ресурс], Behance, Facade reconstruction hotel "DNISTER", 2022. Режим доступу: <https://www.behance.net/gallery/137446975/FACADE-RECONSTRUCTION-HOTEL-DNISTER>

Ці проекти показують, як сучасні підходи, технічна майстерність і розуміння цінності модернізму дозволяють вдало інтегрувати об'єкти радянської доби в нову архітектурну реальність. Реновація модерністських споруд — це не лише збереження історії, а й створення нових можливостей для розвитку ідентичності українських міст.

ТЕХНІЧНІ НАУКИ

Sverstyuk Andriy Stepanovych,

Ph.D., Professor,

Ternopil National Medical University of I. Ya. Horbachevsky,
Ternopil, Ukraine

Andrushchak Igor Yevhenovych,

Ph.D., Professor,

Lutsk National Technical University, Lutsk, Ukraine

**FEATURES OF MODERN USE AND APPLICATION OF ASPECTS OF
BLOCKCHAIN TECHNOLOGY**

Abstract: The rapid development of digital technologies has created a widespread dependence of the computer world on reliable, timely and accurate data. As the importance of digital data has grown, threats of various types of cyber attacks have emerged. This article discusses the pros and cons of blockchain technology, as well as the possibilities of its use. The use of the technology can ensure secure transmission and storage of data, eliminate vulnerabilities in supply chains and effectively track components for various purposes. The objectives of the article are to analyze and identify the value of using this technology.

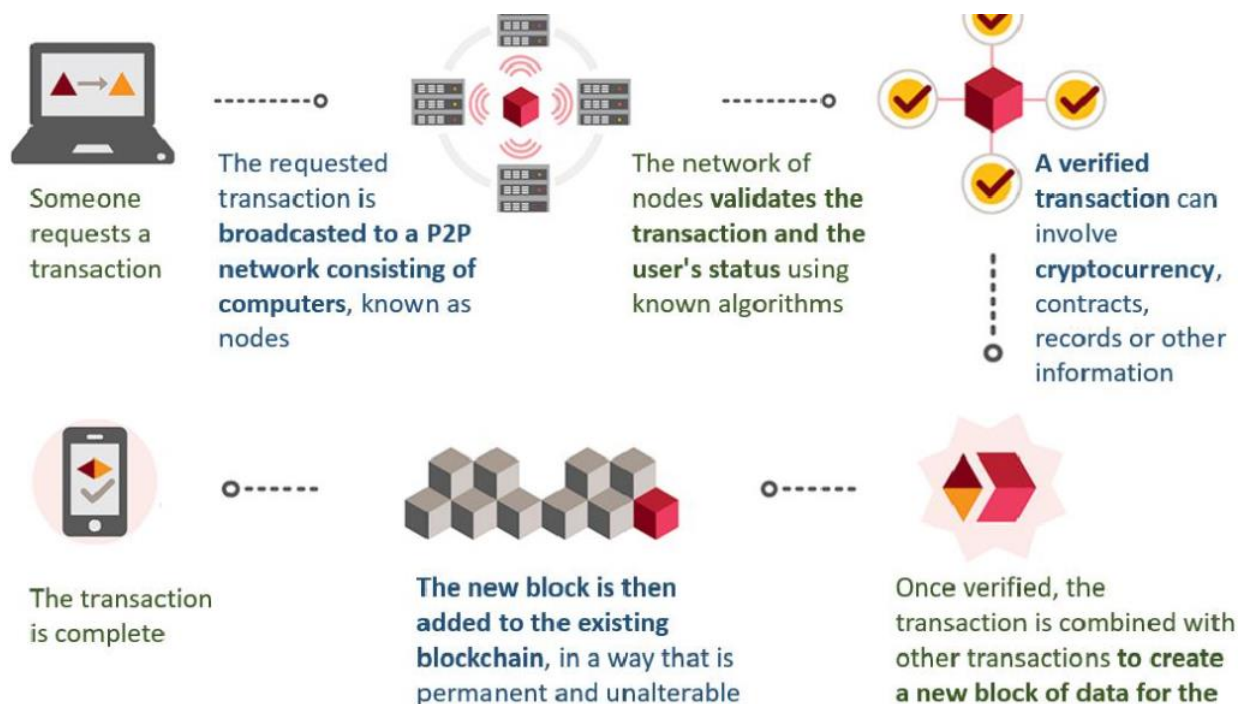
Keywords: blockchain, decentralization, smart contract, consensus mechanism.

Blockchain technology dates back to 1991, when S. Haber and W. Scott Stornetta described a cryptographically secure chain of blocks in their work, but the practical implementation of this technology appeared after the publication of Satoshi Nakamoto's work "Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System" in 2008. At first, a promising technology in the field of finance and cryptocurrency transfer, blockchain is now a global phenomenon and covers a wide range of uses in various sectors of the economy, law, medicine, education, marketing, computer games, cybersecurity, the

---

public sector, including military intelligence and the space industry. If we define blockchain technology, it is a decentralized and distributed data accounting system, each block of which contains a set of transactions, a hash of the previous block, a timestamp, a block number, and so on¹.

A blockchain can be thought of as a network of hundreds of computers, each of which is involved in sending and receiving data across the network. These data transfers are called “transactions,” and the transactions themselves contain information that is inherently valuable. Each transaction is stored in a ledger, and this ledger is not stored on a single server, but is constantly updated and duplicated on every computer (node) in the network. Every participant in the network has a copy of this distributed ledger, which essentially describes the history of events on the network. This is the basis of blockchain technology; an immutable and distributed ledger of transactions that are cryptographically secured and stored in data structures called “blocks” Pic. 1.

Pic. 1. – Features of working in the blockchain system

¹ Andrushchak I. Aspects of protection and storage of accounting information and cyber security of enterprise data / I. Andrushchak, I. Androshchuk, Y. Matviiv // XVII International Scientific and Practical Conference «Multidisciplinary academic notes. Theory, methodology and practice», May 03-06, 2022, Tokyo, Japan. 965-969 p. URL: <https://isg-konf.com/multidisciplinary-academic-notes-theory-methodology-and-practice/> Available at : DOI: 10.46299/ISG.2022.1.17

Blockchain technology is considered well-studied and, according to experts, has great potential, providing security, efficiency, speed for a wide range of services and processes. This method of distributed storage and exchange of data has been tested in the private sector, which made it possible to identify key features and systematize expectations. The successful solution of business problems using blockchain in world practice has prompted the state to conduct corresponding experiments in the field of public administration².

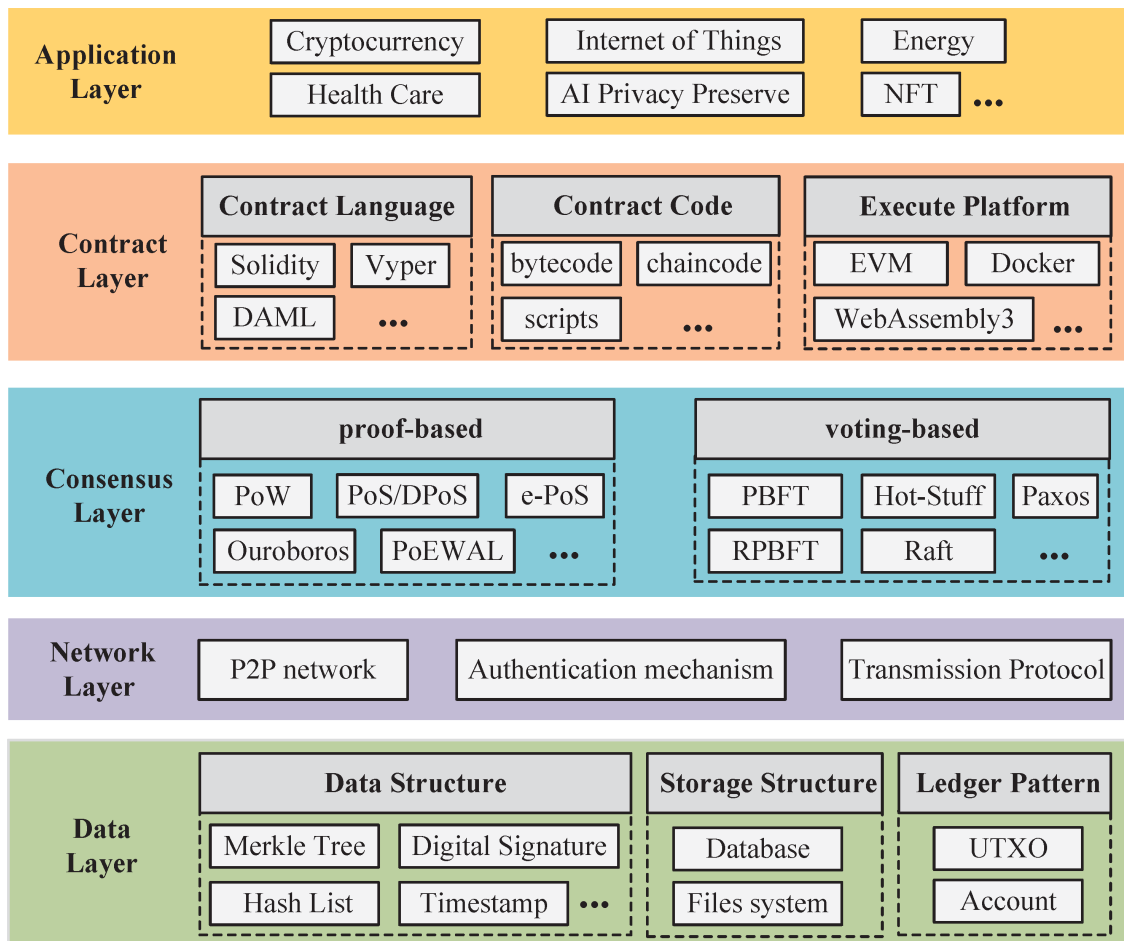
As shown in Picture 2, when a user makes a transaction with another user, they begin the process of verifying the validity of the transaction using cryptographic methods. Once the transaction is accepted by the nodes on the network, the exchange is recorded on the blockchain and remains effectively immutable. As a result, a clear, accountable record of all transactions is available to approved parties on the network. Any attempt to hack the network or send an illegitimate transaction would require a simultaneous attack on all nodes.

The computing power to achieve this level of penetration is currently beyond the reach of even state actors.

---

² Hulak G. M. Information Protection Methodology. Aspects of Cybersecurity: Textbook / Kyiv: Publishing House of the National Security Service of Ukraine, 2020. 256 p.

Pic. 2 – Blockchain architecture

It is common to distinguish, but not limit, three types of blockchains: public, private and consortium. A private blockchain is a type of blockchain regulated by one participant in the system, authorized to record information in blocks. Access to information in such a blockchain can be general or have arbitrary restrictions. In a private blockchain, there is a practice of editing conditions, canceling a transaction or changing information, and so on. At the same time, if actions are detected that contradict the actions of the administrator, this can be easily and quickly eliminated. Saved transactions in a public type of blockchain, on the contrary, cannot be changed, are not deleted and are available for reading by all users. In this type of blockchain, each block goes through cryptographic verification using the "proof of work" protocol, for the assembly and integrity of which the network participant is responsible. For the

work done, network participants are given economic incentives for completing the work - rewards in the form of a commission from the transaction³.

All this helps ensure the integrity of information in the public blockchain. An example of such a blockchain network is Bitcoin. The approval process in consortium blockchains or “partially decentralized” blockchains is provided only by agreed-upon peers. Information in this type of blockchain can be either publicly available or restricted to a specific group, depending on the choice of the participants in the concern. This type is suitable for those organizations that need a single platform for exchanging information or conducting transactions, since the limited number of trusted participants allows for the modernization of the system. A smart contract is a computer program that incorporates the terms and conditions of a contract into computer code that runs on a network. The purpose of smart contracts is to ensure the automatic transfer of securities based on mutually agreed contractual terms. The contract itself is executed on the basis of the “if/then” principle and significantly simplifies contract management, since human intervention is no longer required. At the moment, “smart contracts” are used in developed countries, where such digital securities are legally considered equal to regular contracts concluded by lawyers⁴.

Regarding how to implement decentralized trust, the blockchain can be divided into five layers from a technical perspective, which are the data warehouse, the network layer, the consensus layer, the contract layer and the application layer, as shown in Picture 2. The data layer defines the basic data structure of the block, the storage structure and the registry template as the theoretical basis and describes the theoretical model of decentralized trust. The theoretical model of decentralized blockchain trust on the network layer is implemented by using a distributed P2P network. At the consensus layer, the consensus algorithm organizes and coordinates the behavior of nodes in the decentralized system to ensure the continuous operation of the block. At the contract layer, smart contracts are introduced as an extension of the blockchain so

---

³ Lakhno V. A., Vasiliu E. V., Gladkikh V. M., Domrachev V. M., Sivkova N. M. Methods and means of information protection [Textbook] Kyiv: Publishing House "Komprint" O.V., 2021. 444 p.

⁴ Silin E.S., Kadubovsky O.A. Fundamentals of Cybersecurity: a textbook [electronic resource]. Dnipro, 2023. 200 p.

that the blockchain can process more complex transactions. At the application layer, the provision of the blockchain API simplifies the creation of Dapps by developers and offers decentralized solutions to solve problems from various industries⁵.

Blockchains have attracted public attention due to their ability to create decentralized trust and have triggered a wave of decentralization changes in various industries. Blockchain technology is booming, and new technologies, architectures, and applications are being tested in various sectors. Although there are still many challenges, blockchains are also booming. From Bitcoin to Dapps, the development of blockchain technology is no more than two decades old. The most famous blockchain application, Bitcoin, is limited to digital geeks and venture capitalists. Blockchain lacks a superstar application to become known to more people around the world, like Google is to search engines. Soon, with the emergence of superstar blockchain applications, blockchain technology will receive a new wave of research. Then the mechanism of decentralized trust will trigger deeper changes in society.

Thus, blockchain technology, due to its immutability, transparency and decentralization, ensures the reliability and information integrity of data, with the ability to verify (auditability). Such a secure environment for storing and transmitting information makes it an effective tool for protecting national security, the military industry, communications, financial and legal sectors of the economy from various cyber attacks. In conclusion, it should be noted that blockchain technology has already had a profound impact on various industries around the world. Since blockchain is a revolutionary technology that can contribute to the development of new methods of data protection in various industries, its further development and applicability is necessary and requires more research and funding.

---

⁵ Vyshnia V. B., Gavrish O. S., Ryzhkov E. V. Fundamentals of information security: textbook / Dnipro: Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, 2020. 128 p.

Andrushchak Igor Yevhenovych,

Ph.D., Professor,

Koshelyuk Viktor Andriyovych,

C.T.S., Associate Professor.

Lutsk National Technical University, Lutsk, Ukraine

TECHNICAL ASPECTS OF USING VPN TECHNOLOGY TO ENSURE SECURITY OF DATA AND INFORMATION TRANSMISSION

Abstract: The article provides a warm-up of the main features of security technology when using VPN connections. In the course of the work, a review and analysis of the features of the main VPN protocols were conducted. In addition, the advantages and disadvantages of individual protocols and the technology as a whole were identified.

Keywords: virtual private network (VPN), security, connections, protocols, remote access, public networks, information transfer, encryption.

In the conditions of an increasingly globalized economy, the majority of companies are beginning to look for geographic distribution, either connected with tax incentives, or simply with the possibility of expansion. In this case, employees need the freedom to carry out their activities without geographical restrictions and the security of transmitted data and information.

The concept of a virtual private network, better known as a VPN, emerged as a financial alternative to secure communication over public communication channels such as the Internet, and soon became a technology widely used as a security-oriented service that guarantees the integrity, confidentiality and authenticity of information. VPN was not the first technology for remote connection. A few years ago, the most common way to connect computers between several offices was to use a dedicated line. Dedicated lines, such as ISDN (Integrated Services Digital Network, 128 Kbit/s), are private network connections that a telecommunications company can lease to its

clients. Dedicated lines gave the company the opportunity to expand its private network beyond its immediate geographic area. These connections form a single wide area network (WAN) for the business. Although leased lines are reliable, leases are expensive, with costs increasing as the distance between offices increases.

Today, the Internet is more accessible than ever before, and Internet Service Providers (ISPs) continue to develop faster and more reliable services at lower costs than dedicated lines. To take advantage of this, most businesses have replaced dedicated lines with new technologies that use Internet connections without sacrificing performance or security. Enterprises began with the creation of intranets, which are private internal networks intended for use only by company employees. The Internet has allowed remote colleagues to work together with the help of technologies such as desktop sharing. By adding a VPN, businesses can expand their intranet resources, allowing employees to work from remote offices or homes.

The purpose of a VPN is to provide a safe and reliable connection between computer networks through an existing public network, usually the Internet.

A well-designed VPN provides the following benefits:

- extended connections in different geographical points without using a dedicated line;
- increased security of data exchange;
- flexibility for remote offices and employees when using the intranet through an existing Internet connection, as if they were directly connected to the network;
- saving time and money;
- increased productivity for geographically distributed resources¹.

At the same time, VPNs always require:

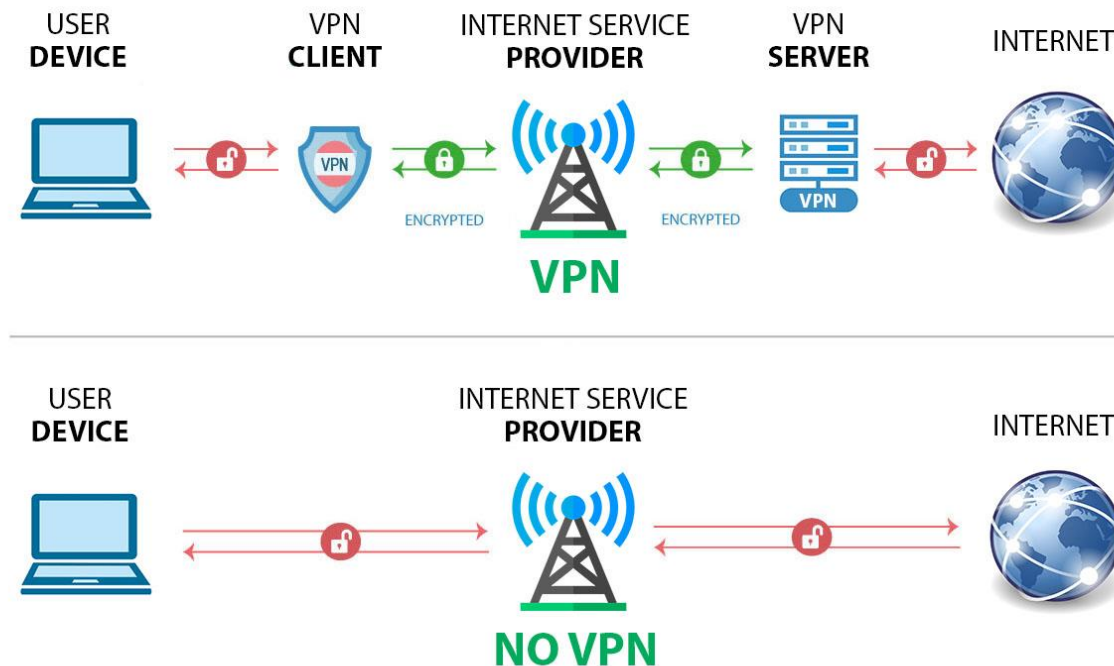
- security, in which the VPN must protect data while it is moving over a public network. If attackers try to capture data, they will not be able to read or use it;

---

¹ Andrushchak I., Androshchuk I. Features of research principles VPN works. Proceedings of the IX International Scientific and Practical Conference. Ostrava, Czech Republic. 2024. Pp. 242-247
URL: <https://isg-konf.com/formation-of-the-personality-of-a-specialist-as-a-subject-of-self-creation/> ISBN – 979-8-89504-797-2, DOI – 10.46299/ISG.2024.2.9

- reliability – the ability to connect to the VPN without any problems, and the VPN must provide the same quality of connection for each user, even when it handles the maximum number of simultaneous connections;

- scalability, in which VPN services must be able to expand (Pic. 1).

Pic. 1. – Steps for settings and selecting VPN works

A virtual private network is a secure tunnel between two or more computers on the Internet that allows them to access each other as if they were on a local network. In the past, VPNs were mainly used by companies to securely connect remote branches or connect roaming employees to the office network, but today they are also an important service for consumers, protecting them from attacks when they connect to public wireless networks. Open wireless networks pose a serious threat to users because attackers sitting on the same networks can use various methods to track web traffic and even hijack accounts on sites that do not use the HTTPS security protocol. In addition, some Wi-Fi network operators intentionally inject advertising into web traffic, which can lead to unwanted tracking.

In some parts of the world, governments track users who visit certain websites to determine their political affiliations and identify dissidents, practices that threaten freedom of speech and human rights. With a VPN connection, all traffic can be securely routed through a server located elsewhere in the world. This protects against local tracking and hacking attempts, and even hides your real Internet Protocol address from the websites and services you access.

There are different VPN technologies with varying degrees of encryption. For example, Point-to-Point Tunneling Protocol (PPTP) is fast, but much less secure than other protocols such as IPsec or OpenVPN, which uses SSL/TLS (Secure Sockets Layer/Transport Layer Security). In addition, when using a TLS-based VPN, the type of encryption algorithm and key length are also important.

Although OpenVPN supports a variety of cipher combinations, key exchange protocols, and hashing algorithms, the most common implementation offered by VPN service providers for OpenVPN connections is AES encryption with RSA key exchange and SHA signatures. Recommended settings are AES-256 encryption with an RSA key length of at least 2048 bits and the cryptographic hash function SHA-2 (SHA-256) instead of SHA-1.

It is worth noting that encryption can affect connection speeds. The choice of VPN technology and encryption methods should be made on a case-by-case basis, depending on the data being transferred. VPNs are also used to access online content that is not available in certain regions, although this depends on how well content owners enforce restrictions. VPN service providers typically run servers in many countries around the world and allow users to easily switch between them. For example, users can connect through a server in one country to access restricted content in their own country or in another country².

Users in countries like China or Turkey, where governments routinely block access to certain websites for political reasons, typically use VPNs to circumvent these restrictions. When deploying a VPN internationally, it's important to make sure that

---

² Andress J. Foundations of information security: a straightforward introduction. San Francisco : No Starch Press, 2019. 222 p.

you're not violating the laws and regulations of different countries, as VPN services may be restricted there.

Notably, China earlier this year issued VPN regulations that are vague but could be interpreted as making it illegal to use a VPN within the country. The regulations may target consumers trying to access banned websites, but they could also apply to businesses connecting to branches elsewhere. There have also been proposals in Russia to ban VPNs, but they have not yet gained traction. The point is to check the laws in any country where the VPN node will be hosted to make sure it is legal and if there are any regulations that could undermine privacy.

As cyberthreats become more diverse and intense, network administrators must balance the desire to completely block their organization's internal networks from access over the Internet with the need to ensure ubiquitous access to the internal network from a multitude of remote devices, employees, customers, and IoT devices. This balance can be achieved by using a virtual private network (VPN), which uses the Internet to provide secure access to a virtual network. The best way to protect sensitive data and applications is to restrict access to them over public networks, such as the Internet. Networks that connect infrastructure that stores sensitive data that is isolated from the Internet use IP addresses that are not accessible over the Internet to protect them. Security is enhanced by restricting access to these networks so that only certain traffic can access them from authorized external devices. These isolated and restricted networks are called "private networks."

A company may have a private network that connects its entire IT infrastructure and employee computers to a corporate intranet. This network allows access to all internal IT services, such as payroll and email, at the company's main office. As the company grows, the private network can be extended to additional branches.

To establish communication between offices, their private network often uses a dedicated data transport with leased telephone lines while keeping the network separate from the Internet. The telecommunications services used to create communication between locations are quite expensive, and more cost-effective alternatives are needed.

Thanks to advances in cryptography, computing, and the Internet, it has become possible to encrypt data traffic and tunnel it over the Internet to a server located on the private network. The secure tunnel creates a virtual connection that extends the private network over the public network. A VPN can use one of many technologies, such as IP protocol security (IPsec), transport layer security (SSL/TLS), data transport layer security (DTLS), to securely connect devices or networks across public networks to extend or form a private network³.

The same technology used to create a virtual connection between networks can also be used to connect user devices to a private network. A common use case for a VPN is to provide remote employees with secure access to their company's IT services over the Internet. Employees use VPN clients installed on corporate laptops or mobile devices to connect to a VPN server that is on the company's private network. The use case for remote access is not limited to employee access. Any device connected to the Internet can use a VPN to be part of a private network. Devices can range from ordinary computing devices such as laptops to specialized industrial sensors or consumer electronics such as smart TVs.

As more devices and services connect to the global network, the threat of cyberattacks increases. Access to the necessary VPN devices can help mitigate potential threats. A properly implemented VPN allows only trusted devices to access the private network and implements strict access controls to ensure least-privileged access. These measures reduce the number of attacks available to hackers to compromise network security.

VPN solutions also provide mutual authentication, in which both the VPN server and the connecting device authenticate each other. If successful, the user accessing the network is authenticated using a username/password and, optionally, another form of authentication, which could be a security token, such as a mobile phone or smart card. Once the device and user are authenticated, the VPN server can enforce access rules so

---

³ Stewart J.M., Kinsey D. Network security, firewalls, and VPNs. Burlington : Jones & Bartlett Learning, 2021. 482 p.

that the user only has access to a subset of the systems/services to which they are authorized⁴.

Another security benefit of using a VPN is data encryption, which protects against eavesdropping and data loss. Today, SaaS services are gaining popularity. They can provide distributed use of resources. But not all SaaS applications offer a sufficiently high level of security. SaaS applications typically rely only on username and password authentication. If security recommendations for password protection and account lockout are not followed, brute force attacks and exploits on weak password recovery mechanisms can be used to gain unauthorized access. Therefore, it is wise to allow enforced corporate security policies by using a VPN to connect to the corporate network and then to access SaaS applications over the corporate network. HTTPS also cannot be considered an alternative to VPN. HTTPS cannot be used continuously during a web browsing session. It is usually used only on certain sites and only for certain transactions in which sensitive information is transmitted, such as username/password or credit card information. HTTPS does a good job of protecting sensitive information during use, but to ensure the privacy of your entire web browsing session and to protect all traffic when connecting to untrusted networks, it is best to use a VPN. HTTPS uses TCP and provides security for web applications.

Therefore, it is not able to secure traffic from all non-web applications that may be used on the device, such as email or VoIP and streaming applications that do not rely on TCP, such as Skype or Spotify. With a VPN, all traffic from the device, regardless of the application generating the traffic, can be protected.

As a secure transport protocol for a specific application, HTTPS does not act as a virtual private network and therefore cannot provide all the benefits of a VPN, such as access to shared file folders, network printers, and other network resources of a larger private network.

The main purpose of a VPN is to provide secure access to a private network without being directly connected to the physical private network. In this way, a VPN

---

⁴ Silin E.S., Kadubovsky O.A. Fundamentals of Cybersecurity: a textbook [electronic resource]. Dnipro, 2023. 200 p.

extends all the services that would be available on the private network if the devices were directly connected to the private network.

With PFS, each VPN session uses a different combination of encryption keys, so even if attackers steal one key, they won't be able to decrypt any other VPN sessions.

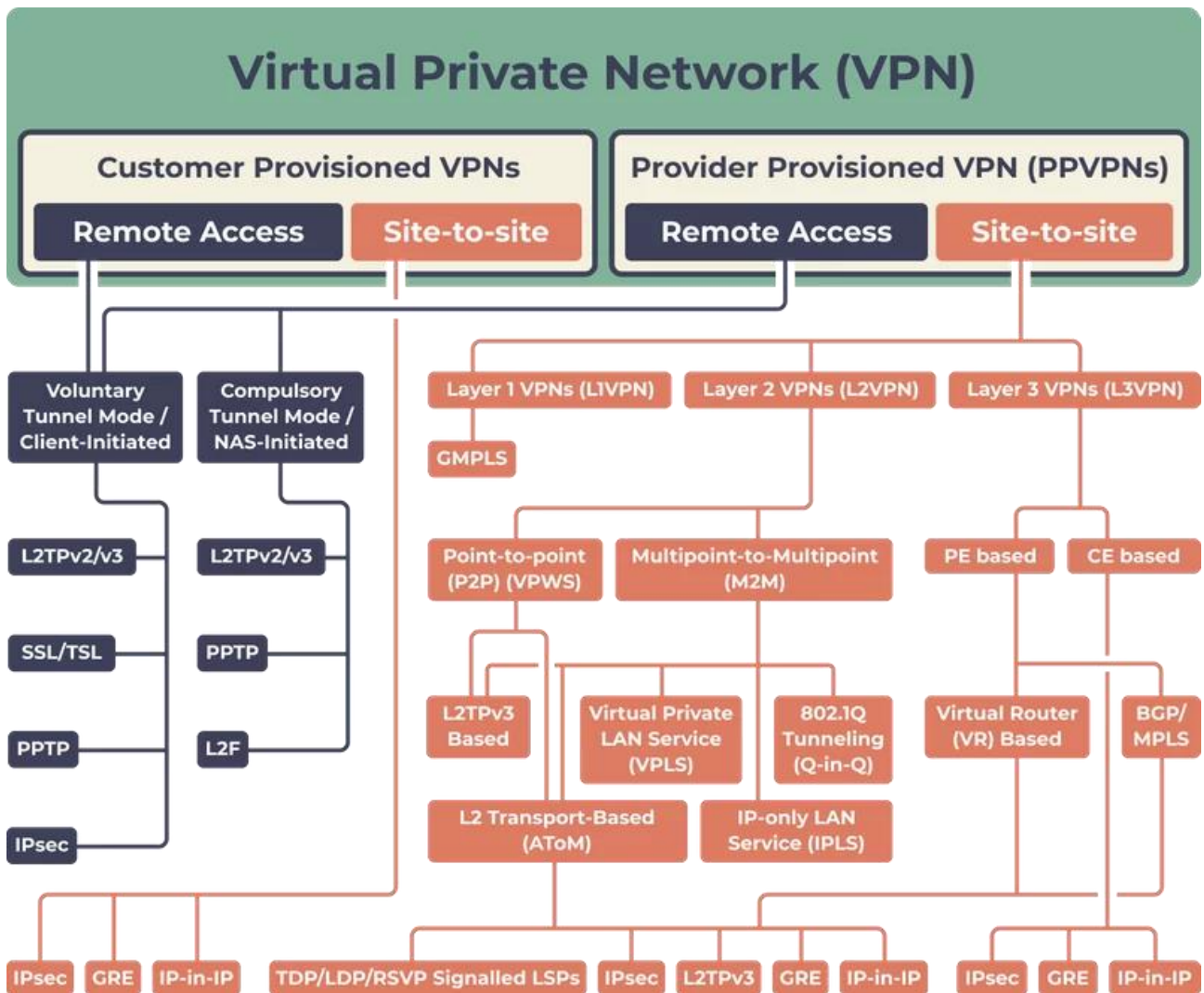
There are four main types of VPNs:

- VPN Firewall is equipped with both firewall and VPN capabilities. This type uses protection provided by firewalls to restrict access to the internal network and provides address translation, user authentication, alarms, and logging;

- hardware VPN provides high bandwidth of the network, as well as improves performance and reliability, but is expensive;

- software VPN provides flexibility in terms of traffic management. This is best when endpoints are not controlled by one party and when using different firewalls and routers;

- Secure Socket Layer (SSL) VPN allows users to connect to VPN devices using a web browser. SSL is used to encrypt the traffic between the web browser and the VPN device (Pic. 2).

Pic. 2 – Types of VPN

VPN tunneling protocols offer different features and levels of security, and each has its own advantages and disadvantages. There are five main VPN tunneling protocols: Secure Sockets Tunneling Protocol (SSTP), Point-to-Point Tunneling Protocol (PPTP), Layer 2 Tunneling Protocol (L2TP), OpenVPN, and Internet Key Exchange Version 2 (IKEv2).

- SSTP uses the HTTPS protocol to transport traffic through firewalls and web proxies that may block other protocols. SSTP provides a mechanism for carrying Point-to-Point Protocol (PPP) traffic over an SSL channel.

- PPTP allows you to encrypt multiprotocol traffic and then wrap it in a header to be sent over an Internet Protocol (IP) network. PPTP can be used for remote access and point-to-point VPN connections.

- L2TP allows you to encrypt multiprotocol traffic and then use any medium that supports PPP data delivery, such as IP or asynchronous transfer mode.

- L2TP is a combination of PPTP and Layer 2 Forwarding (L2F). L2TP represents the best features of PPTP and L2F. Unlike PPTP, L2TP relies on IP Security (IPsec) in the transport mode for encryption services. The combination of L2TP and IPsec is known as L2TP/IPsec. Both L2TP and IPsec must be supported by both the VPN client and the VPN server. L2TP/IPsec is the ideal forward secrecy.

- OpenVPN is an open source software program that implements VPN techniques to create secure point-to-point or site-to-site connections in routed or bridged configurations and remote access facilities;

  - IKEv2 is an IPsec-based protocol;

  - IKEv2 is the next-generation standard for secure key exchange between peer-to-peer VPN devices;

  - IKEv2 is particularly useful in automatically resuming VPN connections when users temporarily lose their Internet connections⁵.

Which VPN protocol is best depends on the enterprise and the user. For those looking for the most secure, OpenVPN may be a good option. For those looking for support for multiple devices, PPTP may be a good solution. VPN provides a means of accessing a secure corporate network over insecure public networks. While VPN is an improved technology compared to transmitting unencrypted data over public networks, potential security flaws should be considered by users planning to deploy VPN or already using this technology. Using VPN significantly increases the security of communication channels between distributed nodes.

---

⁵ Vyshnia V. B., Gavrish O. S., Ryzhkov E. V. Fundamentals of information security: textbook / Dnipro: Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, 2020. 128 p.

Тиханський Михайло Петрович

кандидат технічних наук, доцент

доцент кафедри АКНТ

Криворізький національний університет

Маринич Андрій Іванович

студент гр.АКІТР-23,

Криворізький національний університет

ЗАСТОСУВАННЯ ПАКЕТУ MICROCAP ДЛЯ МОДЕЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНИХ ПРИСТРОЇВ НА ПРИКЛАДІ ОДНОНАПІВПЕРІОДНОГО ВИПРЯМЛЯЧА

Анотація: У статті розглянуто процес моделювання електротехнічних пристроїв із використанням програмного пакета MicroCap. Як приклад досліджено роботу однонапівперіодного випрямляча. Описано основні етапи створення схеми, налаштування параметрів елементів та проведення аналізу результатів моделювання. Продемонстровано переваги використання MicroCap для візуалізації процесів у колах змінного струму, зокрема можливість дослідження форм сигналів напруги та струму. Зроблено висновки щодо ефективності застосування програмного моделювання в навчальному процесі та проектуванні електронних схем.

Ключові слова: наліз сигналів, електротехнічні пристрої, моделювання, однонапівперіодний випрямляч, симуляція, MicroCap

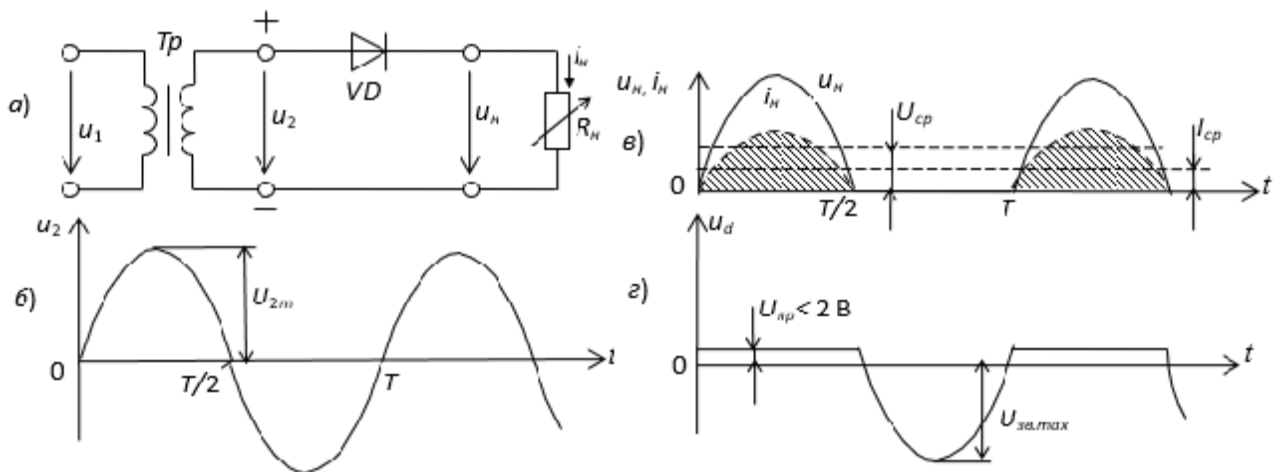
У сучасному навчальному процесі з дисциплін *електроніка* та *електротехніка* широке застосування знаходять програмні засоби моделювання, що дозволяють студентам візуалізувати принципи роботи електронних схем, проводити експерименти та аналіз результатів без використання дорогого лабораторного обладнання. Серед найбільш популярних програмних пакетів для

таких цілей можна виокремити NI Multisim, Matlab/Simulink, Proteus¹, які мають розвинений функціонал і активно використовуються в навчальних та наукових закладах. Проте їхнє використання часто обмежується ліцензійною політикою, високою вартістю або обмеженим доступом до повного функціоналу.

У цьому контексті особливої уваги заслуговує пакет MicroCap, який після переходу до відкритої ліцензії став доступним для вільного використання. Це робить його привабливим варіантом для закладів вищої освіти, де важливим є забезпечення всіх студентів безкоштовними, але функціональними інструментами для виконання лабораторних робіт. MicroCap має інтуїтивно зрозумілий інтерфейс, широкі можливості аналізу та симуляції, що дозволяє ефективно моделювати як прості, так і складні електронні схеми.

Розглянемо можливості пакета MicroCap² на прикладі моделювання роботи однонапівперіодного випрямляча, що є базовим елементом у вивченні електронних схем змінного струму.

Однофазна однонапівперіодна схема випрямлення (мал. 1,а) з активним навантаженням є найпростішою з відомих схем випрямлення.

Малюнок 1 – Однонапівперіодна схема випрямлення (а), часова діаграма вторинної обмотки трансформатору (б), часові діаграми напруги і струму на навантаженні (в), часова діаграма напруги на вентилі (г)

¹ Моделювання в електроніці: Навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2019. 164 с.

² Foltányi B. Microcap Simulation to Develop a Phase-Controlled Power-Factor Corrector // Periodica Polytechnica Electrical Engineering and Computer Science. 2019. Vol. 63, No. 3. P. 219–225.

Вона складається з силового трансформатора Tr , одного вентиля (діода) VD і навантаження R_n . Тимчасові діаграми напруги u_2 вторинної обмотки трансформатора, напруги на навантаженні $u_{нi}$ на вентилі u_d представлені на мал. 1, б, в і г.

Струм в навантаженні R_n протікає тільки в один напівперіод синусоїдальної напруги, звідси назва випрямляча - однонапівперіодний. Середня випрямлена напруга і струм за період:

$$U_{cp} = \frac{U_{2m}}{\pi} \approx 0,318 \cdot U_{2m}; I_{cp} = \frac{I_{2m}}{\pi} \approx 0,318 \cdot I_{2m} \quad (1)$$

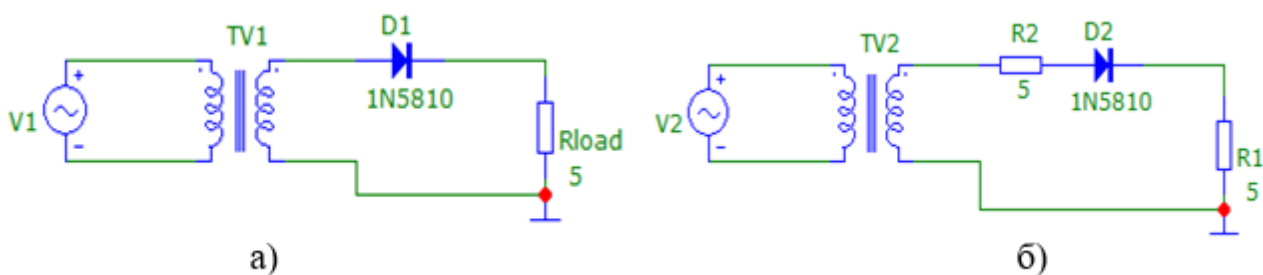
Амплітуда $U_{m.or}$ основної гармонік и випрямленої напруги, визначена з розкладання в ряд Фур'є:

$$U_{m.or} = \frac{U_{2m}}{2} \quad (2)$$

Тоді коефіцієнт пульсації:

$$q_n = \frac{U_{m.or}}{U_{cp}} \approx \frac{\pi}{2} \approx 1,57 \quad (3)$$

Дослідимо дану схему за допомогою пакету MicroCap. На мал. 2, наведено схему дослідження однонапівперіодної схеми

Малюнок 2 – Схема дослідження однонапівперіодної схеми (а) та модифікован схема для побудови характеристики навантаження (б)

Необхідні елементи та їх налаштування робляться наступним чином:

– Трансформатор: *Analog Primitives / Passive Components / Transformers / Transformer* (назва елемента – K1(TV1) (PART), параметри індуктивності обмоток та коеф. зв'язку – 100мГн, 10мГн, 1 (VALUE) все інше залишити без змін).

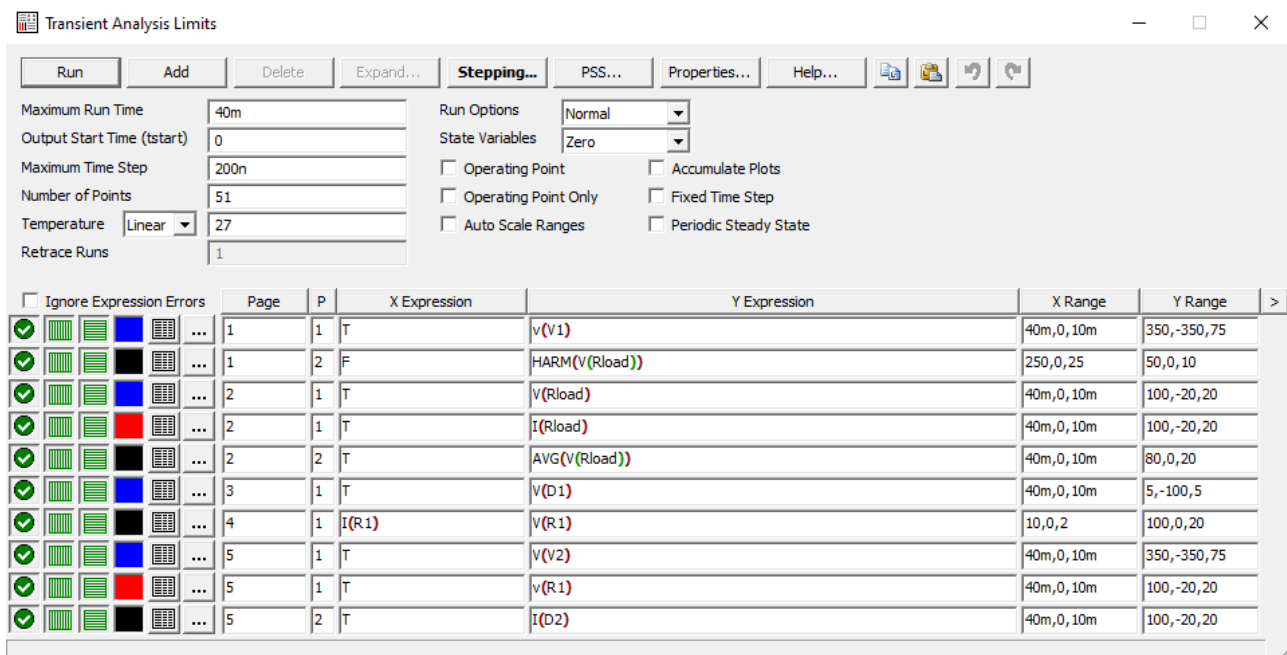

– Діод: *Analog Primitives/Passive Componentd/Diod* (назва елемента – D1(VD) (PART), модель – IN5810 (MODEL) все інше можна залишити без змін. BV- зворотна напруга пробою)

– Джерело живлення: *Analog Primitives/Waveform Source/Sine Source* (назва елемента – V1 (PART) та номінал напруги - 300В (A) і частоту – 50Гц (F) все інше можна залишити без змін)

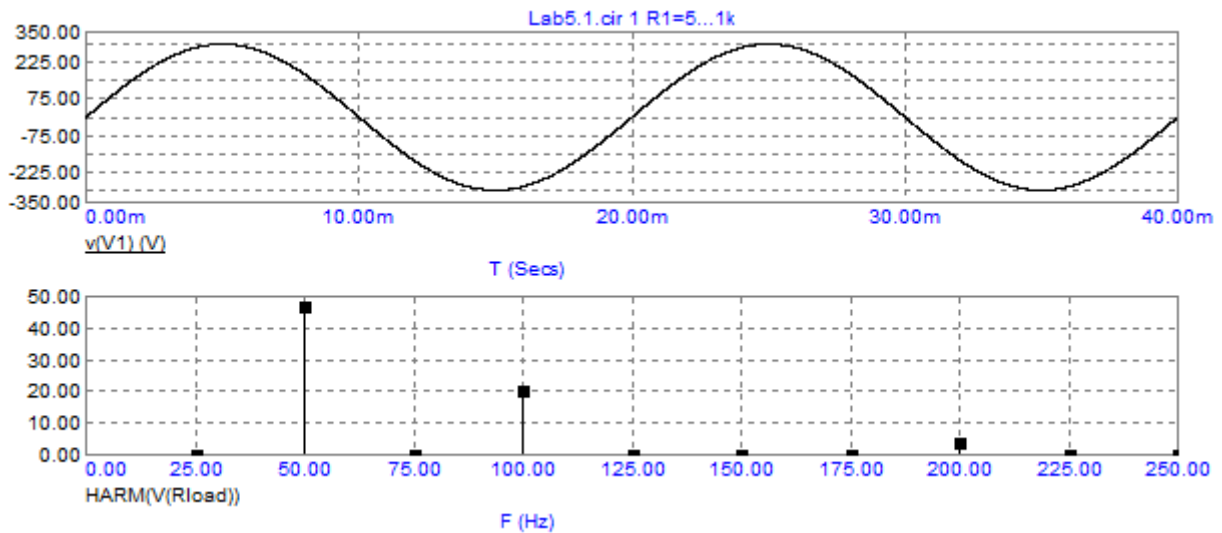
– Резистор: *Analog Primitives/Passive Components/Resistor* (назва елемента – R1 (PART) та номінал опору - 50м (RESISTANCE) все інше можна залишити без змін).

З початку в налаштуваннях *Transient Analysis* (мал. 3) краще активувати *Auto Scale Ranges*, а потім підлаштувати розмірність вісей згідно отриманих значень.

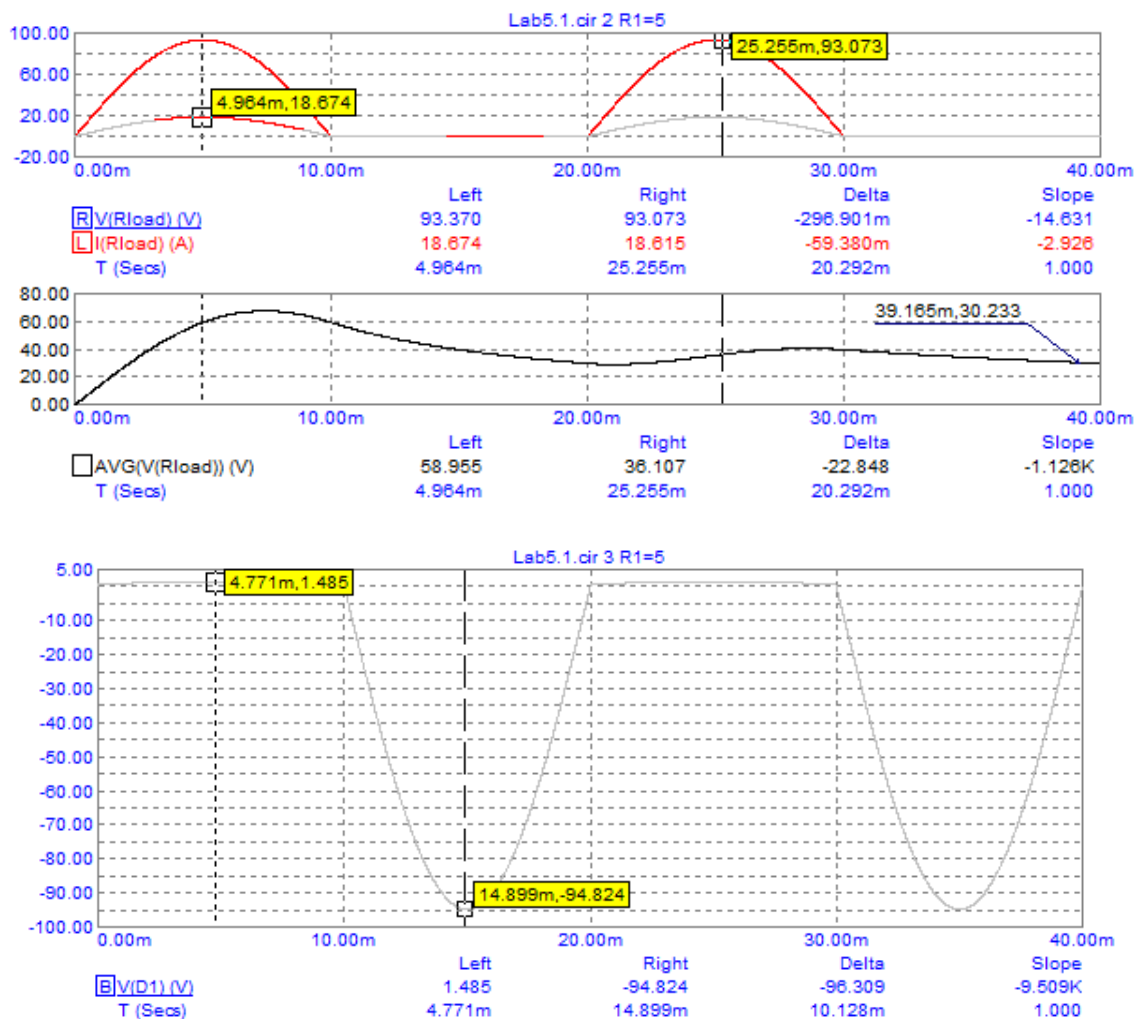
Малюнок 3 – Вікно налаштувань *Transient Analysis*

На мал. 4 наведено графічні залежності зміни напруги вторинної обмотки трансформатору та частотні гармоніки випрямленої напруги.

Малюнок 4 – Графічні залежності напруги вторинної обмотки та ряд гармонік

На мал. 5 наведено залежності напруги та струму на навантаженні, середньої випрямленої напруги та зворотна напруга на вентилях.

Малюнок 5 – Отримані графічні залежності з розрахунковими значеннями

Середня випрямлена напруга і струм за період згідно (1) :

$$U_{cp} = \frac{U_{2m}}{\pi} \approx \frac{93,073}{3,14} = 29,64 \text{ В} \quad I_{cp} = \frac{I_{2m}}{\pi} \approx \frac{18,674}{3,14} = 5,94 \text{ А}$$

Амплітуда $U_{m.or}$ основної гармоніки випрямленої напруги згідно (2):

$$U_{m.or} = \frac{U_{2m}}{2} \approx \frac{93,073}{2} = 46,53 \text{ В}$$

Тоді коефіцієнт пульсації:

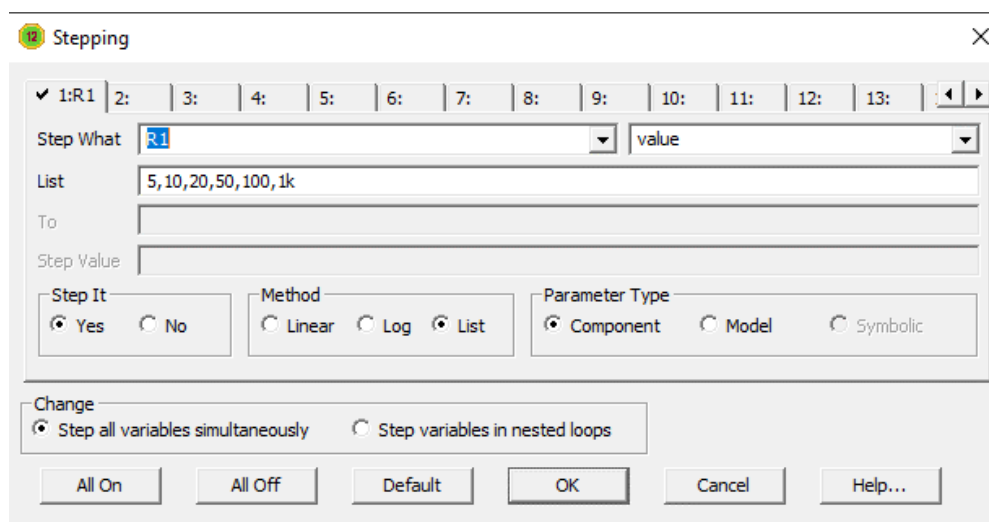
$$q_n = \frac{U_{m.or}}{U_{cp}} \approx \frac{46,53}{29,64} = 1,57$$

З графіку (мал.4) видно, що частота основної гармоніки дорівнює 50Гц.

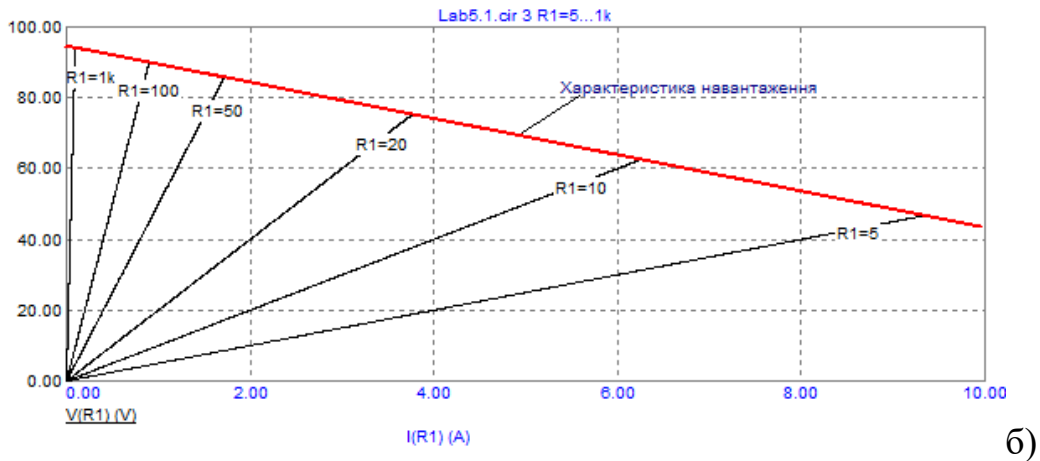
Пряма напруга діода повинна бути менше 2 В (в нас вона 1,485 В), а зворотна напруга повинна практично дорівнювати U_{2m} ($U_{2m}=93.073$ В, а $U_{зв.мах}=94,82$ В).

Як бачимо розраховане значення середньої випрямленої напруги практично співпадає з вимірним ($29,64\text{В} \approx 30,23\text{В}$), що підтверджує розрахунки. Теж саме стосується коефіцієнту пульсації.

Для побудови характеристики навантаження при зміні опору навантаження від 5Ом до 1кОм, до схеми (мал. 2,а) необхідно додати резистор (див. мал.2,б) та провести налаштування у вкладці Stepping (мал.6,а).

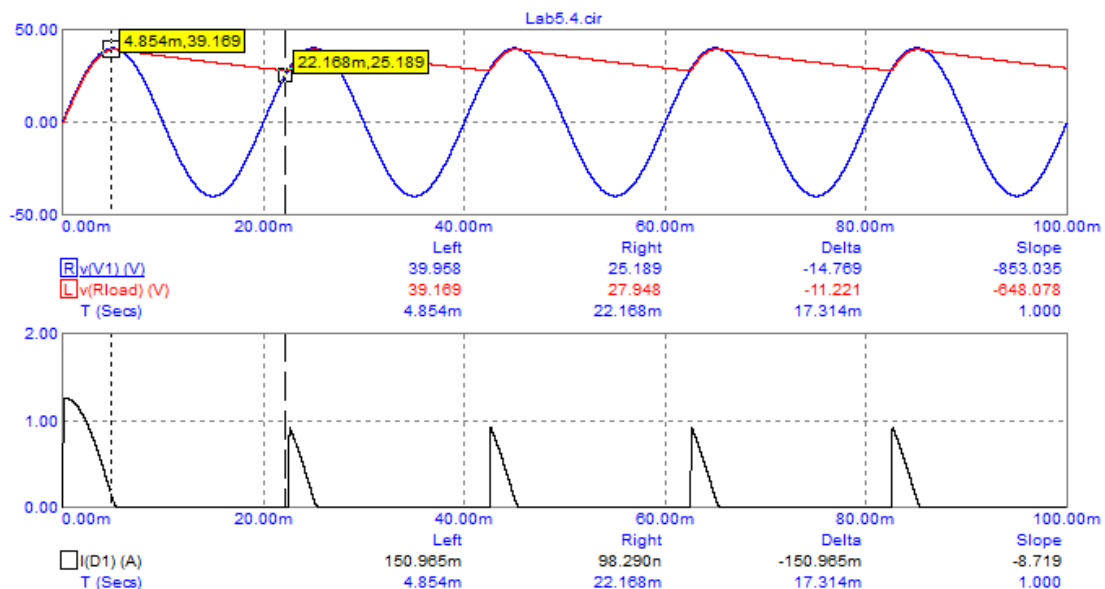
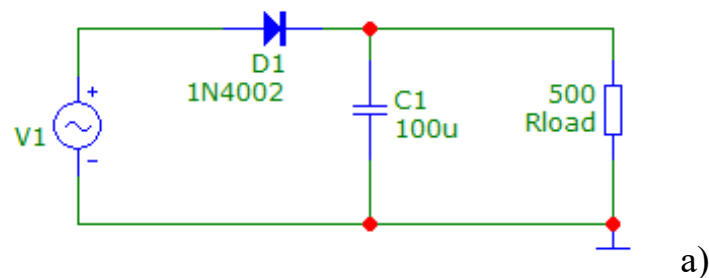

a)

Малюнок 6 – Вікно налаштування та характеристика навантаження

Вплив згладжуючого фільтра на форму випрямленої напруги можна оцінити за допомогою наступної спрощеної схеми (мал. 7,а), отримані характеристики зміни випрямленої напруги до фільтра та на навантаженні, струму на вентилі наведені на мал. 7, б.

Малюнок 7 – Схема дослідження С-фільтра (а) та отримані залежності (б)

Щоб дізнатись як впливає ємність конденсатору на величину випрямлення зробимо наступне: у вкладці Stepping задамо зміну ємності C1 (мал.8,а) і отримаємо наступні залежності (мал.8,б). з залежностей видно, що збільшення ємності призводить до більш сильного випрямлення та придушення пульсацій.

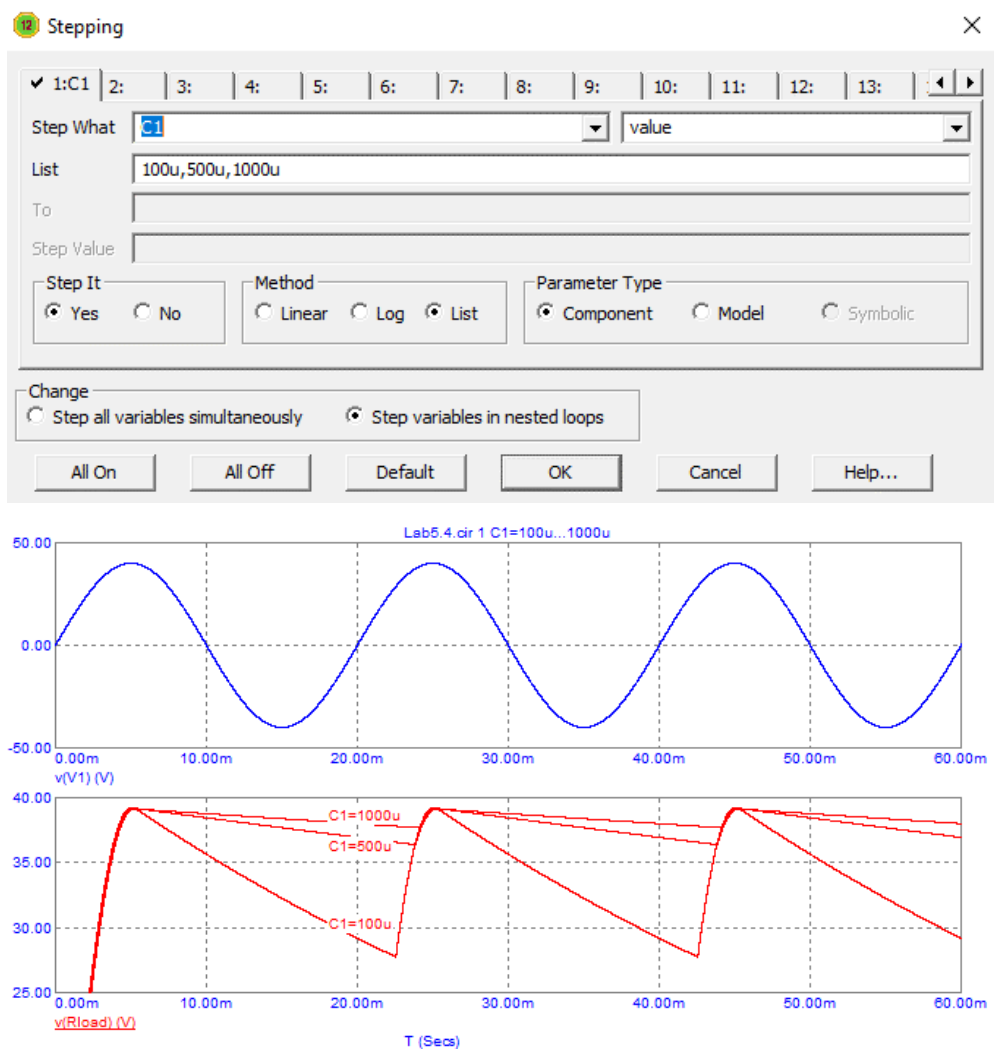

Рисунок 8 – Вікно налаштувань та графічні залежності впливу ємності згладжуючого фільтру

У ході дослідження було продемонстровано ефективність використання програмного пакета MicroCap для моделювання електротехнічних пристроїв на прикладі однонапівперіодного випрямляча. Проведені симуляції підтвердили правильність теоретичних розрахунків: розраховане значення середньої випрямленої напруги практично збігається з отриманим у результаті

моделювання, що свідчить про високу точність програмного аналізу. З отриманих залежностей також видно, що збільшення ємності конденсатора сприяє більш якісному згладжуванню пульсацій напруги, покращуючи характеристики випрямленої напруги. Таким чином, MicroCap можна успішно використовувати в навчальному процесі як доступний і потужний інструмент для вивчення основ електроніки та електротехніки, особливо для виконання лабораторних робіт у закладах вищої освіти.

Фоменко Андрій Вікторович

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри програмної інженерії

Національний університет «Львівська політехніка»

ВІРТУАЛЬНИЙ ІНТЕГРОВАННИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР УНІВЕРСИТЕТУ: ВИЗНАЧЕННЯ, СТРУКТУРА, РЕАЛІЗАЦІЯ

Анотація: У статті визначено поняття віртуального інтегрованого освітнього простору університету та проаналізовано інтегрований освітній простір Національного університету «Львівська політехніка». Особливу увагу приділено розгляду підходів до створення, керування та адміністрування апаратно-програмної частини віртуальних навчальних середовищ (ВНС) як ключового елемента ВІОП. Розглянуто структуру, складові, взаємодію і зв'язки між окремими інформаційними системами і сервісами, що складають ВІОП, з акцентом на елементах ВНС та їхньому призначенні для забезпечення ефективного навчального процесу. Проаналізовано засоби реалізації віртуального освітнього простору з точки зору технічної інфраструктури.

Ключові слова: віртуальне навчальне середовище, віртуальний інформаційний простір, інформаційна система, сервіси, віртуальний інформаційно-освітній простір, LMS.

Актуальність. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується безпрецедентними темпами технологічних змін, домінуванням інформаційних потоків та зростанням вимог до оперативності обробки значних масивів даних. В контексті глобалізації та розширення освітнього простору за рахунок мережі Інтернет, застосування інформаційних систем різного призначення для організації функціонування університету, організації і реалізації навчального процесу стає не просто актуальним, а необхідним в контексті підготовки

сучасного конкурентоспроможного фахівця будь-якого напрямку. Це обумовлює нагальну потребу в дослідженні та практичному впровадженні прогресивних підходів в організації форм і засобів навчання, серед яких ключову роль відіграють віртуальні навчальні середовища (ВНС), їхня інтеграція як з внутрішніми системами і сервісами віртуального інформаційного простору університету, так і взаємодія з зовнішніми системами і сервісами, які також значно впливають на навчальний процес

Постановка завдання: з метою чіткого визначення структури та місця ВНС в інформаційному просторі університету, уточнимо ключові поняття.

Під **віртуальним інформаційним простором університету** розумітимемо сукупність інформаційних систем, що забезпечують адміністративну, господарську, наукову, просвітницьку та освітню діяльність університету. До складу віртуального інформаційного простору належать:

- **Внутрішні системи.** Забезпечують операційну діяльність університету: бухгалтерський облік, фінансові системи, системи управління університетом, як підприємством, тощо, з розмежованим доступом для відповідних категорій працівників.
- **Системи науково-освітньої діяльності.** Забезпечують підтримку викладачів, проводять моніторинг і керують науковими досягненнями та результатами навчання, системи організації навчального процесу, розклад, організація і керування навчанням, контроль за виконанням годин і навчальних планів, електронна енциклопедія, бібліотека, електронний документообіг, розклад, електронні відомості, тощо.
- **Системи забезпечення навчального процесу.** Віртуальне навчальне середовище, яке є основним компонентом організації навчального процесу.
- **Зовнішні ІС та сервіси.** Доповнюють функціонування ВНС, як віртуального засобу навчання (сервіси Google, Meta, Microsoft).

Віртуальний інтегрований освітній простір (ВІОП) навчального закладу визначається як комплексна, динамічна та інтерактивна цифрова екосистема, що об'єднує всіх учасників освітнього процесу та пов'язані з його організацією компоненти (студентів, викладачів, адміністрацію, батьків, інформаційні системи, сервіси, системи навчання, сховища знань тощо). ВІОП забезпечує незалежний від місця та часу доступ до освітніх ресурсів, інструментів комунікації, управління навчальною діяльністю та підтримки навчального середовища.

Основна мета ВІОП полягає у створенні цілісного та зручного онлайн-середовища, спрямованого на підвищення ефективності навчання, покращення комунікації та оптимізацію адміністративних процесів у навчальному закладі.

Метою дослідження є розробка віртуального навчального середовища (ВНС) університету як складової інтегрального віртуального освітнього простору (ВІОП), що забезпечує якісну підготовку фахівців для сучасного ринку праці.

Для досягнення поставленої мети було проаналізовано поняття, структуру, зміст та засоби реалізації віртуальних освітніх середовищ. На основі проведеного аналізу визначено, що інформаційна система ВНС університету мусить бути інтегрованою з:

- внутрішніми інформаційними системами університету, які задіяні в організації, моніторингу, супроводу навчального процесу (кабінети користувача і викладача, системи контролю якості, інформаційна система бібліотеки, система розкладу, інформаційна система університету, електроні відомості, система врахування відпрацьованих годин, HelpDesk система для реалізації ITIL процесів в засобах організації, супроводу і реалізації процесу навчання);
- зовнішніми сервісами, які супроводжують процес навчання (відеохостинги, системи проведення конференцій, зовнішні дискові сховища, платформи для збереження портфоліо, віртуальні навчальні

лабораторії, навчальні полігони, тренажери, системи перевірки на антиплагіат, моделі штучного інтелекту, системи синтезаторів мови для людей з вадами зору, тощо)

Аналіз публікацій українських та закордонних авторів. Наведемо короткий аналіз публікацій українських та закордонних авторів з питань інформаційних систем керування внутрішніми процесами університету, інформаційних систем, які забезпечують навчальний процес, віртуальним освітнім просторам університетів, віртуальним навчальним середовищам про віртуальне навчальне середовище (ВНС) як частину віртуального інтегрованого освітнього простору (ВІОП):

Питанням інформаційних систем керування внутрішніми процесами університету присвячено чимало робіт як вітчизняних, так і закордонних авторів. Дослідження українських авторів частіше стосуються автоматизації адміністративних та господарських функцій. Статті розглядають впровадження інформаційних систем для управління документообігом, фінансами, кадрами та іншими внутрішніми процесами. В роботі авторів Краснокутського О.В. і Назаренко О.В. розглядаються загальні поняття організації навчального процесу, в тому числі і інтеграції систем навчання з внутрішніми системами університету¹. Семенов С.Г. і Ткаченко В.М. зробили в роботі фокус на управлінні документообігом як важливій внутрішній функції². Бабій О.В., Дячук Д.В. розглянули конкретно фінансові та господарські аспекти³.

Закордонні дослідження охоплюють ширший спектр питань, включаючи стратегічне планування інформаційних систем, управління даними, безпеку

---

¹ Краснокутський О.В., Назаренко О.В. "Інформаційна система управління навчальним процесом вищого навчального закладу." Вісник Національного технічного університету "ХПІ". Серія: Інформатика та моделювання, № 19, 2012, с. 108-113.

² Семенов С.Г., Ткаченко В.М. "Модель інформаційної системи управління документообігом університету." Інформаційні технології та комп'ютерна інженерія, № 3(32), 2014, с. 71-76.

³ Бабій О.В., Дячук Д.В. "Аналіз інформаційних систем управління фінансово-господарською діяльністю вищих навчальних закладів." Економіка і суспільство, № 6, 2016, с. 112-117.

інформації та інтеграцію різних систем. В роботах розглядаються конкретні приклади впровадження та оцінка ефективності різних систем управління^{4/5}.

Ще одним напрямом за яким проводилися дослідження автоматизації бізнес-процесів університетів є інформаційні системи, які забезпечують навчальний процес його організацію, супровід, керування . Дослідження українських авторів^{6/7} зосереджуються на використанні систем управління навчанням (LMS), таких як Moodle, для підтримки дистанційного та змішаного навчання. Розглядаються питання створення навчальних курсів, оцінювання студентів та організації онлайн-комунікації.

Закордонні дослідження також приділяють значну увагу LMS, але часто розглядають і ширший спектр інструментів, включаючи системи для відеоконференцій, спільної роботи над документами та створення інтерактивного контенту^{8/9}. Активно досліджуються питання адаптивного навчання та персоналізації освітнього процесу.

Віртуальні освітні простори університетів та віртуальні навчальні середовища досліджені в роботах українських науковців^{10/11}, також в роботах автори часто розглядають практичні аспекти створення та використання ВНС в українських університетах, включаючи виклики та перспективи дистанційного навчання, особливо в умовах воєнного стану. Акцент робиться на забезпеченні

---

⁴ Al-Mobaideen, W., & Risk, M. (2011). "The impact of enterprise resource planning (ERP) systems on organizational performance: A case study of Jordanian universities." *International Journal of Business and Management*, 6(9), 167-177.

⁵ Umble, E. J., Haft, R. R., & Umble, M. M. (2003). "Enterprise resource planning: Implementation procedures and critical success factors." *European Journal of Operational Research*, 146(2), 241-257.

⁶ Спірін О.М., Пікалов В.В., Кремінський І.Б. "Хмарні технології в освіті: аналіз використання систем управління навчанням." *Інформаційні технології в освіті*, № 2(27), 2016, с. 5-13.

⁷ Морзе Н.В., Баркова О.В. "Використання сервісів Веб 2.0 у навчальному процесі вищого навчального закладу." *Інформаційні технології в освіті*, № 1(10), 2012, с. 7-14.

⁸ Wiley, D., & Hilton III, J. (2018). "Defining OER-enabled pedagogy." *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 19(4).

⁹ Ally, M. (2019). "Competency-based education in the digital age." *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 20(2), 90-115.

¹⁰ Биков В.Ю., Спірін О.М. "Віртуальне навчальне середовище: визначення, структура, функції." *Інформаційні технології і засоби навчання*, № 1(1), 2005.

¹¹ Жалдак М.І., Рамський Ю.С. "Комп'ютерно-орієнтоване навчальне середовище як педагогічна система." *Комп'ютер у школі та сім'ї*, № 3, 2000, с. 3-7.

доступу до освіти для студентів, які перебувають у небезпечних умовах або за кордоном.

Закордонні дослідження часто мають більш теоретичний характер, розглядаючи моделі ВНС, принципи їхнього проектування та вплив на якість навчання. Значна увага приділяється інтеграції різних технологій в єдиний освітній простір та створенню інтерактивних та захоплюючих навчальних середовищ^{12/13}.

Віртуальні інтегровані освітні простори (ВІОП), саме в питаннях інтеграції розглянуто значно менше. Існують праці, що розглядають інтеграцію інформаційних систем в університетах загалом або створення комплексних електронних екосистем. Концепція ВІОП тільки починає активно досліджуватися в Україні. Публікації часто розглядають загальні принципи створення та переваги інтегрованих освітніх просторів¹⁴.

Закордонні дослідження більш активно розробляють моделі ВІОП, розглядаючи питання інтеграції різних систем та інструментів, забезпечення сумісності та стандартизації. Акцент робиться на створенні зручного та ефективного середовища для всіх учасників освітнього процесу.

На основі аналізу дослідженої літератури можна визначити основні складові та характеристики ВІОП:

Основними складовими та характеристиками ВІОП Львівської політехніки є:

- Інформаційні системи і сервіси для організації і підтримки навчального процесу:
  - Кабінет працівника – персоналізована інформація стосовно навчального процесу для викладача (розклад, іспити, оголошення),

---

¹² Dalgarno, B., & Lee, M. J. W. (2010). "What are the learning affordances of 3-D virtual learning environments?" *British Journal of Educational Technology*, 41(1), 10-32.

¹³ Косіюк М. М. Автоматизована інформаційна система управління закладом вищої освіти "Електронний університет" / М. М. Косіюк, К. Е. Більовський, В. М. Лисак // *Інформаційні технології і засоби навчання*. - 2023. - Т. 93, № 1. - С. 96-116. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2023_93_1_9.

¹⁴ Schroeder, C., Minocha, S., & Schneider, D. (2010). "The strengths, weaknesses, opportunities and threats of using social software in higher and further education teaching and learning." *Journal of Computer Assisted Learning*, 26(3), 159-174.

- Кабінет студента - – персоналізована інформація стосовно навчального процесу для студента,
  - Електронна енциклопедія – інформація про інститути, кафедри, науку, тощо
  - Медіабанк – відео файли і інші файли, які використовуються в навчанні
  - ІС Моніторинг показників якості діяльності університету,
  - Система е-документообігу,
  - ІС Керування підрозділом,
  - ІС Облік відпрацьованих годин.
  - Інформаційні системи для проведення та супроводу навчального процесу у Національному університеті «Львівська політехніка»:
    - ІС Віртуальне навчальне середовище (ВНС) на базі LMS Moodle,
    - ІС Абітурієнт,
    - ІС Деканат,
    - ІС Опис спеціальностей та дисциплін,
    - ІС Навчальні плани,
    - ІС Розклад,
    - ІС Практики,
    - ІС Електроні відомості,
    - ІС Екзаменаційні комісії,
    - ІС Практики.
  - Зовнішні платформи, системи і сервіси, які використовуються в навчальному процесі во взаємодії з ВНС, або доповнюють його роботу:
    - Системи ведеоконференцій (Microsoft Teams, Google Hangouts, Zoom, BigBlueButton, тощо),
    - Віртуальні офіси (Microsoft Office 365, Google Docs),
    - Сховища даних (Google Drive, Microsoft OneDrive, DropBox, WebDAV),
    - Відеохостинги (YouTube)
-

- Додаткові сервіси і програми від фірм, що пропонують академічні ліцензії на програмне забезпечення для університетів з метою підтримки навчання та досліджень:
  - Microsoft: Пропонує програму Microsoft Education, яка включає безкоштовний доступ до Microsoft 365 і до низки інших програм.
  - Google Workspace for Education: безкоштовний набір інструментів для навчальних закладів, який забезпечує можливості для спілкування, співпраці та організації навчального процесу.
  - Adobe: Має програму Adobe Creative Cloud for Education, яка надає значні знижки на повний пакет своїх творчих інструментів.
  - Autodesk: Надає безкоштовні академічні ліцензії на своє програмне забезпечення для проектування та інжинірингу.
  - National Instruments (NI): Пропонує доступні однокористувацькі академічні ліцензії на LabVIEW, Multisim та інше інженерне програмне забезпечення для навчання та досліджень.
  - JetBrains: Надає безкоштовні академічні ліцензії на свої професійні IDE для розробки.
  - IBM: Пропонує програму IBM Academic Initiative, яка надає доступ до різноманітного програмного забезпечення IBM для навчальних цілей.
  - MathWorks: Надає академічні ліцензії на MATLAB та Simulink для університетів.
  - PTC: Пропонує програму PTC Academic Program, що забезпечує безкоштовний доступ до їхнього програмного забезпечення для CAD, PLM та IoT (Creo, Windchill, ThingWorx) для навчальних закладів.
  - Siemens: Надає академічні ліцензії на своє програмне забезпечення для інженерного проектування та моделювання (NX, Solid Edge, Simcenter) для освітніх цілей.

- Системи контролю версій з вільним доступом (GIT, GitHub, GitLab, тощо),
- Відкриті системи керування проектами і проектними завданнями:
  - OpenProject - керування завданнями, відстеження часу, діаграми Ганта, Kanban-дошки, вікі тощо.
  - Redmine - пропонує відстеження помилок, керування завданнями, вікі, форуми, діаграми Ганта та календар, налаштовується за допомогою плагінів, може бути встановлена на власному сервері.
  - Taiga - open-source платформа, орієнтована на Agile-методології (Scrum та Kanban), має інтуїтивно зрозумілий інтерфейс, керування історіями користувачів, спринтами, завданнями та відстеження прогресу.
  - GanttProject - безкоштовна open-source програма, орієнтована на створення діаграм Ганта для планування та відстеження проектів, дозволяє керувати завданнями, ресурсами, часом та витратами, сумісна з файлами Microsoft Project.
  - ClickUp – це популярна та багатофункціональна платформа для керування проектами та співпраці, яка пропонує широкий спектр можливостей, прагнучі бути універсальним робочим простором.

Висновок. Результати дослідження, представлені у статті, мають практичне значення для фахівців у галузі інформаційних технологій в освіті, адміністрації закладів вищої освіти та викладачів, зацікавлених у розбудові віртуальних інтегрованих освітніх просторів, ефективних віртуальних навчальних середовищ як невід'ємної складової сучасного освітнього простору університету. Визначені підходи до створення, керування та адміністрування апаратно-програмної частини ВНС сприятимуть оптимізації навчального процесу та підвищенню якості підготовки фахівців в умовах цифрової трансформації освіти.

ТУРИЗМОЗНАВЧІ НАУКИ

Shcherbakova Nadiia,

Ph.D., National Transport University, Kyiv, Ukraine

ORCID 0000-0001-7214-5880

Babych Maryna,

senior lecturer of the Department of Foreign Languages,

National Transport University, Kyiv, Ukraine

ORCID 0009-0009-3012-0824

**THE STATE AND PROSPECTS OF TOURISM STARTUP DEVELOPMENT
IN THE WORLD**

Abstract : The article explores the role of digital technologies in creating innovative tourism products and analyzes the competitive advantages of leading countries in terms of tourism startup development to identify best practices that can be adapted to other regions. It investigates the influence of regional characteristics on the functioning of tourism startups, including funding levels, government support, and integration with local tourism markets. The object of the research is tourism startups as an innovative form of entrepreneurial activity that influences the development of the tourism industry. The purpose of the study is to identify trends in tourism startup development, assess their level of integration into the global tourism market, and determine promising directions for their further growth. The research applies methods of analysis, comparison, systematization, and data generalization, which allowed for the identification of patterns in the functioning of tourism startups across different regions of the world. The research results demonstrate the growing role of tourism startups in modernizing the industry and their focus on implementing digital technologies, embracing sustainable development, and offering personalized tourism services. The analysis has revealed that startups are developing most actively in countries with a high level of technological development and a favourable business climate. The results of

---

the study can be applied to the management of tourism startups, government policy in the tourism sector, and investment activities in the tourism sector. The findings of the study can be used to devise strategies for developing tourism startups, attract investment, and improve the competitiveness of tourism enterprises. The economic efficiency of the study is determined by the potential for optimizing startup support, which will contribute to their scaling and the creation of new jobs. The significance of the study lies in fostering the development of innovative entrepreneurship and improving the quality of tourism services. It is predicted that in the future, tourism startups will increasingly use artificial intelligence, blockchain, and augmented reality, enabling them to adapt to changes in consumer behaviour and market demands. The further development of tourism startups will depend on government support, investment availability, and the integration of digital technologies into tourism services.

Keywords: tourism startups, sustainable development, innovative business models, digital technologies in tourism, startup ecosystem, personalised tourism, investments in startups.

Problem Statement. In modern conditions, tourism startups play a crucial role in transforming the tourism industry, as they represent a unique form of entrepreneurial activity based on innovation, high adaptability to changes in the market environment, and a focus on creating scalable business models. Startups are typically associated with a high level of uncertainty. This is because their business models, market strategies and technological aspects are often in the process of experimental testing. The concept of a startup also includes enterprises aimed at rapid scaling through external financing, such as venture capital or angel investments. Startups not only modernize existing services but also pioneer novel tourism products tailored to contemporary consumer preferences such as sustainable tourism, personalized travel, and immersive experiences. The research problem of the work lies in identifying the patterns for tourism startup development within the context of global and regional trends.

Furthermore, the study aims to determine optimal strategies for their effective integration into the tourism ecosystem. The practical significance of this research is driven by the need to develop efficient mechanisms for government and investment support, thereby fostering a robust entrepreneurial environment in the tourism sector.

Analysis of Recent Research and Publications.

The development of tourism startups has attracted significant research attention due to the rapid growth of the industry and the integration of innovative technologies. Contemporary studies focus on various aspects of tourism startup development, including innovative approaches, financial strategies, and digital technologies. For instance, Kozlovsky (2021) identifies the core characteristics of startup projects and outlines methods for innovative development within the modern tourism industry, emphasizing the crucial role of innovation in enhancing competitiveness within the tourism services market¹. Krupenna (2023), examining the offerings of digital marketing tools developed within startup projects, highlights the significance of modern marketing tools for improving the efficiency of tourism companies and enhancing customer interactions². Researchers emphasize the growing role of platforms that generate personalized travel itineraries using artificial intelligence based on the user's past experiences and preferences. For example, such technologies are already being implemented in Asia and North America, contributing to an enhanced tourism experience³.

The startup ecosystem and its impact on regional tourism development have also garnered significant academic interest. Scientists examine the role of government support, investment climate, and access to financing as key factors in the success of new tourism enterprises. According to Startup Blink rankings, countries actively supporting startup ecosystems demonstrate dynamic growth in tourism startups. However, despite numerous studies, questions regarding analysing the state and

---

¹ Kozlovskiy Ye. V. Problems of development of start-up projects in the tourism sector: management aspect. Investments: practice and experience, 1, p. 104–108. URL: <https://surl.lu/mjjiwo>

² Krupenna I. A. Digital marketing tools from startup projects in the travel and tourism industry. Collection of scientific papers of Cherkasy State Technological University. Series: Economic Sciences, 2022. 67. p. 24-31. URL: <https://surl.li/jyxshr>

³ UNWTO Top 100 Tourism Startups and Innovators. UNWTO. URL: <https://surl.li/uualrv>

prospects of tourism startups worldwide, identifying regional trends, and assessing their impact on the global tourism market remain under-explored.

Research Objectives and Tasks. The research objective is to identify key trends in the development of tourism startups, assess their level of integration into the global tourism market, and determine promising avenues for their future growth.

The key tasks of the study include:

- analysing the competitive advantages of leading countries in terms of tourism startup development to identify best practices that can be adapted to other regions;
- investigating the role of digital technologies, such as artificial intelligence, blockchain, augmented reality, and big data, in creating innovative tourism products;
- examining the influence of regional characteristics on the functioning of tourism startups, including funding levels, government support, and integration with local tourism markets.

Presentation of the Main Research Material

Tourism startups are a vital component of the global tourism industry. They introduce innovative technologies and unconventional business models, enabling adaptation to rapidly evolving consumer demands, enhancing service quality, and promoting sustainable tourism. Analysing contemporary tourism startups allows for assessing key trends, challenges, and prospects for future growth.

According to the 2024 Startup Blink ranking, the United States ranks first among countries most favourable for tourism startup development, with an overall score of 215^{4/5}. The United Kingdom follows closely in second place with a score of 55.99, distinguished by its active startup ecosystem and access to investment. Israel holds the third position with a score of 51.55, renowned for its technological advancements and support for new ventures. Canada secures the fourth position with a score of 38.25, benefiting from its favourable business climate and government startup support programs. Singapore claims the fifth spot with a score of 37.73, attributed to its developed infrastructure and support for innovation (Figure 1).

---

⁴ Sengul Enginsoy. Best Countries for Startups in 2024. Startup Blink: URL: <https://surl.lu/inijxm>

⁵ Leading countries for startups worldwide in 2024, by total score. Statista. URL: <https://surli.cc/ucwqzn>

The ranking is based on a comprehensive analysis of three main categories: the number of active startups in the country, the quality and success of these startups, and the overall business environment. The quantitative indicator reflects the total number of startups registered in the country. The qualitative indicator assesses startup success, including investments secured, achievements, and innovation. The business indicator analyses the favourability of the business environment, considering factors such as access to financing, infrastructure availability, government support, and regulatory

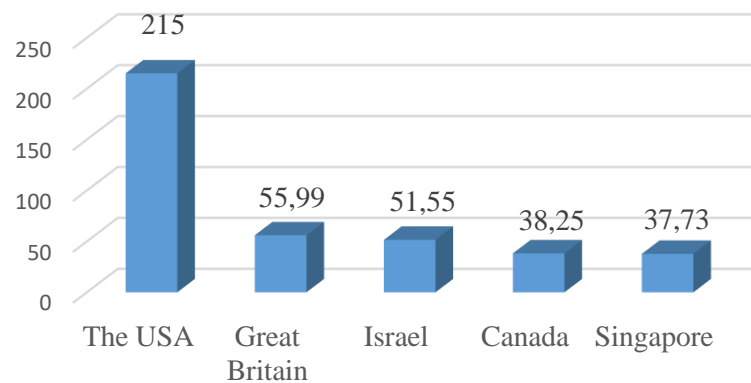

Figure 1 - Top countries for startup development in 2024: a global overview

Data sourced from^{6/7}

conditions. The overall score for each country is calculated by aggregating these indicators, providing a general assessment of the country's attractiveness for tourism startup development. Thus, the ranking reflects both the current state of the startup ecosystem and the potential for future growth in the tourism sector. Countries ranking highest in the index provide favourable conditions for tourism startup development, including access to financing, developed infrastructure, and support for innovation⁸.

The study of startup development and favourable environments should not be limited to individual countries but should also consider world regions due to significant differences in political, economic, social, and technological conditions in various parts

⁶ Sengul Enginsoy. Best Countries for Startups in 2024. Startup Blink: URL: <https://surl.lu/inijxm>

⁷ Leading countries for startups worldwide in 2024, by total score. Statista. URL: <https://surl.cc/ucwqzn>

⁸ Shcherbakova N.A Development of start-ups in Ukraine and the world. Second International scientific and practical conference «Marketing and organisational mechanisms of post-war development of the hospitality and tourism industry in Ukraine». NTU «KhPI. Kharkiv. 2024. p. 288-290.

of the world. Each region has unique factors that influence the opportunities for creating and developing startups, including the level of economic development, availability of financing, government support, the degree of digital transformation, and innovation potential.

As of late 2023, there were 1,243 unicorn startups worldwide (companies with a market valuation exceeding \$1 billion). The distribution of unicorn startups by world regions is presented in Figure 2.

More than half of the world's 'unicorn' startups were registered in North America. The regions with the fewest 'unicorn' startups registered in 2023 were South America (24 startups) and Oceania (9 startups). Most of the world's most valuable 'unicorn'

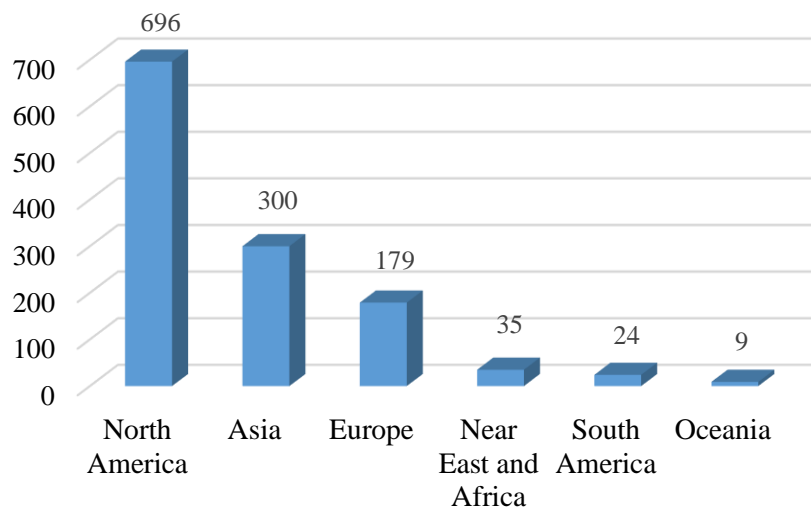

Figure 2 - Number of unicorns worldwide by region as of late 2023, by region
Data sourced from⁹.

startups were founded in North America and Asia. The Chinese internet technology holding company, ByteDance, was the world's most valuable startup, with an estimated revenue of \$120 billion in 2023. The American aerospace startup SpaceX ranked second, followed by the Chinese financial company ANT Group in third place.

Startups, regardless of their industry, drive innovation and technological progress. While the startups mentioned above are concentrated in the finance,

⁹ Number of unicorns worldwide as of 2023, by region. Statista. . URL: <https://surl.li/daouye>

information technology, and aerospace industries, the tourism sector also demonstrates high potential for innovative projects. The growing demand for personalized travel, the integration of digital solutions, and the influence of regional specificities make tourism startups a significant component of the modern economy, contributing to their rapid expansion worldwide¹⁰. Tourism startups must continually adapt to tourist needs by leveraging modern technological advancements and anticipating trends in the tourism industry¹¹. The specific functioning of tourism startups is determined by regional economic, cultural, and technological factors, shaping unique trends and development prospects. A regional approach to analysing tourism startups allows for consideration of local economic and sociocultural factors, understanding barriers and opportunities for growth, and developing more effective strategies for their scaling and success.

Asia is one of the most promising regions for the growth of tourism startups, driven by rapid economic development, urbanization, and the active adoption of innovations. The growing middle class in Asia is fueling a rising demand for international travel. Countries like China, India, Japan, and South Korea develop their tourism industries by combining traditional cultural heritage with modern technologies. Tourism startups in Asia actively leverage technological innovations such as artificial intelligence, blockchain, and augmented reality. In China, for instance, companies develop mobile applications that integrate booking services, payments, tour guide bookings, and user reviews into a single interface. To make tourism accessible to a broader audience, tourism startups focus on budget-friendly travel options using innovative business models. In large countries like China and India, domestic tourism gains popularity. Tourism startups concentrate on creating local travel routes that cover specific areas within a region, city, or community, offering experiences related to nature, history, culture, or gastronomy. These startups aim to attract tourists to lesser-known but fascinating destinations, contributing to local economic development and preserving cultural heritage. It is anticipated that tourism startups in Asia will increasingly focus on integrating digital platforms that combine

---

¹⁰ Travel and Tourism Tech Startup Ecosystem and Investment Landscape UNWTO. URL: <https://surl.li/idmbil>

¹¹ UNWTO Top 100 Tourism Startups and Innovators. UNWTO. URL: <https://surl.li/uualrv>

personalized itinerary development with the selection of affordable transportation, accommodation, and guide services. Personalized travel involves maximum flexibility and allows tourists to modify their itineraries, schedules, or destinations without significant restrictions or penalties. The core idea of personalized travel is to empower travellers to change their plans in real-time, avoiding rigid frameworks. It may include selecting airline tickets that allow for date changes without additional costs, or booking accommodations that can be cancelled or rescheduled. Furthermore, advanced digital services will enable travellers to adjust their itineraries dynamically, considering weather conditions, availability of attractions, or personal preferences¹². Additionally, there will be a growing interest in eco-friendly tourism, driven by increasing environmental consciousness among the population. This will stimulate demand for startups with minimal environmental impact, such as those developing itineraries that include stays in eco-friendly hotels, travel by electric transport, and participation in environmental conservation projects^{13/14}.

Europe remains one of the most popular tourist destinations, owing to its rich historical and cultural heritage and highly developed tourism infrastructure. Tourism startups in this region focus on leveraging technology to create unique tourist experiences. Authenticity is a key value for tourists travelling to Europe. Startups specializing in developing tourist itineraries often involve visits to lesser-known cultural landmarks, participation in regional festivals, and exposure to local gastronomic traditions. European countries place significant emphasis on the principles of sustainable development, leading to the active implementation of eco-friendly tourism products. Tourism startups develop cycling routes, eco-hotel concepts, and journeys using eco-friendly transportation, thereby reducing their negative environmental impact. Novel digital technologies like virtual reality are becoming an essential tool in the European tourism sector. Interactive tourist maps and mobile

---

¹² What are the travel trends in tourism? My smart journey. URL: <https://surl.li/uryesw>

¹³ Shcherbakova, N., Tsytko, V., Riaboshtan, L., Lavrynovych, E., Vasylyshyn, I. Improving the sustainable development of tourism based on the application of the environmental management system. / N. Shcherbakova, V. Tsytko, L. Riaboshtan, E. Lavrynovych, I. Vasylyshyn // International Scientific Conference on Green Energy 2024. Volume 587 . URL: <https://surl.li/ucivac>

¹⁴ World Population Review. URL: <https://surl.lu/cjgwyg>

applications offering virtual tours of museums and historical sites contribute to expanding opportunities for tourists and increasing accessibility to cultural heritage^{15/16/17}. It is anticipated that there will be further integration of sustainable development principles, digital tools, and personalized itineraries into the operations of European tourism startups. A particular focus will be placed on developing local tourism and supporting local communities, contributing to regional economic growth and preserving cultural authenticity.

North American tourism startups, particularly in the United States and Canada, actively implement innovative approaches to travel organizations, focusing on technological advancements and changing consumer behaviour. The rise of remote work has stimulated demand for services catering to digital nomads – individuals seeking remote jobs that allow them to travel more. This growing trend has created a demand for long-term travel and accommodation options. Startups offer services for digital nomads, such as platforms for booking co-working spaces, specialized travel itineraries, and accommodation tailored for remote work. Startups create services for finding work-friendly spaces, accommodations, and planning leisure activities. The digitalization of tourism in North America is rapidly evolving, as reflected in the implementation of cutting-edge digital platforms for booking, travel planning, and analyzing consumer experiences. Tourism startups actively use artificial intelligence to develop personalized travel itineraries and improve service quality. The growing popularity of national parks and nature reserves fosters the growth of startups specializing in adventure tourism. Companies offer tourists a variety of activities, including camping, hiking, and extreme sports, ensuring their comfort and safety during their trips^{18/19}. It is anticipated that North American startups will continue to

---

¹⁵ What are the travel trends in tourism? My smart journey. URL: <https://surl.li/uryesw>

¹⁶ World Population Review. URL: <https://surl.lu/cjgwyg>

¹⁷ Tsytko Victoria, Shcherbakova Nadiia, Ivanchuk Svitlana, Tyshchenko Svitlana, Chernyshova Taisiia, Sakovska Olena. An Analysis of the Development, Current State, and Future Prospects of Mobile Communications for the Travel and Hospitality Industries / Victoria Tsytko, Nadiia Shcherbakova, Svitlana Ivanchuk, Svitlana Tyshchenko, Taisiia Chernyshova, Olena.Sakovska // AI in Business: Opportunities and Limitations . 20 February 2024. Volume 515. p. 391-401 . URL: <https://surl.lt/vmnwdc>

¹⁸ What are the travel trends in tourism? My smart journey. URL: <https://surl.li/uryesw>

¹⁹ World Population Review. URL: <https://surl.lu/cjgwyg>

refine digital solutions for tourists, particularly services for personalized travel experiences and digital nomads. Nature-based tourism will play a significant role, focusing on integrating sustainable practices and eco-friendly approaches into the tourism industry.

South America offers unique opportunities for the growth of tourism startups due to its natural beauty, rich cultural heritage, and growing interest in travel to the region. Authentic tourism in South America is gaining popularity as tourists seek deeper connections with indigenous traditions, visit archaeological sites, and participate in local ceremonies. Startups are developing itineraries that respect the region's cultural nuances, helping preserve intangible heritage and promote awareness of local traditions. A significant share of tourist travel in the region is nature-based tourism. Startups actively develop eco-friendly routes to unique natural locations such as the Amazon, Patagonia, and the Andes, offering travel experiences focused on environmental conservation and responsible tourism^{20/21}. South America is an attractive destination for budget travellers due to affordable services, a wide range of accommodation options, and transportation choices. Tourism startups create innovative solutions that enable cost-effective travel without compromising comfort or service quality. It is predicted that South American tourism startups will focus on preserving natural and cultural heritage, promoting eco-tourism, and developing tourism products tailored to the preferences and needs of international travellers.

Africa holds significant potential for developing tourism startups due to its natural resources, cultural diversity, and growing global interest in the continent.

Ecotourism is one of the leading trends in Africa's tourism industry, with startups actively developing tours that involve visiting reserves and national parks, offering opportunities for wildlife observation while supporting environmental conservation initiatives. Socially responsible tourism is another significant focus for African startups. Collaborations with local communities enable the development of tourism

---

²⁰ What are the travel trends in tourism? My smart journey. URL: <https://surl.li/uryesw>

²¹ World Population Review. URL: <https://surl.lu/cjgwyg>

products that contribute to regional economic growth through workshops, guided tours with local guides, and other interactive programs. The advancement of digital technologies increases the accessibility of tourism services in the region. The rising penetration of the internet facilitates the emergence of online booking platforms, significantly simplifying the travel planning process and providing tourists with convenient tools for itinerary planning. It is expected that African tourism startups will continue to focus on sustainable tourism, collaborate with international organizations, and leverage digital tools to attract customers and improve services.

Australia and Oceania possess a unique natural heritage, including the Great Barrier Reef and numerous remote islands, making them ideal for the development of tourism startups. Eco-tourism is a prominent trend in this region. Startups develop programs focused on preserving the region's unique ecosystems, offering activities such as snorkelling in coral reefs and eco-friendly hikes in nature reserves. Australian startups implement digital solutions like mobile travel planning apps, interactive guides, and booking platforms. Startups in the region also play a crucial role in developing sparsely populated and remote areas, stimulating tourism flow to inland regions of Australia and lesser-known islands, and contributing to the economic growth of these areas. It is anticipated that Australia and Oceania will remain important centres for eco-tourism, while also increasing the use of digital technologies to enhance the quality of tourism services.

The future development of tourism startups worldwide will depend on their ability to adapt to regional specificities and global challenges. Asia will lead in technological innovation, Europe will focus on sustainable development principles, North America will continue to implement digital solutions, South America and Africa will emphasize the preservation of natural and cultural heritage, and Australia and Oceania will strengthen their position in eco-tourism. Each region offers unique opportunities that will contribute to the continued growth of tourism startups and the transformation of the global tourism industry.

Conclusions. The research has confirmed the significant role of tourism startups as a driving force in transforming the global tourism industry. They contribute to enhancing competitiveness, fostering innovation, and adapting to modern digital technologies. The analysis revealed that the development of startups in different regions of the world has its characteristics, determined by the level of economic development, government support, and access to investment. The most favourable environments for startups are found in the United States, the United Kingdom, Israel, Canada, and Singapore. Among the promising areas for future research, identifying optimal models for supporting tourism startups and analyzing the impact of digital technologies, such as artificial intelligence and blockchain, on their effectiveness are of particular importance. Additionally, it is important to research the influence of environmental trends and the development of personalized tourism on tourism startups. Further research may focus on developing strategies for integrating startups into the tourism ecosystems of developing countries and assessing their impact on regional economies.

**НАУКИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ФІЗИЧНИМ ВИХОВАННЯМ І СПОРТОМ,
СПЕЦІАЛЬНОЮ ФІЗИЧНОЮ ПІДГОТОВКОЮ, БЕЗПЕКОВОЮ
СКЛАДОВОЮ**

Ядлось Ярослав Віталійович

курсант 1-го курсу

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

Науковий керівник:

Богуславський Віктор Володимирович

Завідувач кафедри спеціальної фізичної підготовки

ННІ ПФППД НПУ, майор поліції, кандидат юридичних наук,
доцент

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

**ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ МАЙБУТНІХ
СПІВРОБІТНИКІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОХОРОНИ ДО
ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ**

Анотація: в науковій статті досліджуються теоретичні та методичні засади майбутніх майбутніх співробітників сектору безпеки та охорони до професійної діяльності в екстремальних умовах.

Ключові слова: професійна діяльність, екстремальні умови, сектор безпеки та оборони, професійна підготовка.

У сучасному світі, позначеному постійними викликами національній та міжнародній безпеці, професійна підготовка майбутніх співробітників сектору безпеки та охорони набуває особливої актуальності. У центрі цього процесу мають бути теоретичні положення та методичні підходи, що забезпечують не лише належний рівень фахових знань, а й здатність діяти ефективно в умовах надзвичайних ситуацій, збройного конфлікту, терористичної загрози чи масових заворушень.

Сектор безпеки і оборони України є цілісною державно-правовою системою, що включає чотири взаємопов'язані функціональні компоненти: суб'єкти сил безпеки, суб'єкти сил оборони, суб'єкти оборонно-промислового комплексу, а також громадянське суспільство в особі інститутів громадянської участі, зокрема добровольчих формувань, які беруть участь у забезпеченні національної безпеки на засадах добровільності та законності. Правовий статус, повноваження та функціональні обов'язки кожної з названих складових визначаються нормами чинного законодавства України, включаючи Конституцію України, закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, а також нормативно-правові акти відповідних міністерств і відомств¹.

У контексті теоретичних і методичних засад професійної підготовки майбутніх співробітників сектору безпеки і охорони особлива увага приділяється формуванню здатності ефективно реалізовувати професійну компетентність в умовах надзвичайних ситуацій, збройних конфліктів, загроз терористичного характеру, а також інших екстремальних умов. Така підготовка базується на міждисциплінарному підході, що охоплює правознавчі, військово-стратегічні, психологічні та етичні аспекти професійної діяльності, спрямованої на зміцнення національної безпеки та правопорядку.

Юридична складова такої підготовки має визначальне значення. Адже діяльність правоохоронців та представників сектору безпеки повинна базуватися на нормах Конституції України, Закону України «Про Національну поліцію», «Про основи національного спротиву», а також міжнародних правових актах, зокрема Женевських конвенціях. У екстремальних умовах особливої ваги набуває дотримання принципів законності, пропорційності, необхідності та недискримінації.

Теоретичні засади підготовки включають глибоке вивчення правових норм, які регламентують порядок застосування фізичної сили, спеціальних

---

¹ Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII : станом на 9 серп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 04.05.2025).

засобів і вогнепальної зброї. Саме правова грамотність дозволяє майбутньому співробітнику орієнтуватися в ситуаціях правового колапсу, коли порушуються конституційні права і свободи громадян, але необхідно діяти в межах повноважень і відповідно до закону².

Методичні ж засади передбачають систему навчання, адаптовану до умов реального ризику. Це і моделювання кризових ситуацій, і використання кейс-методу, і активне застосування симуляторів з імітацією бойових дій чи надзвичайних подій. Велике значення має формування стресостійкості, готовності до прийняття рішень у ситуаціях правової невизначеності, а також уміння взаємодіяти з іншими суб'єктами сектору безпеки — Національною гвардією, Службою безпеки України, Збройними Силами, тощо³.

Професійна адаптація до екстремальних умов — це не лише фізична чи тактична підготовка. Це передусім розуміння своїх прав і обов'язків, правових наслідків своїх дій, відповідальності, передбаченої Кримінальним та Адміністративним кодексами, а також принципів гуманітарного права. Це здатність діяти не всупереч закону, а відповідно до його духу — навіть у найтяжчих умовах⁴.

Таким чином, ефективна підготовка майбутніх співробітників сектору безпеки — це синтез теоретичного знання, методичного інструментарію і правосвідомості. Лише такий підхід дозволить сформувати професіонала, здатного забезпечити публічну безпеку, правопорядок і захист державності навіть в умовах загрози існуванню правової системи.

---

² Голодник Ю. М. Професійна підготовка правоохоронців як одна із найважливіших функцій держави. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». Розділ VII. Адміністративне право і процес; Фінансове право; Інформаційне право. С. 256- 258. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2023/07/48.pdf> (дата звернення: 04.05.2025)

³ Константінов С. Ф. Напрями вдосконалення підготовки правоохоронців у військовий час. Нове українське право. Випуск 3. 2023. С. 136- 138. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/493/444> (дата звернення: 05.05.2025)

⁴ Герлянд Т. М. Професійна придатність особистості до діяльності за екстремальних умов. Професійна освіта: теорія, методологія, практика. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731434/1/Герлянд%20Т.М._тези.pdf (дата звернення: 05.05.2025)

Яценко Данило Романович

здобувач вищої освіти ФПФОДРНПУ

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

Сивч Максим Юрійович

здобувач вищої освіти ФПФОДРНПУ

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

Науковий керівник:

Богуславський Віктор Володимирович

завідувач кафедри спеціальної фізичної підготовки, кандидат

юридичних наук, доцент

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

РОЛЬ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В КОНТЕКСТІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Анотація: в даній науковій статті досліджується питання ролі спеціальної фізичної підготовки в контексті службової діяльності поліцейських.

Ключові слова: спеціальна фізична підготовка, службова діяльність, правоохоронна функція, заклад вищої освіти.

Сучасні умови соціально-економічної невизначеності, необхідність забезпечення сталого розвитку суспільства, а також глобалізація та значні євроінтеграційні процеси зумовлюють необхідність забезпечення ефективного безпекового простору в контексті сучасних правоохоронних студій. Питання спеціальної фізичної підготовки поліцейських відіграє значну роль в цьому процесі, адже саме від ефективності та швидкості роботи правоохоронних органів залежить безпека громади.

Наукові дослідження в галузі спеціальної фізичної підготовки здійснювала велика кількість провідних науковців України. Зокрема такі: В. І. Рогальський,

М. Ю. Пожидаєв, Д. В. Петрушин, С. С. Федак, Ю. П. Сергієнко, Н. А. Нестеренко, О. С. Крюковська, В. В. Богуславський та інші, що підтверджує актуальність обраної теми.

Необхідність дослідження спеціальної фізичної підготовки в контексті службової діяльності поліцейських зумовлюється реформуванням правоохоронного сектора України, зміною концептуальних засад діяльності сектору безпеки та оборони, а також впровадженням нових форм і методів підготовки фахівців в зазначеній галузі.

Аналіз діяльнісної характеристики підрозділів Національної поліції України наочно демонструє, що сучасний поліцейський повинен не лише досконало оволодіти знаннями норм сучасного законодавства, але й вправно володіти розвинутими фізичними якостями, вміти застосовувати заходи поліцейського примусу, мотивувати правопорушника до зупинки дій, що протирічать чинному законодавству.

Спеціальна фізична підготовка відіграє значний вплив в контексті службової діяльності поліцейських, адже саме вона включає в себе комплекс ефективних практико-орієнтованих заходів, що спрямовані на належне формування та вдосконалення вмінь та навичок щодо рухової активності, а також розвиток фізичних здібностей поліцейських, що необхідні в контексті їхньої професійної діяльності.

У закладах вищої освіти системи МВС України формування правоохоронців передбачає спеціальну фізичну підготовку, яка є окремою навчальною дисципліною. У практичних підрозділах підготовка поліцейських включає фізичну підготовку, що є важливою частиною системи їхньої службової підготовки^{1/2/3}.

¹ Мартишко А. Ю., Рябуха О. С. Особливості формування теоретичних і методичних знань із фізичної підготовки поліцейських. *Юридична психологія*. 2016. № 2. С. 91–99

² Марков Р., Богуславський В. Особливості фізичної та психологічної підготовки майбутніх поліцейських – професійна готовність. *Актуальні проблеми фізичної культури і спорту в сучасному суспільстві – 2020: зб. наук. пр. II Всеукр. наук.-практ. конф. – Житомир. 2020. С.128-131*

³ Богуславський, В. В., Бачинська, Н. В. В., Петрушин, Д. В.. *Psychological and Pedagogical Characteristics of Future Security and Defense Sector Employees: A Scientific Reflection*. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. 2024. Серія 15, (12 (185)), 59-64.

В контексті дослідження ролі спеціальної фізичної підготовки доцільно зазначити те, що під час навчання майбутні фахівці вдосконалюють оволодівають навичками самоконтролю за своїм фізичним станом та здоров'ям, а також мають змогу навчитися застосовувати прийоми самозахисту, особистісної безпеки та фізичного впливу на правопорушника. Все це дозволяє належним чином сформувати компетентності фахівця правоохоронної галузі, що передбаченні чинними стандартами в цій сфері, а також відповідними освітньо-професійними програмами.

Фізична підготовленість майбутнього офіцера поліції виступає базовою якістю, що проявляється у високому рівні професіоналізму, здібності до виконання оперативно-службових завдань і обов'язків по несенню служби щодо протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки та правопорядку в нашій державі⁴.

Фізична підготовка в поліції визначається рядом загальних завдань, спрямованих на адаптацію службовців до умов несення служби в правоохоронних органах. Серед них важливе місце займає постійне вдосконалення сили, витривалості, швидкості та спритності, що визначається як необхідний компонент функціонування поліцейського. Окрім того, фізична підготовка спрямована на поліпшення фізичного розвитку, оздоровлення, підвищення працездатності та трудової діяльності працівників^{5/6}.

Варто підкреслити, що навчальна дисципліна «Спеціальна фізична підготовка» має на меті саме розвиток особливих фізичних якостей та оволодіння представниками правоохоронних органів прикладними навичками, що також відіграє значну роль в контексті службової діяльності поліцейських.

---

⁴ Анісімов Д.О. Проблематика підвищення рівня фізичної підготовки курсантів ЗВО МВС України. Актуальні проблеми фізичної культури і спорту в сучасному суспільстві : зб. наук. праць І всеукр. наук.-практ. конф. Житомир, 2019. С. 15-18

⁵ Пронтенко К. В. Теоретичні і методичні засади навчання гирьового спорту курсантів військових закладів вищої освіти у процесі фізичного виховання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.02. «Теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я)». Київ, 2018 р. 44 с.

⁶ Богуславський В.В. Організаційно-правові основи забезпечення особистої безпеки сил охорони правопорядку. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Збірник наукових праць, 2016. № 2, с. 35-43.

Таким чином, спеціальна фізична підготовка відіграє значний вплив на формування особистості поліцейського, детермінує його фахову спрямованість в контексті службової діяльності, а також дозволяє швидко та належним чином протидіяти скоєнню правопорушень й здійснювати заходи фізичного впливу на правопорушника.

Пікуш Кирило Віталійович

здобувач вищої освіти, гр. ДР-081-24-2

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

Науковий керівник:

Богуславський Віктор Володимирович

завідувач кафедри спеціальної фізичної підготовки, кандидат

юридичних наук, доцент

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА В КОНТЕКСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ МВС УКРАЇНИ

Анотація: в зазначеній науковій статті розглядаються питання організації спеціальної фізичної підготовки в контексті діяльності закладів вищої освіти МВС України.

Ключові слова: спеціальна фізична підготовка, заклад вищої освіти, МВС, правоохоронець, педагогічні технології.

Професійна діяльність співробітників Національної поліції України відзначається високим рівнем психічного та фізіологічного навантаження, що значним чином детермінує необхідність розвитку певних деонтологічних, морально-вольових та професійних компетентностей. Можливість виникнення екстремальних ситуацій, подій та явищ також досить гостро ставить питання щодо необхідності належної спеціальної фізичної та психолого-педагогічної підготовки.

Питання щодо належної підготовки здобувачів вищої освіти (курсантів) закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що підпорядковуються Міністерству внутрішніх справ України вивчала велика кількість провідних науковців України. Зокрема такі: В. В. Богуславський, В. І.

Рогальський, М. Ю. Пожидаєв, Д. В. Петрушин, С. С. Федак, Ю. П. Сергієнко, Н. А. Нестеренко, О. С. Крюковська та інші, що підтверджує актуальність обраної теми наукового дослідження.

Наявна політико-правова, соціальна та економічна ситуація значним чином впливають на існуючу систему спеціальної фізичної підготовки курсантів закладів вищої освіти в контексті розвитку їх професійних навичок та готовності до несення майбутньої служби в силах безпеки та оборони України.

Сучасна система спеціальної фізичної підготовки в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання має низку недоліків, зокрема такі:

- відсутність єдино-встановлених кваліфікаційних вимог та характеристик до майбутніх фахівців;
- значна плінність кадрів (науково-педагогічних працівників та навчально-допоміжного персоналу);
- відсутність чітко визначених цільових установок;
- відсутність мотивації до навчання здобувачів вищої освіти тощо.

У результаті проведення професійної й фізичної підготовки курсантів передбачено розвиток у них знань, умінь і навиків, потрібних для виконання службових завдань^{1/2/3}.

Фактично, основною теоретико-методологічною характеристикою організації спеціальної фізичної підготовки є забезпечення можливості здобувачів вищої освіти використовувати отримані знання, вміння, навички та компетенції в реальних умовах під час ведення службової діяльності. В контексті цього доцільно розглянути заходи, що можуть вплинути на покращення системи

---

¹ Ролук О. Спеціальна фізична підготовка військовослужбовців-розвідників. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2016. , № 1 (33). С. 57–63.

² Бобошко Б., Богуславський В. Роль фізичної підготовки в забезпеченні безпеки та ефективності поліцейських під час виконання службових обов'язків. Організаційно-правове забезпечення підрозділів превентивної діяльності Національної поліції 2024 р. 124 с.

³ Bohuslavskiy V. Key competencies required for the professional activities of future specialists in the security and defense sector in extreme conditions. Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University Series 15 Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports). 2025. No. 3K(188). P. 65–71. URL: [https://doi.org/10.31392/udu-nc.series15.2025.03k\(188\).12](https://doi.org/10.31392/udu-nc.series15.2025.03k(188).12) (дата звернення: 19.05.2025).

підготовки здобувачів вищої освіти. Сучасні науковців до таких заходів відносять наступне:

- науково-педагогічним працівникам профільної кафедри більш активно залучати курсантів до роботи в спеціальних спортивних секціях;
- науково-педагогічним працівникам профільної кафедри приділяти більше уваги розвитку матеріально-технічної бази;
- курсантам здійснювати більш якісну підготовку до навчальних занять.

Слід зауважити, що жодна з педагогічних технологій не буде мати позитивного результату, якщо відсутня зацікавленість професійного відношення професорсько-викладацького складу до науково-педагогічної діяльності, яка спрямована на використання в навчальному процесі інноваційних освітніх технологій, останніх досягнень науки і практики, а також відсутня сучасна навчально-матеріальна база і необхідне фінансове забезпечення^{4/5/6}.

Таким чином, питання організації спеціальної фізичної підготовки в контексті діяльності закладів вищої освіти МВС України відіграє ключову роль в професійному становленні майбутніх фахівців правоохоронних органів.

---

⁴ Сорокін Р. О., Журавель О. А. Спеціальна фізична підготовка курсантів МВС. «Наука, технології, інновації: тенденції розвитку в Україні та світі : матеріали науково-практ. конф., м. Полтава, 27 трав. 2022 р. С. 177–179.

⁵ Соловей О, Богуславський В, Пожидаєв М, Дищенко Д, Петренко С. Фізична підготовленість як чинник особистої безпеки курсантів при підготовці до майбутньої професійної діяльності. Фізична культура, спорт та здоров'я нації: збірник наукових праць. 2020;9(28):78–84.

⁶ Богуславський В. В. Студентський спорт як важлива складова здорового способу життя. Фізична культура в університетській освіті: світова практика та сучасні тренди, 2023. 121 с.

Ахрамєєва Вікторія Ігорівна

здобувачка вищої освіти ФПФОДРНПУ

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

Кліндухова Любов Володимирівна

здобувачка вищої освіти ФПФОДРНПУ

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

Науковий керівник:

Богуславський Віктор Володимирович

завідувач кафедри спеціальної фізичної підготовки, кандидат

юридичних наук, доцент

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

Анотація: В науковій статті досліджуються теоретико-практичні особливості спеціальної фізичної підготовки працівників правоохоронних органів України.

Ключові слова: спеціальна фізична підготовка, заклад вищої освіти, правоохоронні органи, фізичні здібності, психологічна готовність.

Актуальність наукового дослідження теоретико-практичних особливостей спеціальної фізичної підготовки працівників правоохоронних органів України обумовлена необхідністю покращення морально-психологічних та фізичних навичок та компетентностей зазначеної категорії осіб. З урахуванням умов соціально-економічної, політичної та правової невизначеності нашої держави, а також дії правового режиму воєнного стану детермінується необхідність вдосконалення роботи працівників правоохоронних органів України.

Дослідження спеціальної фізичної підготовки працівників правоохоронних органів України здійснювала велика кількість провідних науковців України. Зокрема такі: В. І. Рогальський, В. В. Богуславський, М. Ю. Пожидаєв, С. С. Федак, Ю. П. Сергієнко, Д. В. Петрушин, П. П. Ткаченко, Н. З. Гуцул, О. В. Хацаюк, Н. А. Нестеренко, О. С. Крюковська та інші, що підтверджує актуальність обраної теми наукового дослідження.

Процеси інтеграції України в сучасне європейське співтовариство, необхідність забезпечення сталого розвитку, а також боротьба з організованою злочинністю вимагають від держави цілеспрямованого та систематичного впливу на процеси удосконалення усіх сфер соціального життя та роботи інститутів державної влади. Не виключенням стали й правоохоронні органи, адже саме вони впливають на процес формування організаційно-прикладної основи конституційного ладу, безпеки, законності та правопорядку в країні. В контексті цього особливої актуальності набуває процес формування у фахівців безпекової сфери навичок, пов'язаних з спеціальною фізичною підготовкою.

Сучасна спеціальна фізична підготовка є необхідним (базовим) елементом формування фізичної, соціальної та психологічної готовності працівників правоохоронних органів до проходження та несення служби.

Для належної реалізації навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» доцільно розглянути основні напрями удосконалення фізичної підготовки працівників правоохоронних органів, а саме:^{1/2/3}

1) удосконалення змісту та форм фізичної підготовки курсантів із урахуванням специфіки майбутньої службової діяльності;

---

¹ Моргунов О. А., Ярещенко О. А. Фізична підготовка курсантів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання МВС України. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. [конф. (м. Харків, 29 трав. 2020 р.)] / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. тактич. та спец.-фіз. підгот. ф-ту № 2. – Харків : ХНУВС, 2020. – С. 177-179.

² Богуславський В. В., Булах С. М., Бачинська Н. В. Актуальні дослідження спеціальної фізичної та психологічної підготовки сил охорони правопорядку в екстремальних умовах. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2024. Вип. 3К (176). С. 94–98. DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K\(176\).21](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K(176).21).

³ Бачинська Н. В., Богуславський В. В., Петренко С. П., Кириченко А. В., Анісімов Д. О., Вознюк К. Г. Дослідження психофізіологічних показників майбутніх поліцейських з урахуванням гендерного аспекту. 2023. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/40389> (дата звернення: 20.05.2025).

- 2) комплексування засобів фізичної, вогневої і тактико-спеціальної підготовки на основі удосконалення міжпредметних зв'язків;
- 3) моделювання реальних умов та ситуацій професійної діяльності під час практичних занять з фізичної підготовки.

В контексті цього, на нашу думку, доцільним є впровадження спеціальних комплексних засобів навчання, що дозволяють не тільки відпрацьовувати отримані знання, вміння та навички, але й створити певну міждисциплінарну синергічну взаємодію.

Для спеціальної фізичної підготовки досить характерним є комплексність у використанні засобів. До таких засобів сучасні науковці відносять таке:

- спеціальні фізичні вправи;
- способи подолання перешкод;
- засоби гармонійного розвитку.

Спеціальні вправи для розвитку фізичних та вольових якостей завжди більшою або меншою мірою пов'язані з технікою основної вправи. Наприклад, для підвищення швидкості удару в боксі чи карате – цей удар виконують з додатковим навантаженням, на спеціальних тренажерах або з вольовою настановою на максимальну швидкість руху^{4/5/6}.

Таким чином, спеціальна фізична підготовка працівників правоохоронних органів України відіграє важливе теоретико-прикладне значення в контексті розвитку як самих працівників, так і правоохоронної системи загалом.

---

⁴ Galimskyi V., Galimska I. Physical fitness of future law enforcement officers to apply competencies in various professional situations. Academic notes series pedagogical science. 2023. Т. 1, № 211. URL: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2023-1-211-99-107> (дата звернення: 20.05.2025).

⁵ Богуславський В., Марков Р. Запровадження системи кросфіту в навчальному процесі в зовнішніх специфічних умовах навчання. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), 2023, (7(167)), 30-33. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.7\(167\).05](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.7(167).05) (дата звернення: 20.05.2025).

⁶ Богуславський В.В. Організаційно-правові основи забезпечення особистої безпеки сил охорони правопорядку. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Збірник наукових праць, 2016, № 2, с. 35-43

Зуб Дмитрій Олегович

курсант факультету підготовки фахівців для органів
досудового розслідування

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

Височин Давид Андрійович

курсант факультету підготовки фахівців для органів
досудового розслідування

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

Науковий керівник:

Богуславський Віктор Володимирович

завідувач кафедри спеціальної фізичної підготовки, кандидат
юридичних наук, доцент

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ВПЛИВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ НА РОБОТУ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація: в науковій статті досліджується вплив спеціальної фізичної підготовки на роботу поліцейського в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Ключові слова: спеціальна фізична підготовка, воєнний стан, поліція, екстремальні умови.

В сучасних умовах соціально-економічної невизначеності, необхідності впровадження європоцентрованого підходу в державне управління, а також дія правового режиму воєнного стану зумовлюють значну необхідність у зміні напрямку розвитку вітчизняної правоохоронної системи в контексті підготовки

поліцейських. Не останню роль в зазначеному процесі відіграє спеціальна фізична підготовка.

Науковими дослідженнями впливу спеціальної фізичної підготовки на роботу поліцейського в умовах дії правового режиму воєнного стану займалася велика кількість провідних науковців України. Зокрема такі: В. В. Богуславський, В. І. Рогальський, М. Ю. Пожидаєв, Д. В. Петрушин, С. С. Федак, Ю. П. Сергієнко, Н. А. Нестеренко, О. С. Крюковська та інші, що підтверджує актуальність обраної теми наукової розвідки.

В сучасних реаліях, коли України перебуває в перманентному стані війни, й дія правового режиму воєнного стану детермінує свої умови, питання належної фізичної підготовки поліцейських набуває особливої актуальності. В тому числі й в контексті наукового обговорення.

Дискусії щодо означеного питання відбуваються не тільки в контексті базової фізичної підготовки, але й щодо її спеціалізованого (рідше – високоспеціалізованого) направлення, яке, фактично, являє собою наріжний камінь ефективної та безпечної роботи фахівців правоохоронних органів України. Спеціальна фізична підготовка – це не просто тренування м'язів; це формування цілісної психо-фізіологічної готовності до виконання службових завдань та обов'язків в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Зазвичай, фізична підготовка поліцейського зосереджується на розвитку значної витривалості, сили, швидкості та спритності, а також на вдосконаленні навичок самозахисту, вивченні спеціальних прийомів фізичного впливу на правопорушника. Тим не менш, наразі, вимоги до поліцейських зростають багаторазово. Службовцям правоохоронних органів доводиться стикатися з такими викликами, як пересування під обстрілами, надання першої допомоги пораненим в екстремальних умовах, евакуація людей з-під завалів, а також використання спецзасобів і вогнепальної зброї в умовах обмеженої видимості чи під тиском, у зв'язку з чим необхідність наявності навичок спеціальної фізичної підготовки актуалізуються значним чином.

Доцільно означити, що американський досвід показує: на основі аналізу обставин, за яких поліцейські стикаються з нападами під час затримання злочинців або в умовах кризових ситуацій, проводиться пошук ефективних методів вдосконалення психофізичної та бойової підготовки, що надаються в процесі вивчення дисципліни «Спеціальна фізична підготовка»¹.

Варто зазначити, що в нелегких умовах виконання службових обов'язків, фізична витривалість стає необхідною ключовою компетентністю: тривалі патрулювання, переслідування, робота у важкому спорядженні – все це вимагає відмінної фізично-функціональної підготовки серцево-судинної та дихальної систем. Силові якості дозволяють більш ефективно долати перешкоди, затримувати правопорушників, переносити обладнання та допомагати постраждалим. В той час, як швидкість реакції та рухів є життєво необхідними для миттєвої оцінки несприятливої ситуації та прийняття ефективних рішень у небезпечних умовах.

Окреме місце посідають важливі навички рукопашного бою та самозахисту. В умовах дії воєнного стану, сутички можуть бути непередбачуваними та вкрай жорстокими, тому вміння ефективно захистити себе та затримати правопорушника без зайвих ризиків є критично важливим.

У результаті проведення професійної й фізичної підготовки курсантів передбачено розвиток у них знань, умінь і навиків, потрібних для виконання службових завдань^{2/3/4}.

Не менш вагомим є й психологічний чинник. Регулярні, імітуючи стресові ситуації, тренування допомагають поліцейським розвивати стресостійкість,

---

¹ Петренко С., Кириченко А. Спеціальна фізична підготовка поліцейських у зарубіжних закладах освіти та можливості її адаптації до підготовки українських правоохоронців в умовах воєнного стану. Молодий вчений. 2024. № 7 (131). С. 75–78. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-7-131-12> (дата звернення: 28.05.2025).

² Ролук О. Спеціальна фізична підготовка військовослужбовців-розвідників. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2016. , № 1 (33). С. 57–63.

³ Бобошко Б., Богуславський В. Роль фізичної підготовки в забезпеченні безпеки та ефективності поліцейських під час виконання службових обов'язків. Організаційно-правове забезпечення підрозділів превентивної діяльності Національної поліції 2024 р. 124 с.

⁴ Bohuslavskiy V. Key competencies required for the professional activities of future specialists in the security and defense sector in extreme conditions. Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University Series 15 Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports). 2025. No. 3K(188). P. 65–71. URL: [https://doi.org/10.31392/udu-nc.series15.2025.03k\(188\).12](https://doi.org/10.31392/udu-nc.series15.2025.03k(188).12) (дата звернення: 19.05.2025).

здатність до концентрації та збереження холонокровності навіть у найскладніших обставинах. Зазначений процес надає змогу діяти раціонально, не піддаючись паніці, та приймати виважені рішення. Крім того, усвідомлення власної фізичної готовності значно підвищує впевненість у собі, що позитивно позначається на бойовому дусі та загальній ефективності роботи поліцейського.

Таким чином, спеціальна фізична підготовка посідає важливе місце в контексті роботи кожного сучасного поліцейського, а також є базовою компетентністю, що допомагає вирішувати комплексні проблеми проходження служби в підрозділах Національної поліції України.

Ахрамєєва Вікторія Ігорівна

здобувачка вищої освіти ФПФОДРНПУ

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

Науковий керівник:

Богуславський Віктор Володимирович

завідувач кафедри спеціальної фізичної підготовки, кандидат

юридичних наук, доцент

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ПРОФІЛАКТИКА ТРАВМАТИЗМУ ПІД ЧАС СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Анотація: в науковій статті досліджується профілактика травматизму під час спеціальної фізичної підготовки поліцейських.

Ключові слова: профілактика травматизму, спеціальна фізична підготовка, поліцейські, безпека.

Проблема травматизму під час проведення навчальних занять з дисципліни «спеціальна фізична підготовка» поліцейських є надзвичайно актуальною, адже саме вона безпосередньо впливає на підготовку підрозділів до ведення службової діяльності, фінансові витрати на лікування та реабілітацію, а також на морально-психологічний стан особового складу. Ефективна профілактика травм дозволяє не лише зберегти здоров'я правоохоронців, але й підвищити ефективність й результативність їхньої професійної діяльності, забезпечуючи готовність до виконання службових обов'язків у будь-яких умовах, в тому числі й під час дії правового режиму воєнного стану. Сучасні організаційно-практичні підходи до спеціальної фізичної підготовки в силових структурах все більше актуалізуються в контексті інтеграції превентивних заходів, що охоплюють як методику тренувань, так і індивідуальні особливості організму.

Питанням дослідження профілактики травматизму під час спеціальної фізичної займалася велика кількість провідних науковців України. Зокрема такі: І. Скрипченко, А. Порохнявий, В. Сергієнко, Л. Зубченко, О. Соколов, В. Білик, Н. Худякова та інші, що підтверджує актуальність обраного наукового дослідження.

Одним із ключових аспектів профілактики травматизму є здійснення ретельного медичного огляду перед початком й під час проходження курсу спеціальної фізичної підготовки, в тому числі й під час здійснення атестаційних заходів. Медичний огляд дозволяє виявити приховані патології, хронічні захворювання або попередні травми, що можуть бути додатковими факторами ризику. На основі цих даних інструктори та/або науково-педагогічні працівники, що викладають зазначену дисципліну, мають можливість індивідуалізувати навантаження, виключити певні вправи або запропонувати альтернативні методи тренувань.

Варто додати, що досить важливим елементом перед початком проведення заняття є якісна та належна розминка, адже недостатня підготовка м'язів і суглобів до значних фізичних навантажень є однією з найпоширеніших причин травматизму, таких як: розтягнення, певні вивихи чи м'язові надриви. Розминка повинна включати в себе таке:

- аеробні вправи,
- динамічну розтяжку,
- спеціальні вправи, що імітують рухи тощо.

Відмінними рисами запропонованої методики є те, що при побудові програми занять було враховано методичний прийом ускладнення зовнішньої обстановки при вдосконаленні технічних дій та методичний прийом вправ при станах організму курсанта, що ускладнюють виконання технічних дій^{1/2}.

---

¹ Вако І. І. Удосконалення техніки рукопашного бою в процесі спеціальної фізичної підготовки майбутніх фахівців Служби безпеки України : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02 / Ілля Ілліч Вако ; МОНУ, НУФВСУ. - Київ, 2016. - 20 с.

² Соловей О, Богуславський В, Пожидаєв М, Дищенко Д, Петренко С. Фізична підготовленість як чинник особистої безпеки курсантів при підготовці до майбутньої професійної діяльності. Фізична культура, спорт та здоров'я нації: збірник наукових праць. 2020;9(28):78–84.

Дотримання правильної техніки виконання вправ також є фундаментальною особливістю дотримання безпеки, адже велика кількість травм виникає саме через не правильне положення тіла, надмірні амплітуди рухів та/або використання невідповідних ваг. Фахівці, що здійснюють навчання повинні приділяти особливо пильну увагу до навчання правильної техніки виконання певних вправ, постійно коригувати помилки за їх наявності, а також контролювати загальне виконання вправ. Візуальний контроль та використання дзеркал або відеоаналізу можуть значно покращити зазначений процес. Окрім того, надзвичайно важливою складовою в такому процесі є забезпечення поступовості збільшення навантажень, адже швидке, різке підвищення інтенсивності, об'єму або ваги може призвести до перевантаження опорно-рухового апарату та серцево-судинної системи, провокуючи виникнення певних травм або синдрому перетренованості. Програма підготовки (овітньо-професійна, підвищення кваліфікації тощо) має бути розроблена відповідно до діючих норм та з урахуванням принципу поступовості, дозволяючи при цьому організму адаптуватися до нових умов тренування.

Тим не менш, під час виконання фізичних вправ і самостійних занять з спеціальної фізичної підготовки в деяких осіб, у разі грубих порушень методичних і санітарно-гігієнічних правил, можуть виникнути певні стани, що потребують надання першої домедичної допомоги^{3/4}.

Таким чином, постійний моніторинг стану посадових осіб правоохоронних органів є необхідною умовою для своєчасного та належного виявлення ознак перевтоми, болю або дискомфорту. Інструктори та/або науково-педагогічні працівники повинні бути уважними до скарг і не ігнорувати їх, адже ігнорування малих проблем може призвести до серйозних наслідків та травм. Окрім того,

---

³ Домедична допомога у випадку травмування під час виконання фізичних вправ і самостійної роботи з фізичної підготовки : метод. рек. / [В. А. Дідковський, Д. С. Антонков, В. В. Бондаренко та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. 95 с.

⁴ Бобошко Б., Богуславський В. Роль фізичної підготовки в забезпеченні безпеки та ефективності поліцейських під час виконання службових обов'язків. Організаційно-правове забезпечення підрозділів превентивної діяльності Національної поліції 2024 р. 124 с.

раннє виявлення певних патологій та втручання дозволяють запобігти ускладненням і забезпечити швидке відновлення.

Некlesa Тетяна Костянтинівна

курсантка

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

Тарадаєнко Сергій Сергійович

курсант

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

Науковий керівник:

Богуславський Віктор Володимирович

завідувач кафедри спеціальної фізичної підготовки, кандидат

юридичних наук, доцент

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ФІЗИЧНА ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ ЯК ЧИННИК ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ КУРСАНТІВ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ДО МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація: в науковій статті досліджується фізична підготовленість як чинник особистої безпеки курсантів при підготовці до майбутньої професійної діяльності.

Ключові слова: фізична підготовка, професійна діяльність, курсанти, поліція, фізичний вплив.

В сучасних умовах суспільного життя, фізична підготовленість є невід'ємним компонентом успішної та належної підготовки майбутніх фахівців у багатьох сферах, але її роль як чинника особистої безпеки курсантів набуває особливо актуального значення при освоєнні професій, пов'язаних з високим ризиком та потенційно небезпечними ситуаціями. Для майбутніх поліцейських, військовослужбовців, рятувальників та інших представників силових структур фізична готовність, фактично, виступає не просто бажаним атрибутом, а

критично необхідною передумовою для виживання та ефективного виконання службових та професійних обов'язків.

В умовах динамічності загроз, особиста безпека курсантів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання формується на перетині кількох ключових міждисциплінарних аспектів, серед яких саме фізична підготовленість посідає чільне місце. По-перше, вона має змогу забезпечити можливість ефективно протидіяти загрозам фізичного характеру. Цей процес стосується не лише прямого фізичного контакту з правопорушниками та/або злочинцями, а й здатності швидко реагувати на непередбачувані обставини в умовах мінливості ситуації, уникати прямих чи опосередкованих небезпек, пересуватися в умовах складної місцевості тощо. До прикладу, витривалість дозволяє значний час переслідувати правопорушника, спритність – ухилитися від можливого нападу на представника правоохоронного органу, а сила – долати перешкоди чи застосовувати необхідні заходи фізичного впливу з метою протидії новому правопорушенню. Без належного організаційно-практичного рівня фізичної підготовки, майбутній поліцейський ризикує стати жертвою, а не ефективним захисником.

В окремих випадках уміння з особистої безпеки вважають аналогічними вмінням з фізичної підготовки та вогневої підготовки, хоча перше поняття є набагато ширшим. Одним із чинників особистої безпеки є фізична підготовка, що покращує м'язовий та емоційний тонус курсантів, підвищує працездатність, витривалість, швидкість, силу та спритність^{1/2}.

Варто зазначити що, саме фізична підготовленість значно підвищує стресостійкість організму до несприятливих зовнішніх чинників. Професійна діяльність, до якої готуються майбутні поліцейські (нині – курсанти), досить

---

¹ Маріюнда І. І. До питання про фізичну підготовку майбутніх офіцерів-прикордонників. Освітньо-наукове забезпечення діяльності правоохоронних органів і військових формувань України [Серія: Психолого-педагогічні й філологічні науки]: II Всеукр. наук.-практ. конф., (Хмельницький, 20.11.2009 р.) / Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького. Хмельницький: НАДПСУ, С. 145.

² Особиста безпека: навч.-практ. посіб. Криволапчук В.О., Тодуров І.М., Бондарчук М.Т., Юрченко А.В., Шаповалов О.В. За загальною ред. М.Г. Вербицького. К.: ВПУ МВС України. 2009. 169 с.

часто пов'язана з екстремальними умовами, високим психологічним навантаженням, а також непередбачуваними ситуаціями. Добре треноване тіло здатне на більш належному рівні справлятися з фізіологічними реакціями на стрес, такими як підвищення серцебиття, зміна дихання, виділення гормонів тощо. Зазначене вище дозволяє зберігати ясність мислення працівників правоохоронних органів, приймати рішення виваженого характеру та контролювати власні емоції в умовах нестабільності, що вимагають швидкої, належної та адекватної реакції. Курсанти, які систематичним чином займаються фізичною підготовкою, набагато частіше демонструють більш вищий рівень психологічної стабільності та впевненості в критичних ситуаціях, що безумовно позитивно вплине на їх професійну діяльність у майбутньому.

Фізична підготовленість курсантів може бути ефективною завдяки правильно спланованій системі навчальних і тренувальних навантажень, що забезпечують підвищення рівня розвитку фізичних якостей^{3/4}.

Фізична підготовленість відіграє вирішальну роль у процесі профілактики травматизму та швидкому відновленні після певних навантажень фізичного характеру. Під час навчання курсанти постійно стикаються з інтенсивними фізичними навантаженнями, які імітують майбутню професійну діяльність, тому наявність міцних м'язів, зв'язок та суглобів, а також розвинена координація рухів – мінімізують ризик отримання травм під час тренувань, а в подальшому – і під час виконання поставлених службових завдань. Окрім того, добре тренований організм швидше відновлюється після дій несприятливих чинників, фізичних та емоційних стресів, що дозволяє курсантам підтримувати високий рівень працездатності та готовності до будь-яких ситуацій.

---

³ Petrushin D., Dishchenko D. Physical readiness as a factor of personal safety of cadets in preparation for future professional activity. *Humanities science current issues*. 2022. № 50. С. 368–373. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/50-58> (дата звернення: 28.05.2025).

⁴ Фізична підготовленість як чинник особистої безпеки курсантів при підготовці до майбутньої професійної діяльності / О. Соловей та ін. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації: збірник наукових праць*. 2020. № 28. С. 78–84.

Таким чином, належне забезпечення фізичної підготовки майбутніх поліцейських має на меті формування впевненості у собі та підвищенні загального рівня самоконтролю, адже усвідомлення власної фізичної готовності долати певні труднощі, негативні ситуації та протистояти загрозам у майбутньому надають курсантам більшої психологічної стійкості, необхідної для успішного виконання службово-професійних обов'язків.

Чирва Владислава Едуардівна

курсантка 2-го курсу ФПФОДР НПУ

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

Науковий керівник:

Богуславський Віктор Володимирович

завідувач кафедри спеціальної фізичної підготовки, кандидат

юридичних наук, доцент

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

РОЗВИТОК ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТОЛОГІЧНИХ СТУДІЙ

Анотація: в науковій статті досліджується розвиток фізичної культури в контексті інноваційних освітологічних студій.

Ключові слова: фізична культура, освітологічні студії, фізична підготовка, здобувач вищої освіти, знання.

В контексті сучасних умов суспільної життєдіяльності, стрімкого розвитку інноваційних освітньо-наукових технологій, інтеграції сучасних теоретико-організаційних підходів до підготовки фахівців правничої галузі розвиток фізичної культури і спорту, стає необхідністю, охоплюючи всі аспекти людської діяльності. Якщо традиційна освітня парадигма досить часто розглядає фізичне виховання, як окремий педагогічний компонент, то сучасна освітологічна модель підкреслює його нерозривний синергічний зв'язок із когнітивним, емоційним та психо-соціальним становленням та розвитком особистості майбутнього правника. Зазначений процес спонукає науковців та освітян до переосмислення ролі фізичної культури та перетворення її на динамічну, інтерактивну й технологічно оснащену галузь, що відповідає інноваційним викликам сьогодення.

Дослідженням питання розвитку фізичної культури і спорту займалася велика кількість провідних науковців України та світу, зокрема такі: В. С. Свирида, В. М. Гузар, О. І. Соколенко, В. М. Єрмолова, В. В. Богуславський та інші, що підтверджує актуальність обраного напрямку наукового дослідження.

В контексті наукового дослідження зазначимо, що фізична культура – це ціннісна категорія особистості в останні і є однією з основних ієрархій потреб людини. При цьому доцільно враховувати ставлення людини до фізичної культури як до потреби і як до засобу задоволення інших культурних потреб, завдяки чому в ній формуються різні духовні та матеріальні групи цінностей, узгоджуються з її основними напрямками і є відображенням духовної та фізичної сутності особистості^{1/2}.

Сучасні освітологічні технології відкривають нові горизонти для розвитку фізичної культури і спорту, пропонуючи перехід від пасивного засвоєння знань до активного формування життєво-важливих навичок та компетенцій. Це передбачає застосування більш персоналізованих навчальних маршрутів, які враховують індивідуальні особливості, потреби та інтереси кожного, хто здобуває вищу правничу освіту в Україні. В контексті розвитку фізичної культури доцільно охарактеризувати використання адаптивних технологій, таких як платформи для дистанційного навчання з інтегрованими системами моніторингу фізичної активності. Такі платформи значним чином розширюють можливості здобувачів вищої освіти, а також надають доступ до якісної фізичної підготовки, незалежно від місця проживання та/або розташування здобувача.

Важливим також є гейміфікація освітнього процесу за допомогою технологій впровадження елементів доповненої та віртуальної реальності, що створюють досить захопливе освітнє середовище та більш якісним чином підвищують мотивацію та залученість до занять фізичною культурою здобувачів

---

¹ Ruban A. Physical culture and sport as a means of socialization of youth and integration into the socio-cultural space. *Scientific Bulletin of the IZmail State University of Humanities. Section «Pedagogical sciences»*. 2022. № (60). С. 145–152. URL: [https://doi.org/10.31909/26168812.2022-\(60\)-17](https://doi.org/10.31909/26168812.2022-(60)-17) (дата звернення: 21.05.2025).

² Москаленко Р., Богуславський В. Підготовленість майбутнього співробітника сектору безпеки та охорони до професійної діяльності в екстремальних умовах. *Acta paedagogica volyniensis*. 2024. № 6. С. 84–90. URL: <https://doi.org/10.32782/apv/2024.6.13> (дата звернення: 21.05.2025).

вищої освіти, ніж традиційні освітні технології. Такі підходи роблять здобуття освіти більш цікавим та інноваційним й сприяють гармонічному розвитку критичного мислення, креативності, а також навичок вирішення проблем через ігровий формат, що імітує спортивні ситуації в реальній життєдіяльності.

Сутність формування процесів компенсації в людини полягає не стільки в біологічній пристосованості організму, скільки у формуванні способів дії та засвоєнні соціального досвіду в умовах свідомої цілеспрямованої діяльності. Основну роль у процесах компенсації відіграє свідомість, яка зумовлена соціальними відношеннями^{3/4}.

Сучасні інноваційні освітологічні дослідження багатьох провідних науковців наголошують на важливості дотримання міждисциплінарних зв'язків у викладацькій діяльності в контексті фізичної культури, адже інтеграція знань з біології, психології, соціології та інформаційних технологій надає змогу науково-педагогічному працівнику сформувати цілісне та ґрунтовне розуміння зв'язку здоров'я й фізичної активності. До прикладу, вивчення біомеханіки певних видів рухів за допомогою сучасних сенсорних систем та програмного забезпечення для комплексного аналізу даних дозволяє здобувачам вищої освіти більш краще зрозуміти принципи ефективного та безпечного виконання вправ в контексті певної освітньої компоненти. Обговорення психологічних аспектів спорту, таких як управління стресом, розвиток лідерських якостей та ефективної командної взаємодії також додатковим чином сприяє більш ефективному становленню гармонійної особистості.

Особливе місце в сучасних освітологічних дослідженнях посідає формування здоров'язберезувальних компетенцій. Даний процес передбачає не лише навчання техніці виконання певних фізичних активностей, але й розвиток

---

³ Kolyshkin O. Adaptive physical education as an important field of social practice. Inclusion and diversity. 2023. No. 1. P. 28–32. URL: <https://doi.org/10.32782/inclusion/2023.1.6> (дата звернення: 21.05.2025).

⁴ Boguslavskiy V., Markov R. Implementation of the crossfit system in the educational process in zvo with specific learning conditions. Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports). 2023. № 7(167). С. 30–33. URL: [https://doi.org/10.31392/npu-nc.series15.2023.7\(167\).05](https://doi.org/10.31392/npu-nc.series15.2023.7(167).05) (дата звернення: 21.05.2025).

умінь та навичок щодо самоконтролю, планування й аналізу власної фізичної активності під час заняття. Використання сучасних гаджетів та мобільних додатків для моніторингу сну, регуляції харчування та фізичної активності дозволяє кожному бажаючому контролювати свій прогрес та вчасно коригувати поведінку задля дотримання більш ефективного режиму.

В контексті дослідження сучасних освітологічних студій варто додати, що проєктна діяльність у сфері фізичної культури додатковим чином сприяє активній участі здобувачів освіти та формуванню лідерських якостей.

Таким чином, розвиток фізичної культури в контексті сучасних освітологічних досліджень виходить за рамки звичайного фізичного виховання, перетворюючись на комплексний синергічний процес становлення особистості, здатної до саморозвитку та свідомого ставлення до власного здоров'я.

Чирва Владислава Едуардівна

курсантка 2-го курсу ФПФОДР НПУ

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

Науковий керівник:

Богуславський Віктор Володимирович

завідувач кафедри спеціальної фізичної підготовки, кандидат

юридичних наук, доцент

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ЗВ'ЯЗОК ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ З РОЗВИТКОМ ДЕОНТОЛОГІЧНИХ КОМПЕТЕНТЕСТЕЙ

Анотація: в науковій статті досліджується зв'язок фізичної культури з розвитком деонтологічних компетентностей.

Ключові слова: фізична культура, деонтологічні компетентності, фізичне виховання, спорт.

В сучасних умовах суспільної діяльності, динаміка соціальної взаємодії постійно зростає, актуалізується питання формування всебічно розвиненої особистості, котра здатна до відповідальної поведінки та етичного осмислення своєї діяльності. В контексті цього, деонтологічні компетенції – це комплекс знань, умінь та навичок, що регулюють професійно-соціальну поведінку людини з позиції морально-етичних принципів та обов'язків.

Деонтологія є складним утворенням, що містить різні галузі знань про морально-етичний обов'язок у професіях з високим ступенем відповідальності: лікар, вчитель, психолог, учений, юрист, військовий, державний службовець та ін. Такі професії орієнтовані на забезпечення основоположних цінностей: життя, здоров'я, миру, безпеки, справедливості, свободи, гідності, добра, майбутнього. Спільний предмет дослідження професійної деонтології пов'язує різні її галузі:

медичну, юридичну, педагогічну, психологічну, деонтологію державної служби, деонтологію наукової діяльності^{1/2}.

Зазвичай, сучасна фізична культура, як сфера, традиційно асоціюється з фізичним розвитком та загальним зміцненням здоров'я і витривалості, але не з деонтологічними компетентностями. Однак, глибокий імерсивний аналіз виявляє досить щільний та багатоаспектний зв'язок між заняттями фізичною культурою та становленням деонтологічних компетенцій людини.

Особливості національної системи фізичного виховання і спорту та основні закономірності її функціонування концентруються у її меті, завданнях й найбільш загальних принципах, виходячи з яких здійснюється діяльність з фізичного вдосконалення громадян³, деонтологічні компетентності не є виключенням.

Заняття фізичною культурою, особливо в командних видах спорту та змаганнях (футбол, волейбол, бокс тощо), закладають міцну теоретико-практичну основу для формування таких важливих деонтологічних якостей, як:

- дисципліна,
- відповідальність,
- чесність,
- повага.

Дотримання правил гри, безумовне підпорядкування певним суддівським рішенням та усвідомлення наслідків своїх дій для команди – виховує в учасниках гри розуміння важливості дотримання усталених норм та обов'язків, що властиві певній командній грі. Одночасно з цим, відповідальність за власний внесок у спільний результат, пунктуальність та значна наполегливість під час здійснення

---

¹ Viktoriia Savishchenko. Development of professional deontology in the conditions of technogenic, digital society. *Naukovyy visnyk dniproetrovs kogo derzhavnogo universytety vnutrishnikh sprav.* 2022. Т. 2(117). URL: <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2022-2-174-187> (дата звернення: 20.05.2025).

² Педагогіка: методичні вказівки до практичних занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності: 017 – Фізична культура і спорт / Укл.: М. М. Желізний. Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2024. 319 с.

³ Теоретичні основи фізичного виховання в системі підготовки бакалаврів за спеціальністю фізична культура і спорт : підручник / уклад. : В. А. Товт, І. І. Маріонда, Н. В. Семаль ; рец. : А. А. Чернозуб, Є. О. Карабанов. – Ужгород : ТОВ «Бест-прінт», 2024. – 288 с.

тренувань розвивають особисту дисципліну, яка є важливим, подекуди, ключовим компонентом деонтологічної поведінки особи. Кожен спортсмен розуміє, що його дії, навіть найдрібніші, впливають на загальний успіх, і саме це відчуття (рідше – враження) формує думку щодо обов'язку перед колективом.

Варто зазначити, що фізична культура є унікальним середовищем для ефективного розвитку навичок самоконтролю та емоційної стійкості, які здійснюють безпосередній вплив на формування та закріплення певних деонтологічних компетенцій. В зазначеному контексті, здатність долати труднощі, працювати над собою в складних умовах, контролювати емоції у стресових ситуаціях – якості, що набуті під час тренувань та змагань, переносяться в повсякденне життя та професійну діяльність. Деонтологічно компетентна особа має бути здатною до зважених рішень, не піддаючись миттєвим емоціям чи особистим симпатіям, що особливо актуально під час роботи на суспільно важливих посадах. Фізичні навантаження вимагають від людей застосування вольових зусиль, навичок щодо зосередження на завданнях та ігнорування сторонніх подразників.

Важливим аспектом зв'язку фізичної культури і деонтологічних компетенцій є формування «духу» справедливості та поваги до свого опонента. В спортивній діяльності, де існує чітка система усталених правил і принципів чесної гри, учасники мають навчитися поважати суперника, визнавати його сильні сторони й слабкі сторони, а також гідно приймати перемоги та поразки. Зазначені психолого-соціальні чинники сприяють гармонічному розвитку емпатії та здатності до надання об'єктивної оцінки певної ситуації, що є невід'ємною складовою сучасної деонтології. В таких умовах, вміння достойно програвати, вітати переможця та проявляти повагу до слабшого – це моральний вибір спортивного змагання.

Провідні науковці в галузі психології, соціології та педагогіки стверджують, що фізична культура сприяє розвитку ціннісних орієнтацій, які є фундаментальною основою для розвитку деонтологічних компетенцій. Здоровий

спосіб життя, прагнення до самовдосконалення, розуміння цінності власного здоров'я та здоров'я оточуючих: моральні установки закладаються під час занять саме фізичною культурою. Вони формують особисту відповідальність за свій стан та спонукають до свідомого вибору на користь етичної поведінки у всіх сферах суспільного життя.

Отже, зв'язок фізичної культури з розвитком деонтологічних компетенностей є беззаперечним і багатогранним явищем, яке безумовно потребує подальшого наукового дослідження, а також вдосконалення понятійно-категоріального апарату.

Дзюба Іван Сергійович

курсант 2-го курсу ФПФОДР

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

Бут Данило Денисович

курсант 2-го курсу ФПФОДР

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

Науковий керівник:

Журавель Олександр Анатолійович

старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки,

доктор філософії в галузі права

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ОКРЕМІ НАПРЯМКИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація: в науковій статті досліджуються окремі напрямки спеціальної фізичної підготовки курсантів в закладах вищої освіти.

Ключові слова: спеціальна фізична підготовка, заклади вищої освіти, МВС, курсанти, поліції, вища освіта.

Сучасні виклики інноваційної діяльності правоохоронних органів України, дія правового режиму воєнного стану та погіршення криміногенної ситуації в країні вимагають від співробітників правоохоронних органів не лише високого теоретичного рівня професійної підготовки, а й значної фізичної готовності до роботи в умовах невизначеності.

В умовах сьогодення, коли характер бойових дій та службово-оперативної діяльності знаходиться у стані постійної трансформації, особливої актуальності набуває спеціальна фізична підготовка курсантів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що підпорядковуються Міністерству

внутрішніх справ України. Фізична підготовка має бути орієнтована на формування специфічних (рідше – високоспецифічних) рухових якостей, навичок, вмінь і компетентностей, необхідних для ефективного та належного виконання поставлених службових завдань перед правоохоронцями в різноманітних та досить часто екстремально-невизначених умовах діяльності.

Історичний досвід та сучасна війна росії проти України свідчить про те, що фізична підготовка є невід'ємною частиною професійної компетентності працівників правоохоронних органів. Тим не менш, традиційні підходи до фізичного виховання не завжди відповідають динаміці загроз, що виникають під час службової діяльності. Необхідність адаптації СФП до реальних умов професійної діяльності зумовлює її теоретико-методологічне переосмислення та впровадження концептуально нових методик викладання цієї дисципліни. Теоретичним підґрунтям для розробки ефективних програм СФП виступають наукові дослідження в таких галузях, як: теорія та методика фізичного виховання, спортивна фізіологія, біомеханіка, а також організаційний аналіз специфіки професійної діяльності правоохоронців. Під час навчальних занять з цієї дисципліни, особлива увага має приділятися принципам **цілеспрямованості, індивідуалізації, поступовості й систематичності**, адже саме ці принципи забезпечують оптимальний та належний розвиток необхідних якостей фізичних та морально-ділових якостей курсантів.

Фізична підготовленість майбутнього поліцейського виступає базовою якістю, що проявляється у високому рівні професіоналізму, здібності до виконання оперативно-службових завдань і обов'язків по несенню протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки та правопорядку в нашій державі^{1/2}.

---

¹ Анісімов Д.О. Проблематика підвищення рівня фізичної підготовки курсантів ЗВО МВС України. Актуальні проблеми фізичної культури і спорту в сучасному суспільстві : зб. наук. праць I всеукр. наук.-практ. конф. Житомир, 2019. С. 15-18

² Anisimov D., Petrushin D., Boguslavsky V. Improvement of physical training of first-year cadets of Dnipropetrovsk state university of internal affairs. Scientific space in the condition of global transformations of the modern world: Scientific monograph. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2020. P. 1–20. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-255-5-1>.

Сучасні реалії суспільного життя значним чином впливають на навчальну діяльність, в тому числі й на спеціальну фізичну підготовку. У зв'язку з чим, можна виділити кілька актуальних напрямів підготовки курсантів, які потребують пріоритетної уваги з боку науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти. До таких напрямів можна віднести наступне:

- розвиток спеціальної витривалості;
- здатність підтримувати високу швидкість рухів;
- здатність зберігати точність рухів при втомі.

Методики тренувальної діяльності мають включати в себе: інтервальні навантаження, кругові тренування з певними обтяженнями, а також імітаційні вправи, що відтворюють специфіку службових завдань майбутніх фахівців.

Варто зазначити, що спеціальна фізична підготовка не може обмежуватися лише загальнофізичною навантаженістю, адже вона має включати відпрацювання конкретних рухових дій, що є невід'ємною частиною професійної діяльності. До таких рухів, науковці галузі, відносять подолання перешкод, техніки нанесення ударів та самозахисту, техніки стримування правопорушника тощо. Також досить важливим є відпрацювання технік перенесення вантажів: важкого спорядження, поранених тощо. Такий процес вимагає не лише фізичної сили, але й правильної біомеханіки рухів для запобігання можливому травматизму. Окремим напрямком є прикладні єдиноборства, а саме навчання тактиці та техніці рукопашного бою, затримання, знешкодження противника, що є важливим елементом самозахисту та виконання службових завдань в умовах безпосереднього контакту.

На нашу думку, для реалізації зазначених напрямків необхідно застосовувати сучасні науково-обґрунтовані теоретико-методологічні підходи, що передбачають інтеграцію фізичної, тактичної, вогневої та психологічної підготовки в єдиний навчальний процес.

Таким чином, спеціальна фізична підготовка курсантів закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання в сучасних умовах є динамічною та

багатокомпонентною системою, що потребує постійного вдосконалення та адаптації до нестабільних умов реальності.

Закарлюка Дмитро Миколайович

курсант 2-го курсу Факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

Гальчевський Данііл Олександрович

курсант 2-го курсу Факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

Науковий керівник:

Журавель Олександр Анатолійович

старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки, доктор філософії в галузі права

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКУ КУРСАНТІВ

Анотація: в науковій статті досліджуються перспективи розвитку спеціальної фізичної підготовки курсантів в сучасних умовах.

Ключові слова: спеціальна фізична підготовка, курсанти, поліція, МВС, освіта.

Сучасні умови суспільної життєдіяльності, дія правового режиму воєнного стану в Україні зумовлюють зміну вимог до фахівців правоохоронних органів України, а стандарти підготовки курсантів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання невідмінно зростають, що детермінує питання належної та ефективної спеціальної фізичної підготовки курсантів. Така підготовка є невід'ємним елементом формування професійних навичок та

компетентностей, що забезпечують не лише фізичну витривалість, а й психологічну стійкість, швидкість прийняття рішень у екстремальних умовах та здатність до належної реалізації поставлених службових завдань.

Науковими дослідженнями щодо перспектив розвитку спеціальної фізичної підготовки курсантів займалася велика кількість провідних науковців України. Зокрема такі: В. В. Богуславський, В. І. Рогальський, М. Ю. Пожидаєв, Д. В. Петрушин, С. С. Федак, Ю. П. Сергієнко, Н. А. Нестеренко, О. С. Крюковська та інші, що підтверджує актуальність обраної теми наукової розвідки.

Весь процес навчання курсантів та слухачів освітніх організацій з фізичної підготовки морально та фізично готує співробітника до несення служби після закінчення закладу вищої освіти^{1/2}.

З огляду на динамічний характер процесів, що відбуваються в соціумі та зміну оперативних умов несення служби працівниками поліції, розвиток спеціальної фізичної підготовки курсантів потребує ретельного та системного переосмислення, а також впровадження інноваційних підходів, що дозволятимуть належним чином підготувати їх до несення майбутньої служби.

Важливим напрямком розвитку сучасної спеціальної фізичної підготовки є впровадження процесу її індивідуалізація та персоналізація, адже існуючі уніфіковані програми, хоч і забезпечують базовий рівень підготовки, часто не враховують певних фізичних даних, індивідуальних особливостей психологічного стану та потенціалу кожного курсанта, що відіграє негативну роль в процесі підготовки.

Сьогодні у закладах вищої освіти МВС накопичено значний досвід щодо окремих компонентів системи спеціальної фізичної підготовки майбутніх поліцейських, їх діагностики та рівня розвитку ведучих професійних дібностей.

---

¹ Журавель О. А., Криваль Р. В. Особливості спеціальної фізичної підготовки здобувачів вищої освіти у закладах зі специфічними умовами навчання: Матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції. Берлін, 2024. С. 220-224.

² Вакал О. А., Журавель О. А. Спеціальна фізична підготовка в умовах обмеженого простору та ресурсів. Innovative Solutions in Science: Balancing Theory and Practice : Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference, м. San Francisco, 28–30 жовт. 2024 р. С. 99–101.

Та все ж вони потребують подальшого вдосконалення та гармонізації з сучасними вимогами професійної діяльності поліцейських³.

Варто додати, що впровадження сучасних діагностичних систем, що дозволяють оцінювати функціональний стан організму в певний момент часу, рівень фізичної підготовленості та адаптаційні резерви організму дозволяють розробити більш гнучкі навчальні плани. Зазначений процес дозволить більш ефективно оптимізувати тренувальні заходи, зосереджуючись на усуненні слабких сторін та розвитку.

Іншим не менш важливим вектором є інтеграція інноваційних високо-технологічних систем та симуляційних комплексів у навчальний процес, адже віртуальна та доповнена реальність можуть істотно розширити можливості для відпрацювання певних тактичних дій, що потребують високого рівня фізичної та психологічної готовності. Моделювання ситуацій, що можуть виникнути під час несення служби чи подолання перешкод дозволить курсантам багаторазово відпрацьовувати навички без ризику для життя та здоров'я, адаптуючись до стресових факторів і приймаючи більш ефективні оперативні рішення.

Сучасні науковці в галузі психології та педагогіки стверджують, що суттєвого значення також набуває розвиток ментальної стійкості та психологічної підготовки курсантів у рамках навчальної дисципліни «спеціальна фізична підготовка», адже фізичні навантаження в умовах невизначеності нерозривно пов'язані з високим психологічним тиском. У зв'язку з чим, курсанти мають бути готовими до стресу та непередбачуваних ситуацій. Включення до навчальних програм спеціальної фізичної підготовки елементів психологічного тренінгу, спрямованих на розвиток вольових якостей, самоконтролю, здатності до концентрації уваги та подолання страху, є невід'ємною складовою їхнього всебічного розвитку.

---

³ Ефективність програми спеціальної фізичної підготовки зі спрямованим розвитком психофізичних якостей майбутніх поліцейських / В. Римик та ін. *Physical culture and sport: scientific perspective*. 2023. № 4. С. 65–72. URL: <https://doi.org/10.31891/pcs.2023.4.8> (дата звернення: 04.06.2025).

Таким чином, перспективи розвитку спеціальної фізичної підготовки курсантів в сучасних умовах визначаються комплексністю та імерсивністю цього питання, а також її трансформацією у гнучку, індивідуалізовану та технологічно оснащену систему, що відповідає сучасним викликам сьогодення.

Капленко Дмитро Олегович

Курсант 2-го курсу ФПФОДР НПУ

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

Науковий керівник:

Журавель Олександр Анатолійович

старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки,

доктор філософії в галузі права

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЯК ФАКТОР ОСОБИСТІСНОЇ БЕЗПЕКИ

Анотація: в науковій статті досліджується спеціальна фізична підготовка поліцейських як фактор особистісної безпеки.

Ключові слова: спеціальна фізична підготовка, курсанти, поліція, безпека, освіта, навички.

В сучасних умовах дії правового режиму воєнного стану та в контексті щоденних викликів, пов'язаних з виконанням службових обов'язків, спеціальна фізична підготовка працівників правоохоронних органів України відіграє критично важливу роль не лише у забезпеченні громадського порядку, але й у гарантуванні особистісної безпеки самих правоохоронців. Сучасні умови суспільної життєдіяльності детермінують необхідність постійного вдосконалення прикладних навичок, що дозволяють ефективно протидіяти та запобігати вчиненню певного правопорушення, мінімізувати ризики для життя та здоров'я, а також успішно виконувати поставлені завдання в екстремальних умовах. Спеціальна фізична підготовка перестає бути просто набором усталених вправ та навичок, а поступово перетворюється на комплексний та ефективний

механізм формування здатності до самозахисту поліцейського та ефективного реагування на загрози, що можуть виникнути під час несення служби.

У закладах вищої освіти системи МВС України формування правоохоронців передбачає спеціальну фізичну підготовку, яка є окремою навчальною дисципліною. У практичних підрозділах підготовка поліцейських включає фізичну підготовку, що є важливою частиною системи їхньої службової підготовки^{1/2/3}.

Особистісна безпека поліцейського прямо залежить від його фізичної готовності до непередбачуваних ситуацій. Такий процес включає в себе набір певних навичок, вмінь та здатностей, зокрема такі: здатність до швидкого пересування, подолання перешкод, застосування сили до правопорушника у межах чинного законодавства, а також значна витривалість, необхідна для тривалих переслідувань та/або затримань. Відсутність належного рівня фізичної підготовки може призвести до неможливості ефективного відбиття нападу правопорушника, що ставить під загрозу не лише життя поліцейського, а й успішність виконання певного службового завдання. Наприклад, нестача координації чи слабкість м'язів може стати причиною травмування при використанні спеціальних засобів або у рукопашному бою. На нашу думку, спеціальна фізична підготовка є невід'ємною складовою успішної професійної діяльності, що дозволяє поліцейському діяти впевнено та рішуче у критичних обставинах.

Окрім того, спеціальна фізична підготовка здійснює безпосередній вплив на психологічну стійкість працівника правоохоронного органу. Регулярні тренування, що імітують стресові ситуації, більш ефективно сприяють розвитку здатності зберігати спокій та раціонально мислити під тиском зовнішніх

---

¹ Мартишко А. Ю., Рябуха О. С. Особливості формування теоретичних і методичних знань із фізичної підготовки поліцейських. *Юридична психологія*. 2016. № 2. С. 91–99

² Марков Р., Богуславський В. Особливості фізичної та психологічної підготовки майбутніх поліцейських – професійна готовність. *Актуальні проблеми фізичної культури і спорту в сучасному суспільстві – 2020: зб. наук. пр. II Всеукр. наук.-практ. конф. – Житомир. 2020. С.128-131*

³ Богуславський, В. В., Бачинська, Н. В. В., Петрушин, Д. В.. *Psychological and Pedagogical Characteristics of Future Security and Defense Sector Employees: A Scientific Reflection*. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. 2024. Серія 15, (12 (185)), 59-64.

факторів впливу. Фізичні навантаження допомагають виробити належну адаптацію до високих рівнів адреналіну, що виникають під час несення служби в реальних умовах. Зазначений процес дозволяє поліцейському контролювати свої емоції, уникати паніки та приймати обґрунтовані та зважені рішення, що безпосередньо впливають на його безпеку та безпеку оточуючих. Відчуття фізичної впевненості та розуміння своїх можливостей значно підвищує самооцінку та рішучість, що є вагомими аспектами для успішного виконання службових обов'язків.

Фізична підготовленість поліцейських може бути ефективною завдяки правильно спланованій системі навчальних і тренувальних навантажень, що забезпечують підвищення рівня розвитку фізичних якостей^{4/5}.

Таким чином, спеціальна фізична підготовка є не просто додатковою опцією в процесі навчання майбутніх поліцейських в закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, але й фундаментальним фактором особистісної безпеки. Спеціальна фізична підготовка формує не лише фізичну витривалість та силу, а й ментальну стійкість, здатність до швидкого аналізу, реагування та ефективного застосування навичок самозахисту. Без постійного вдосконалення навичок спеціальної фізичної підготовки, поліцейські наражаються на підвищений ризик під час виконання поставлених службових обов'язків.

---

⁴ Petrushin D., Dishchenko D. Physical readiness as a factor of personal safety of cadets in preparation for future professional activity. *Humanities science current issues*. 2022. № 50. С. 368–373. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/50-58> (дата звернення: 28.05.2025).

⁵ Фізична підготовленість як чинник особистої безпеки курсантів при підготовці до майбутньої професійної діяльності / О. Соловей та ін. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації: збірник наукових праць*. 2020. № 28. С. 78–84.

Гелетій Роман Андрійович

курсант 2-го курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

Алфьоров Корній Костянтинович

курсант 2-го курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

Науковий керівник:

Журавель Олександр Анатолійович

старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки, доктор філософії в галузі права

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

НАУКОВЕ ОБГРУНТУВАННЯ РОЛІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ

Анотація: в науковій здійснюється наукове обґрунтування ролі спеціальної фізичної підготовки курсантів.

Ключові слова: спеціальна фізична підготовка, курсанти, поліція, МВС, наукове обґрунтування.

Ефективність підготовки майбутніх фахівців правоохоронних органів України прямо залежить від їхньої готовності до виконання поставлених службових завдань у складних, а подекуди й непередбачуваних умовах. В цьому контексті спеціальна фізична підготовка курсантів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання виступає не просто як сукупність певних

фізичних вправ, а як фундаментальний (базовий) компонент всебічного професійного становлення та розвитку, що має досить глибоке наукове обґрунтування та теоретико-практичне значення. Роль спеціальної фізичної підготовки полягає у здійсненні належного формування фізичних якостей, психологічної стійкості, адаптаційних здібностей в умовах невизначеності та навичок, що є критично важливими для успішного несення служби та особистої безпеки під час виконання завдань з збільшеними умовами ризиковості.

Наукове обґрунтування ролі спеціальної фізичної підготовки, в сучасних умовах, ґрунтується на фізіологічних та біомеханічних принципах, адже дослідження в галузі спортивної фізіології та біомеханіки рухів стверджують, що цілеспрямовані фізичні навантаження, які є специфічними для майбутньої професійної діяльності, сприяють розвитку необхідних функціональних систем організму. Такий процес включає в себе деякі компоненти. Зокрема такі: підвищення аеробної та анаеробної витривалості, розвиток силових якостей, підвищення швидкості реакції та координації рухів.

Доцільно означити, що американський досвід показує: на основі аналізу обставин, за яких поліцейські стикаються з нападами під час затримання злочинців або в умовах кризових ситуацій, проводиться пошук ефективних методів вдосконалення психофізичної та бойової підготовки, що надаються в процесі вивчення дисципліни «Спеціальна фізична підготовка»¹.

В контексті даного наукового дослідження варто зазначити, що роль спеціальної фізичної підготовки тісно пов'язана з усталеними психологічними аспектами професійної діяльності. Екстремальні ситуації, з якими стикаються сучасні правоохоронці, вимагають не лише фізичної готовності, а й високої психологічної стійкості, здатності до самоконтролюючої діяльності, а також наявності навичок прийняття рішень у стресових умовах.

---

¹ Петренко С., Кириченко А. Спеціальна фізична підготовка поліцейських у зарубіжних закладах освіти та можливості її адаптації до підготовки українських правоохоронців в умовах воєнного стану. *Молодий вчений*. 2024. № 7 (131). С. 75–78. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-7-131-12> (дата звернення: 28.05.2025).

Наукові дослідження у сфері спортивної психології та психології екстремальних ситуацій демонструють, що інтенсивні фізичні навантаження, особливо у поєднанні з елементами імітації реальних загроз, сприяють більш ефективному розвитку вольових та моральних якостей особи, зниженню загального рівня тривожності та підвищенню стресостійкості. Ситуаційні тренування, що моделюють реальні сценарії розвитку певних подій під час здійснення практичної діяльності, дозволяють курсантам адаптуватися до психологічного тиску, розвивати навички концентрації уваги та ефективно керувати емоціями в обставинах, що є критично важливим для успішного виконання службових обов'язків та збереження особистісної безпеки.

Провідні науковці зазначають, що в результаті проведення професійної підготовки курсантів передбачено розвиток у них знань, умінь і навиків, потрібних для виконання службових завдань^{2/3/4}.

Окрім того, спеціальна фізична підготовка має педагогічне та теоретико-методологічне обґрунтування, адже вона є невід'ємною складовою освітнього процесу, що забезпечує формування комплексних професійних компетенцій майбутнього правоохоронця. Сучасні педагогічні підходи у фізичному вихованні ґрунтуються на таких принципах

- індивідуалізація;
- поступовість;
- систематичність.

Розробка навчальних програм з спеціальної фізичної підготовки спирається на глибокий аналіз вимог до майбутньої професійної діяльності, що

---

² Ролук О. Спеціальна фізична підготовка військовослужбовців-розвідників. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2016. , № 1 (33). С. 57–63.

³ Бобошко Б., Богуславський В. Роль фізичної підготовки в забезпеченні безпеки та ефективності поліцейських під час виконання службових обов'язків. *Організаційно-правове забезпечення підрозділів превентивної діяльності Національної поліції 2024 р.* 124 с.

⁴ Bohuslavskiy V. Key competencies required for the professional activities of future specialists in the security and defense sector in extreme conditions. *Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University Series 15 Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports)*. 2025. No. 3K(188). P. 65–71. URL: [https://doi.org/10.31392/udu-nc.series15.2025.03k\(188\).12](https://doi.org/10.31392/udu-nc.series15.2025.03k(188).12) (дата звернення: 19.05.2025).

дозволяє належним чином інтегрувати специфічні вправи та методики в навчальний план.

Роль спеціальної фізичної підготовки обґрунтовується її практичною доцільністю та профілактичною значимістю в контексті навчання курсантів в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Таким чином, наукове обґрунтування ролі спеціальної фізичної підготовки курсантів є комплексним й охоплює фізіологічні, психологічні, педагогічні, соціологічні та практичні аспекти, у зв'язку з чим потребує додаткового наукового опрацювання не тільки науковцями, але й фахівцями-практиками для вироблення ефективних стратегій навчання.